

Jalot villit ja verenhimoiset raakalaiset

Amerintiaanit kirjallisissa lähteissä 1800-1850

Matti Vainionpää

Yleisen historia Pro gradu -tutkielma

Historian ja etnologian laitos

Jyväskylän yliopisto

Toukokuu 2012

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

HUMANISTINEN TIEDEKUNTA

HISTORIAN JA ETNOLOGIAN LAITOS

MATTI VAINIONPÄÄ

Jalot villit ja verenhimoiset raakalaiset – Amerintiaanit kirjallisissa lähteissä 1800-1850

YLEINEN HISTORIA

PRO GRADU

TOUKOKU 2012

103 s.

Tiivistelmä:

Nykyaikaisessa mediassa amerintiaanien kulttuuri yhtenäistetään usein yhdistämällä eri kulttuurien ominaisuuksia ja luodaan elokuvista tuttu amerintiaani. Tämä on se mielikuva, joka usein herää mainittaessa termi amerintiaani, intiaani tai amerikan intiaani.

Tässä tutkimuksessa pääpaino on siinä miten erilaisilla sanamuodoilla ja –käännteillä amerintiaaneja ja heidän kulttuuriaan kuvattiin lukijoille 1800-luvun ensimmäisellä puoliskolla. Tutkitun ajanjakson tekee mielenkiintoiseksi valtiossa kasvanut jännite ja sen kulminoituminen sisällissotaan. Tämän lisäksi valtion presidenttinä toimi tämän ajanjakson aikana Andrew Jackson, joka oli osallisena amerintiaaneja vastaan käydyissä taisteluissa ja rauhansopimuksissa ja toisaalta myös osallisena amerintiaanien asemaa hallinnon kannalta käsiteltäessä.

Amerintiaanien asema oli valtion kannalta jatkuvassa ristiriidassa valkoisten kansalaisten tarpeiden kanssa kun taasen näille kansalaisille amerintiaanit olivat uhka ja pelon aihe. Näinollen ei olekaan yllättävää tutustua fiktiiviseen ja elämäkerralliseen tekstiin, jossa amerintiaaneja käsiteltiin erilaisessa kontekstissa ja otsikon mukainen ”jalo villi” ja ”verenhimoinen raakalainen” vastakkainasettelu nousee selkeämmin esiin.

Toisaalta myös uskonnon asema nuorena valtiossa oli merkittävässä asemassa ja amerintiaanien parissa tehtiin paljon lähetystyötä. Tästä lähetystyöstä on tässä käytetty

erään tällaisen lähetyssaarnaajan kuvauksia amerintiaanien kulttuurista, tavoista ja uskonnosta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä käännytystyön tyyliä siinä miten yhtenäisyyksiä etsittiin amerintiaanien omien tapojan ja eurooppalaisperäisen tuontikulttuurin väliltä luomalla siten yhteyksiä ja rationalisoimalla tarjottu uskonto.

Tärkeässä asemassa tutkimuksessa on jatkuvasti erilaisuuden asema amerintiaaneista puhuttaessa ja heitä kuvattaessa. Hallituksella, aikalaisilla ja fiktiivisillä hahmoilla on selkeitä vaikeuksia ymmärtää niin erilaista kulttuuria oikein ja heidät tuomitaan ja käsitelläänkin siten suhteuttamalla kohdatut samankaltaisuudet eurooppalaiseen kulttuuriin.

Asiasanat – Keywords: Yhdysvallat - Amerintiaanit – rotu – Manifest Destiny

Säilytyspaikka – Depository:

Muita tietoja – Additional information:

1. Johdanto	1
1.1 Tutkimuskysymys	1
1.2 Metodi	5
1.3 Käsitteistä	7
1.4 Valtiolliset eli "viralliset" lähteet	9
1.5 Matkakirjallisuus.....	10
1.6 Fiktiivinen kirjallisuus.....	16
2. Ajan konteksti.....	17
2.1 Poliittinen ja aatteellinen ilmapiiri	18
2.2 Kiistat maista ja niitä seuranneet sopimukset	23
3. Amerintiaani valtion lähteissä.....	27
3.1 Hallituksen laillinen asema	27
3.2 Amerintiaanien laillinen asema	34
3.3 Sodankäynnin sato	43
4. Amerintiaani matkakirjallisuudessa	50
4.1 Amerintiaani aikalaisen silmin.....	50
4.2 Uskonto ja uskomukset.....	57
4.3 Sodankäynti	63

4.4 Kuolema	70
5. Amerintiaani fiktiivisessä kirjallisuudessa.....	73
5.1 Amerintiaani fiktiivisin silmin	73
5.2 Uskomukset, tavat ja kuolema.....	77
5.3 Sodankäynti	82
6. Loppupäätelmät	88
Lähdeluettelo:	96
Alkuperäislähteet:	96
Tutkimuskirjallisuus:	97
Sähköiset lähteet:	98

1. Johdanto

”Intiaanien rooli perinteisessä Yhdysvaltalaisessa kulttuurissa on aina ollut sivuosan esittäminen. Milloin intiaanit on nähty elokuvissa tai sarjakuvissa julmina raakalaisina hyökkäämässä yksinäisen uudisraivaajan kimppuun, milloin taas yksinkertainen jalo villi antaa apuaan rohkealle turkismetsästäjälle.”¹

1.1 Tutkimuskysymys

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tuoda lukijalle esiin mahdollisimman monipuolinen kuva siitä, miten Amerikan alkuperäisasukkaat, amerintiaanit², kuvattiin erilaisissa kirjallisissa lähteissä 1800-luvun ensimmäisellä puoliskolla eurooppalaisperäisten kirjoittajien toimesta. Aluerajauksena tutkitulle alueelle on tutkimuksen edetessä tullut Pohjois-Amerikka, enimmäkseen nykyinen Yhdysvaltain maa-alue. Luonnollinen selitys tälle juontuu asutuksen keskittymisestä ja nykyisen Kanadan alueen silloisesta tilasta. Suuri osa pohjoisesta maa-alueesta on tänäkin päivänä lähes asuttamatonta ja tutkittavana ajanjaksona alueella oli nykyistä huomattavasti vähälukuisempi väestö. Edellä oleva lainaus on läpi tutkimuksen toiminut inspiraationa ja ohjenuorana kiteyttäen koko tutkimuksen sanoman. Lähdekirjallisuutta kyseiseltä ajalta on saatavilla varsin runsaasti.

Ajallisesti 1800-luvun alkupuoli on erittäin mielenkiintoinen, sillä Yhdysvallat valtiona oli juuri ottamassa ensimmäisiä askeleitaan. Tulevat vuodet toivat nuoreen valtioon katkeran sisällissodan konfедераation ja unionin joukkojen ottaessa yhteen. Tämä taistelu ja sen lopputulos vaikuttivat merkittävästi orjuuden kansainvälisen aseman heikkenemiseen ja toivat toisen väristen ihmisten oikeuden vapaaseen elämään esille. Mielenkiintoista Yhdysvaltain kehityksessä on se, että valtio haluttiin rakentaa ensimmäisten siirtolaisten

¹Henriksson, 1986, 235.

²Kts. ”Käsitteet”.

periaatteita kannattaen ja ylläpitäen. Valtion tuli olla vapaa. Kansalaisten tuli olla vapaita. Läpi tutkimuksen on syytä pitää mielessä Yhdysvaltain hiljattainen irtoaminen Englannin siirtomaavallasta, joka oli suuri kansakuntaa yhdistävä tekijä ja voidaankin esittää nuoren valtion tarvinneen uuden, motivoivan tekijän pitääkseen kansan syvät rivit järjestyksessä. Ekspansio länteen oli luonnollinen motivoija, koska siellä oli suureksi osaksi tutkimatonta seutua ja sen mahdollisista rikkauksista ei ollut vielä täyttä tietoa. Amerintiaanien kuvausta onkin siten pidettävänä toiseuden tai erilaisuuden kuvaamisena omalle kulttuurille. Tällä tarkoitan sitä, että eurooppalaisperäinen kirjoittaja kuvaa näkemäänsä, kokemaansa, tai kuvittelemaansa kuulemaansa vierasta kulttuuria eurooppalaisperäiselle lukijalle. Voidaan siten esittää, että tämä tutkimus sivuaa toiseuden historiaa.

Nykyaikaisessa mediassa amerintiaanit on tehokkaasti assimiloitu yhdeksi ryhmäksi, joilla kaikilla oli samanlaiset tavat, tottumukset, uskonto ja elintavat. Tämä kuva on enimmäkseen jalostunut elokuvissa ja kirjallisuudessa tehdyistä yleistyksistä. Lähdekirjallisuutta tutkittaessa on helppo nähdä miksi tällaisiin yleistyksiin on sorruttu, sillä tietämys ja ennen kaikkea ymmärrys amerintiaanien heimoista on ollut pitkään hyvin rajallista. Enimmäkseen tietoa on ollut muutamilla yksilöillä, jotka ovat eläneet amerintiaanien parissa jonkin aikaa. Valitettavasti 1800-luvulla näin tehneet henkilöt usein sortuivat yleistämään amerintiaanien tapoja valkoisten silmin yrittäen lokeroida tavat vääristyneiksi eurooppalaisiksi tavoiksi. Tästä mahdollisesti paras esimerkki on amerintiaanien uskonnolliset tottumukset, joissa *Suuri Henki*³ samaistettiin kristilliseen Jumalaan ja palvontariitit samoin yhtäläistettiin jumalanpalvelukseen ja ehtoolliseen. Uskonnosta tulikin länteen laajentumisessa merkittävä tekijä, sillä hyvin usein amerintiaanien keskuuteen matkustaneet valkoihoiset olivat lähetystötekijöitä. Laajemmalti asiaa tutkittaessa on nähtävissä selkeä yhteys tuolloisen kulttuurin vertailulla lähetyssaarnaajien omaan kulttuuriin ja nykyaikaisen, pääosin elokuvista tutun, amerintiaanin yhdenmukaistettuihin tapoihin ja tottumuksiin. Nimenomaan tähän

³Amerintiaanit käyttävät uskonnollisesta jumaluudestaan termiä The Great Spirit siten Suuri Henki. Tämä kuitenkin vaihteli eri heimojen välillä. Selkeyden vuoksi käytän esimerkkinä tässä Suurta Henkeä.

huomioon palaan tutkimuksen edetessä useita kertoja, koska sen merkitys on hyvin suuri eritoten siinä, miten nykyaikaisessa mediassa amerintiaanit ymmärretään.

Yhtä lailla kuin amerintiaanit niputetaan helposti omaksi ryhmäkseen helposti myös amerikkalaiset niputetaan samaan kastiin. Tässä tutkimuksessa valkoisista tai amerikkalaisista puhuttaessa tarkoitetaan aina nykyisen Yhdysvaltain alueella asuvia henkilöitä. On syytä kuitenkin pitää mielessä, että jo tuolloin Yhdysvallat oli kulttuurien sulatusuuni, niin kuin sitä useasti jälkeempäin on kuvattu, ja erilaisia kulttuureja oli lukemattomia. Tämän laajuudessa tutkimuksessa näitä ei valitettavasti ole mahdollisuutta eritellä, mutta viittaukset amerikkalaisiin ja valkoisiin pyritään pitämään minimissä ja ne tuodaan enimmäkseen esiin suuria aatteita ja liikkeitä kuvattaessa. Kirjoittaja on hyvin tietoinen siitä, että demographinen ilmapiiri oli ja on hyvin monimuotoinen niin Yhdysvalloissa kuin Euroopassa tutkittuna ajanjaksona. Toisaalta valkoisten yhteen niputtamista voidaan pitää myös samanlaisena tehokeinona kuin amerintiaanien, eräänlaisena tutkimuksellisenä samanarvoittamisena.

Tutkimuksessa käytetty lähdekirjallisuus on luonteltaan kirjavaa ja on tutkimuksen aikana valikoitunut käytettäväksi niiden monipuolisen sanoman ansiosta. Tässä on tarkoitus tuoda esille mahdollisimman laaja kuva ja kuvaus amerintiaaneista ja päämääränä on tehdä se mahdollisimman monipuolisella lähdekannalla. On syytä pitää mielessä, että tutkimuksessa käytettävät lähteet eivät kaikki vastaa niille esitettyihin kysymyksiin samalla tavalla ja siksi eri lähdeyyppien antama kuva vaihtelee kuvauksissa. Lähteitä ei varsinaisesti ole valittu vaan tutkimusta laudatur-seminaaria tehtäessä punaisena lankana oli Viimeinen Mohikaani, jonka tueksi etsin muunlaista fiktiivistä kirjallisuutta. Tässä esiin nousi Nick of the Woods. Joitain ajallisesti sopivia lähteitä on jätetty pois tutkimuksesta kuten esimerkiksi J. Fennimore Cooperin muut teokset lähdekirjallisuuden kaventamiseksi. Olen tutustunut Cooperin muuhun tuotantoon ja niiden linja vastaa hyvin pitkälti samaa kuin Viimeinen Mohikaani.

Amerintiaanien tutkimuksessa tämän kaltaista tutkimusta ei aikaisemmin ole tehty. Aikaisemmassa tutkimuksessa on tehty rajauksia tästä poikkeavalla tavalla. Esimerkiksi June Namias, johon viitataan myöhemmin, on keskittynyt sukupuolen ja etnisyyden kannalta

Yhdysvaltain rajaseudun oloihin. Hän sivuaa jäljemmin käsiteltävää James Seaveria tutkimuksessaan ja myös perehtyy tämän tuottamaan kuvaan amerintiaaneista. Amerintiaanien tutkimuksessa usein rajaus tehdään Namias'n tavoin sukupuoleen tai taasen Markku Henrikssonin tapaan heimoittain. On erittäin tärkeää pitää mielessä se valtava kulttuurillinen ero, joka eri heimojen välillä vallitsi. Otettaessa huomioon Yhdysvaltain maantieteellinen sijainti tämä on luonnollista, sillä Floridan suo-alueilla eläneet amerintiaanit elivät hyvin eri tavalla kuin pohjoisemmassa, vaikkapa Mainessa eläneet amerintiaanit. Usein tutkimuskirjallisuudessa sivutaan kirjoittajia ohimennen ja tutustutaan näiden esittämiin näkemyksiin, mutta tämän kaltaista läpiluotaavaa kuvausta amerintiaaneista annetusta kuvasta ei ole tehty. Henriksson tosin sivuaa aihetta useampaan otteeseen kuten esimerkiksi luvun alussa olleesta lainauksesta voidaan nähdä.

Toisaalta tavanomaisempi tutkimuskirjallisuus kuten Reynolds , 2010, usein myös puuttuu amerintiaanien oloihin valtiolliselta kannalta ja valtion problemaattisen aseman muodossa. Näissä kuitenkin helposti jätetään huomiotta tutkimuskysymyksen mukainen erittely ja taustoittaminen. Kenties tunnetuin amerintiaaneja käsittävä tutkimuskirjallisuuden teos on Dee Brownin *Bury My Heart at Wounded Knee: An Indian History of the American West* (New York: Holt, Rinehart, & Winston, 1970). Tämä poikkeaa monista tutkimuksista siinä, että se esittää amerintiaanien historian synkkänä rikkoutuneiden sopimusten sarjana, jossa vääjäämätön tappio kulminoituu Wounded Kneen teurastukseen vuonna 1890. Samalla linjalla on myös Alvin Josephy Jr:n teos *The Patriot Chiefs: A Chronicle of American Indian Resistance* (New York: Penguin Books, 1993). Näissä molemmissa historiaa kuvataan amerintiaanien kannalta katsottuna ja keskitytään toiseuden mukanaan tuomaan ongelmaan. Tässä tutkimuksessa pyritään samaan tuomalla esiin ristiriitoja kuvauksissa ja muistuttamalla lukijaa tapahtumien kulusta ja suuremmasta mittakaavasta.

Nykyaikana amerintiaanien tutkimus on muuttumassa siihen suuntaan, että tapahtuneita vääryyksiä ei enää olla kärkkäästi lakaisemassa maton alle vaan Yhdysvaltain hallitus on hyvin tietoinen menneisyydestä ja esimerkiksi erityisoikeuksien nojalla näitä menneisyyden vääryyksiä pyritään hyvittämään. Oiva esimerkki tällaisesta on uhkapelitoiminnan mahdollistaminen heimoille kuuluvilla mailla. Oletettavasti tästä toiminasta saadut rahat kierrätetään yhteisön hyväksi ja elinolojen parantamiseksi. Toinen amerintiaanien

menneisyyden murroksesta viimeisen 50 vuoden aikana kielivä muutos on se, että amerintiaani-alkuperää olevat kirjoittajat ovat nousseet nyt merkittäväksi osaksi tutkimusta ja varsinkin termistöä. Myös populäärikulttuurissa tiedostetaan menneisyyden tapahtumat paremmin ja amerintiaaneista kirjoittaminen on muuttunut tulkinnallisen sympatian siirtyessä valtion laajentumispyrkimyksistä amerintiaanien suuntaan. Tutkimusperinne on muuttumassa mielenkiintoiseen suuntaan sillä amerintiaaneja tutkivat tuovat alalle jatkuvasti uusia piirteitä lainaamalla niitä muilta tieteen osa-alueilta, kuten tässä kirjallisuuden tutkimuksesta.⁴ Palaan alaluvussa 1.3 tähän uudelleen, mutta tutkimuskirjallisuudessa Russel Means ja hänen teoksensa *Where White Men Fear to Tread: The Autobiography of Russell Means* (New York, St. Martin's Press, 1995) kuvaa juuri tätä muunnosta. Means tunnetaan varsinkin oman kulttuurinsa vankkumattomana protestojana ja nykyaikana hänen kirjoituksensa kaikuu amerintiaanien hiljaisen massan mielipiteenä.

1.2 Metodi

Tutkimuksessa käyttämäni metodi perustuu lähes suoraan Dominick La Capran muotoilemaan metodiin puheiden ja tarinoiden analysoinnista. Se keskittyy muutamaan oleelliseen seikkaan tulkinnasta ja tekstin tarkoituksellisuudesta. Olen aikaisemminkin käyttänyt samaa metodologiaa tutkiessani eri tyyppisten lähteiden tarjoamasta kuvasta Yhdysvaltain amerintiaaneista kansallisen heräämisen ja identiteetin luonnin yhteydessä ja muokkasin La Capran metodia hieman lähdekirjallisuuden ja tutkimuksen tarpeiden mukaan. Yleispiirteeltään La Capran metodi on yksinkertainen, sen tarkoituksena on taustoittaa puhuja taikka kertoja siten, että hänen lähtökohtansa ovat selvillä ennen kuin paneudutaan tarkoitettuun viestiin ja mahdollisesti tarkoitettuun piiloviestiin eli miksi puhuja tahi kertoja sanoo juuri näin. Mitä tarkoittavat tietyt sanakäänteet hänen puheessaan ja oliko tietyllä sanavalinnalla jokin syvällisempi merkitys ja tavoitteena manipuloida kuulija tiettyyn suuntaan. La Capraa on useaan otteeseen kiitetty hänen

⁴Flavin, 2005, (WWW).

metodinsa mullistavuudesta historian tutkimuksessa, sillä sen voidaan katsoa risteävän hyvin paljon juuri kirjallisuuden tutkimuksen metodien kanssa. Tämän tutkimuksen kanssa La Capran metodi toimii siten varsin hyvin, koska kirjallisuutta käytetään rinnan faktuaalisten lähteiden kanssa.

Peruseriaatteiltaan La Capran metodi toimii siten aluksi taustoittamalla sekä teksti, että henkilö. Tämän jälkeen keskitytään itse tekstiin ja selvitetään tekstin konteksti sijoittamalla se aikaan, paikkaan ja eritoten ilmapiiriin. Tärkeimmät kysymykset ovat: kuka, koska, kenelle ja miksi? Vastaamalla näihin kysymyksiin lähdeä tulkitessa päästään jo hyvin pitkälle, mutta se ei vielä riitä todellisen tai edes sitä lähellä olevan kuvan saamiseksi. Lähteeseen täytyy suhtautua objektiivisesti tutkijana, tämä opetetaan historian opiskelijoille jo varhaisessa vaiheessa opintoja, mutta on syytä myös tutkia lähteen objektiivisuutta omassa ajassa. Tähän objektiivisuuden ongelmaan vastaus saadaan yksinkertaisesti kysymällä lähteeltä: miten päädyttiin tähän ilmaisuun tai tulkintaan?

Aikakauden merkitystä ei tule väheksyä tulkinnassa, sillä tämä vaikuttaa kirjoittajan omaan tulkintaan ja motivaatioon hyvin syvällisesti. Tämä näkyy usein varsinkin päiväkirjaluonteisissa lähteissä, joissa kirjoittaja ei välttämättä ole tarkoittanut koko tekstiään julkiseen levitykseen. Esimerkkinä tästä toimii de Smet, joka kirjoitti matkakertomuksensa esimiehelleen eikä sitä ollut ainakaan alunperin tarkoitus saattaa painettuun muotoon. Aikaisemmat julkaisut tai tekstit samalta henkilöltä toimivat usein myös hyvänä ohjenuorana siihen mitä kyseinen henkilö on aikaisemmin ilmaissut samasta aihealueesta ja miten hänen näkökantansa on mahdollisesti muuttunut ajan kuluessa. Samoin La Capran metodissa keskitytään tekstien rakenteeseen ja mahdollisiin tutkimusmetodeihin. Jälkimmäinen osuus jää kuitenkin vähemmälle huomiolle lähteen ollessa enemmän päiväkirjamainen esitys. Lisäksi on syytä ottaa huomioon tarkasteltavien seikkojen päällekkäisyys ja jatkuva risteäminen joten tulkinnan päällekkäisyyksiltä ei ole voitu

välttyä. Tähän tulee siten suhtautua enemmänkin lähteiden rikkautena, sillä risteävät aihepiirit vahvistavat toisiaan näkemyksellisesti.⁵

1.3 Käsitteistä

Käsitteelliseltä kannalta amerintiaanien tutkiminen tuottaa välittömästi perustavaa laatua olevan ongelman. Tutkittavasta ihmisryhmästä on löydettävä termi, jolla heitä voidaan kuvata. Aikaisemmin tämä termi oli lyhyesti ja ytimekkäästi "intiaani". Nytemmin kuitenkin tutkimuksessa käytetään useammin termiä "amerintiaani", jota olen jo edellä käyttänyt. Heistä käytetään englannin kielisessä kirjallisuudessa ja mediassa usein termiä "Native American", mutta amerintiaanit itse eivät ole niinkään tämän termin kannalla. He suosivat sen sijaan termiä "American Indian" eli suomennettuna joko "amerikkalainen intiaani" tai lyhyemmin "amerintiaani". Tästä ei kuitenkaan pidä vetää johtopäätöstä siitä, että kaikki kyseisen kansanryhmän edustajat haluaisivat itseään kutsuttavan termillä "American Indian". Näin ei missään tapauksessa ole vaan edes jossain määrin hyväksyttäviä termejä ovat "American Indian", "Native American", "Indian", "First Nations peoples" tai "Indigenous peoples".⁶

Michael Yellow Bird pitää edellä mainituista vain kahta jälkimmäistä hyväksyttävänä, sillä muiden hän katsoo olevan sortavia ja perustuvan väärennettyyn identiteettiin. Kolmen ensimmäisen hän katsoo nimenomaan olevan sortavia siksi, että "Native American" nimitystä voidaan käyttää kenestä tahansa henkilöstä, joka on syntynyt mantereella. "Indian" taas viittaa henkilöön, joka on kotoisin Intiasta samoin kuten "American Indian". Nämä siten sekoittavat henkilön alkuperän täydellisesti ohjaamalla alkuperän Intian alueelle. Termit ovat myös sidottuja historian tapahtumiin mantereen "löytämisestä"

⁵ LaCapra, 1980, 254–272.

⁶ Walbert, WWW, 28.3.2012.

ja kulttuurin muokkauksesta. Muun muassa näiden takia Yellow Bird siis suosii termien "First Nations peoples" tai "Indigenous peoples" käyttämistä.⁷

Walbert kuitenkin viittaa toiseen amerintiaani-vaikuttajaan Russel Meansiin, joka on vahvasti termin "American Indian" kannalla sen sisältämän painoarvon ja unisoivan luonteen vuoksi. Censusta tehtäessä amerintiaanit itse tunnistivat itsensä kaikilla edellä mainituilla termeillä, mutta enimmäkseen nimenomaan kolmella ensimmäisellä. Poliittinen korrektius on siten vaikea tavoite kun mielipiteet tästä eriyvät. Russel Means kuitenkin mainitsee toisaalla haastateltaessa, että amerintiaanit päättivät vuonna 1977 yksimielisesti pysyä termin "American Indians" alla.⁸ Suomennettuna tämä kääntyy siten termiksi "Amerikan Intiaanit" tai lyhyemmin "amerintiaanit". Tässä tutkimuksessa käytetään termiä "amerintiaani" sen kaikissa persoonissa selkeyden vuoksi. Lukijan on syytä pitää mielessä läpi tutkimuksen, että vaikka kyseistä kansanryhmää kutsutaankin yhdellä nimellä he eivät missään tapauksessa olleet yhtenäinen ryhmä niin aatteiltaan, tavoiltaan, kieleltään, asuinpaikaltaan kuin uskomuksiltaan. On siten vain ja ainoastaan tutkimuksen ymmärtämisen kannalta käytössä tällainen unisoiva termi.

Manifest Destiny kääntyy usein Suomeksi merkitykseen kutsumuskohtalo. Tämä on hyvin osuva kuvaus, koska pohjimmiltaan tämä tarkoitti sitä, että Yhdysvaltain täytyi levitä rannikolta rannikolle. Tähän teemaan palataan jäljempänä uudelleen syvällisemmin. Lukijan on syytä pitää mielessä kuitenkin Manifest Destinyn laajentumisen oikeuttava luonne.⁹ Manifest Destinyn luonteen selvittämiseksi ja lisätiedon saamiseksi suosittelen lukemaan Janne Könösen *Nuoren tasavallan kaitsemuksellinen tehtävä*, Jyväskylä, 2002.

Monroen Doktriini pohjimmiltaan on poliittinen isolaatio ja poliittisen muurin rakentaminen Euroopan ja Amerikan välille. Ideana oli, että Amerikka tuli jäädä amerikkalaisille ja

⁷ Yellow Bird, WWW, 28.3.2012.

⁸ Means, WWW, 28.3.2012.

⁹ Reynolds, 2010, xvii.

Euroopan valtiot saivat pitää huolen vain omista asioistaan eli sisäpolitiikkaan puuttuminen estettiin doktriinin avulla. Ideologia muotoutui vuosien 1812 ja 1815 välillä käydyin sodan Englantia vastaan aikana ja jatkoi siten vuoden 1767 itsenäistymisen aloittamaa suuntausta. Lisäksi doktriini linjaa imperialismiin loppumista molemmilla Amerikan mantereilla, joka myös on suora jatko Yhdysvaltain itsenäistymiselle ja sen aatteille. Yhdysvallat teki näin aatteellisen eron uuden ja vanhan mantereiden välille ja erottautui viimeistään tässä vaiheessa omaksi ja itsenäiseksi poliittiseksi tekijäksi maailman poliittisella näyttämöllä.¹⁰

1.4 Valtiolliset eli "viralliset" lähteet

Tässä tutkimuksessa virallisten lähteiden suurin painoarvo amerintiaaneja kuvattaessa tulee arvattavasti erilaisille sopimuksille ja lakiesityksille tai parlamentissa käydyille keskusteluille. Laeista ja sopimuksista tulkintoja amerintiaanien luonteenpiirteistä on vaikeampi tehdä virallisen kielen luonteen vuoksi. Yleensä ottaen mielipiteitä ei sinällään esitetty, mutta muut hallinnon dokumentit antavat kuitenkin viitteitä asioiden silloiseen tilaan ja esityksiin tai dialogiin johtaneisiin syihin. Dokumentteja käsiteltäessä käytetään lainauksia demonstroimaan käytettyjen sanankäänteiden ja muotojen merkityksiä ja tulkintoja. Tutkimusmetodia mukailten on siten keskityttävä lukemaan niin sanat kuin myös se mitä rivien väliin on kirjoitettu. Tutkimuksessa on pyritty pidättäytymään nimenomaan tekstien sisällöissä ja motiiveissa tekemättä ylitulkintoja. Valtiollisten lähteiden käsittelyssä joitain asiakirjoja on rajattu pois, koska niissä ei yksinkertaisesti kuvata amerintiaaneja vaan heidät ainoastaan mainitaan ohimennen lainsäädäntöön liittyvissä kysymyksissä. Tarkempaa kuvailua tutkimuksessa antavatkin rauhansopimukset ja kongressissa pidetyt puheet.

Erityisen maininnan tässä kohden ansaitsee presidentti Andrew Jacksonin kongressille osoittama vuotuinen kirje tai viesti. Siinä kerrataan tapahtumia ja muokataan linjaa

¹⁰Reynolds, 2010, 119-120.

tulevilla asetuksille. Tätä käsitellään tarkemmin jäljemmin luvussa 3. Dokumentti on merkityksellinen siksi, että siinä kuvataan monin sanoin amerintiaanien oloja ja mahdollisia parannuskeinoja tai valtion heille asettamia tavoitteita rauhansopimuksissa ja asetuksissa. Jäljemmin huomio amerintiaanien jatkuvasta alistumisesta valtiovallan alaisuuteen vahvistuu ja valtion kaksijakoinen rooli niin levottomuuksien aseellisessa lopettamisessa kuin taas toisaalta rauhan ylläpidon tavoittelemisessa. Tässä nähdäänkin amerintiaaneihin liittyvien asioiden ja lähteiden kaksinainen asenne. Valtion täytyi samaan aikaan olla poliisi ja huoltaja amerintiaaneille. Jäljempänä amerintiaanien laillista asemaa käsitellään paljon syvällisemmin oikeuden asiakirjojen avulla.

Valtion roolia syvällisemmin ajateltaessa täytyy pitää mielessä jatkuvasti valtion jaetut intressit maa-alueita, kansalaisia, amerintiaanien erikoisasemaa ja myös yllättäen ulkopolitiikkaa ajatellen. Yksilöiden suhtautuminen amerintiaaneihin oli täysin erilaista kuin hallinnollisen tahon, sillä he olivat amerintiaanien kanssa läheisemmässä kontaktissa ja siten altistuivat negatiivisille ja positiivisille aspekteille täysin eri tavalla kuin hallinnollinen asenne. Tässä on kuitenkin tutkimuksen paras anti, koska lähteet ovat monimuotoisia saadaan tarjotuista kuvauksista rakennettua mahdollisimman laaja kuva ja siten toivottavasti lukijallekin tarjotaan mahdollisimman kirjava ikkuna ymmärtää se miten amerintiaanit koettiin 1800-luvun alun yhteiskunnassa.

1.5 Matkakirjallisuus

Matkakirjallisuuden oivallinen edustaja on kiertävänä saarnamiehenä toiminut Pierre-Jean de Smet. Ajalliseen kontekstiin asetettaessa de Smet eli hankalahkoa aikaa. Liittovaltion täytyi saada lisää elintilaa kansalaisilleen, mutta valitettavasti maa oli jo asutettu amerintiaanien toimesta. Tässä vaiheessa ei otettu huomioon millään tavalla sitä kuinka kauan he olivat maalla asuneet tai miten suuren maa-alueen he vaativat elämiseensä ja vedottiinkin lähinnä valtion tarpeeseen yksilön tarpeiden mukaan. Janne Könösen tutkimuksen mukaisesti ekspansiota voidaan ajatella imperialistisena hankkeena lisätä vaurautta ja taata jokaiselle kansalaiselleen heidän tarpeidensa mukaiset elinolot ja –tilat, paitsi ei-valkoisille. Liittovaltion tehtävä oli opastaa kansalaisiaan ja opettaa amerintiaanit

ja muut ei-valkoiset elämään valkoisen miehen ”oikealla tavalla”. Manifest Destiny oli syntynyt.¹¹

Mitä De Smet ja sitten halusi tekstissään kertoa? De Smet lähetyssaarnaajana on maailmankuvaltaan uskonnollissävytteinen ja se heijastuu hänen tavastaan kirjoittaa näkemistään asioista. Väkinäisesti haetut yhteydet amerintiaanien ja hänen oman uskontonsa väliltä ja eritoten hänen enemmän tai vähemmän käännyttävä tapansa keskustella asioista kohtaamiensa amerintiaanien kanssa ovat erittäin silmiinpistäviä. Tässä on syytä ottaa huomioon tutkijan oma tausta ja oman maailmankuvan vaikutus tekstin luentaan. On syytä altistaa itsensä kritiikin kohteeksi, sillä en ole kovinkaan kiinnostunut de Smetin uskonnosta tai lähetystyöstä joten tällaiset asiat nousevat kärkkäästi esille. Kuitenkin, koska tiedämme hänen olleen lähetyssaarnaaja, voidaan olettaa hänen kirjoittaneen kokemuksistaan jollekin tietylle taholle. Tähän saamme vahvistuksen tekstin omistuskirjoituksessa, jossa hän osoittaa teoksen olevan suunnattu kirkolliselle esimiehelleen ja hänen saaneen valtuutuksen matkalleen piispa Joseph Rosatilta.¹²

Joka tapauksessa on ilmeistä, että de Smet todellakin matkusti intiaanien parissa ja kirjoitti kokemuksiaan ylös, mutta osa tapahtumista vääristyi hänen tulkitsemina. Lähetyssaarnaajat yleensä ottaen olettavat kaikkien maailman kansojen toivovan juuri heidän edustamansa uskonnon saapuvan luokseen levittämään uskontoaan ja yleensä ottaen parantavansa käännytettyjen elämää merkittävästi. Näin kuitenkin on harvoin ja amerintiaaniheimot olivat eläneet vuosisatoja omien uskontojensa keskellä ollen ilmeisen tyytyväisiä niihin. de Smet oli harras mies ja hän halusi nähdä amerintiaanit alttiina käännytykselle, jolloin myös piispan suosiollinen suhtautuminen sekä häneen henkilönä ja hänen matkoihinsa takasivat mahdollisuudet myöhemmälle lähetystyölle. Tekstin tarkoituksellisuudesta kertoo myös se, että de Smet ei uhraa juurikaan palstatilaa taistelu-

¹¹Könönen, 2002, 8,37.

¹²de Smet, 1843, 135.

tai sotakuvauksille. Tarkoituksena oli säilyttää rauhanomainen kuva amerintiaaneista uudelle uskonnolle vastaanottavaisina.¹³

Thomas Grattan on mielenkiintoinen vastakohta de Smetille. Hänen kuvauksensa mukaisesti amerintiaanit ovat hyvin alhainen rotu ihmiskunnan keskuudessa ja lähinnä verrattavissa tummaihoisiin orjiin. Tosin hän muistaa huomauttaa, että amerintiaanit ovat huonompia orjia kuin tummaihoiset. Tähän palataan myöhemmin kun tutkitaan amerintiaanien asemaa yhteiskunnassa. On huomionarvoista lisätä, että tämä yhteiskunta tarkoittaa nimenomaan valkoista yhteiskuntaa, jossa amerintiaaneilla sinällään ei ollut omaa virallistettua asemaa omine tapoineen ja kulttuurineen vaan heidän oli sopeuduttava uuteen, vallitsevaan ajattelutapaan.

Samaan tapaan kuin de Smet, myös James E. Seaver on suhteellisen passiivinen tuomitsemaan amerintiaaneja. Hänen taustoistaan ei tiedetä juurikaan. Sen verran on kuitenkin tiedossa, että hän oli ammatiltaan lääkäri ja kotoisin Roxburystä, Massachusettsista. Hänen sukunsa pysytteli enimmäkseen Bostonin alueella. James E. Seaver muutti New Yorkiin vuonna 1816 ja meni naimisiin siellä. Liitosta syntyi neljä lasta. Tutkimuskirjallisuudessa June Namias on kerännyt jonkin verran tietoja Seaverista ja hänen mukaansa Mary Jemisonin elämäkerrassa on epäselvää, mitkä sanat ovat kenenkin. Namias epäilee Seaverin olleen epäluuloinen amerintiaaneja kohtaan, joka toisaalta on ymmärrettävää kirjan teeman muistaen. Mary Jemison kaapattiin 5.4.1758 12-vuotiaana perheensä luota ja adoptoitiin amerintiaanien joukkoon. Hänet kasvatettiin amerintiaani-perheessä omana lapsena ja hän ajan saatossa meni naimisiin ja sai lapsia. Tätä voidaan ajatella adoptiona, sillä Jemison lähes täydellisesti hyväksyttiin osaksi heimoa. Ainoastaan silloin kun hänestä saatettiin saada lunnaita muistivat hänen heimonsa päälliköt tämän olevan valkoinen. Hän ei missään tapauksessa ollut vanki, ei ainakaan myöhemmin, sillä hän sai liikkua vapaasti ja nautti amerintiaanien luottamusta. Huomionarvoista teoksessa on hänen käyttämänsä kieli, joka on ajalle ominaista feminiinistä kieltä. Tästä voidaan

¹³de Smet, 1843, 136, 142, 152

siten päätellä, että ainakin jossain määrin Seaverin jäljempänä oleva lainaus tapahtumien todenperäisistä tallentamisesta pitää paikkansa.¹⁴

Mielenkiintoista Seaverin teokselle on, että siitä tuli välittömästi hyvin suosittu ja kolmas painos tuli ulos ajan mittapuulla erittäin nopeasti ja päättyi vielä Lontooseen asti. Näin syrjäisestä tarinasta tuli kansainvälisesti tunnettu ja kiehtova osa kulttuuria. Suurelta osin teoksen suosio voitaneen kuitenkin selittää uteliaisuudella paikallishistoriaan. Toisaalta on huomioitava myös se tosisasia, että ajan ihmisille Mary Jemisonin tarina oli uskomaton ja lähes ennenkuulumaton. Jännitystä ei suinkaan pidä unohtaa, sillä hänen koettelemuksestaan hengissä selviäminen oli hyvin harvinaista. Voidaan hyvin kuvitella ajan kanssaihminen olleen lumoutuneita tarinasta. Seaver kuvaa teoksensa alussa kuinka läntisen New Yorkin alueella maaperä oli hedelmällistä uudisasutukselle ja kuinka nämä uudisasukkaat kohtasivat valkoisen naisen Genesee-joen varrella Seneca-heimon keskuudessa. Luonnollisesti uudisasukkaat olivat kiinnostuneita naisen tarinasta ja halusivatkin tietää kuinka tämä oli päätynyt Senecojen pariin. Seaver täten mahdollisesti tiesi jo kirjoitusvaiheessa kirjasta tulevan ainakin paikallisesti menestyksekkään. Namias on sitä mieltä, että Seaver kunnioitti valtavasti Mary Jemisonia, mutta hänen kunnoituksensa ei ylettyisi koskemaan Senecoja. Tässä olen kuitenkin vahvasti eri mieltä Namiasin kanssa. On totta, että Seaverin teoksessa hän epäsuorasti, ja välillä suorasti, tuomitsee Jemisonin kaappauksen ja assimiloinnin Senecojen joukkoon. On kuitenkin syytä pitää silmällä hänen tapansa kuvata heidän tapojaan ja suhtautumistaan Jemisoniin¹⁵. Seaver itse kirjoittaa teoksensa esipuheessa seuraavasti:

“...the greatest care has been observed to render the style easy, the language comprehensive, and the description natural. Prolixity has been studiously avoided. The line of distinction between virtue and vice has been rendered distinctly visible ... Without the aid of fiction, what was received as matter of fact, only has been recorded ... If therefore any error shall be

¹⁴Namias, 1993, 148, 151.

¹⁵Jäljempänä lainaukset Seaverin teoksesta puhuvat tämän puolesta.

discovered in the narration in respect to time, it will be overlooked by the kind reader, or charitably placed to the narrator's account, and not imputed to neglect, or to the want of attention on the compiler. ... At the same time it is fondly hoped that the lessons of distress that are portrayed, may have a direct tendency to increase our love of liberty; to enlarge our views of the blessings that are derived from our liberal institutions...¹⁶

Aluksi huomio tulee kiinnittää lauseeseen aikajanan mahdollisesta epätarkkuudesta. Seaver sysää kaiken vastuun mahdollisista aikavirheistä suoraan Jemisonin niskaan. Tämä on itse asiassa hyvin merkittävä ilmaisu, sillä myöhemmin teoksessa Seaver korjaa Jemisonin tulkintaa ajankulusta ja tapahtumista. Seaver pitää itseään objektiivisena tapahtumien kuvaajana. Namias myös huomauttaa, että Seaver on muokannut tapahtumia enemmän kuin yllä oleva antaa ymmärtää tehdäkseen tarinasta mielenkiintoisemman. Valitettavaa on se, että Seaverin alkuperäiset muistiinpanot eivät ole säilyneet jälkipolville joten ei ole varmaa mitä Jemison on tarkalleen kertonut, missä järjestyksessä ja eritoten millä sanoin hän on kuvannut omia kokemuksiaan.¹⁷

Tutkimuksen kannalta ehkä tärkein kohta Seaverin teoksessa kuvaa tapahtumaa, jossa Seneca-päällikkö (the Old King) neuvottelee englantilaisten joukkojen kanssa valkoihoisten vankien vapauttamisesta maksua vastaan vuoden 1760 tienoilla. Tämän on täytynyt olla lähempänä vuosikymmenen loppua ottaen huomioon, että hänet kaapattiin vuonna 1758. Valitettavasti tarkkaa vuotta ei ole tiedossa. Tämä tapahtui pohjoisen taisteluiden jälkeen, joissa amerintiaanit olivat olleet joko ranskalaisten tai englantilaisten puolella. Taisteluiden jälkimainingeissa vangeista piti päästä eroon ja vaihtoehtoina oli kylmästi joko heidän tappaminen tai vaihtoehtoisesti vapauttaminen valkoihoisten luokse. Jemison oli kuullut sisareltaan¹⁸, että päällikkö suunnitteli tappavansa hänet. Oikeammin tarkoituksena oli

¹⁶Seaver, 2007, 8-9.

¹⁷Namias, 1993, 151, 157.

¹⁸Jemison viittaa amerintiaaneihin, joiden luona hän asui perhesuhteisiin viittaavilla nimillään. Hänet adoptoinut Seneca oli hänen äitinsä ja täten tämän lapset hänen sisariaan ja veljiään.

mitä ilmeisimmin vaihtaa myös Jemison rahaan. Hän kuitenkin pakeni ruokojen sekaan lapsensa kanssa kunnes päällikkö oli lähtenyt vankien kanssa vaihtotilaisuuteen ja sai siten jäädä Senecojen luokse.

Miksi tämä sitten on merkityksellistä? Jos Seaver ei edes jossain määrin kunnoittaisi kaikkia tarinan osapuolia olisi kuvaus muuttunut sävyltään negatiiviseksi, mutta tämä osa teosta on hyvin tiukasti kirjoitettu faktojen mukaiseksi. Tai ainakin niiden tapahtumien mukaisesti, joita kirjoittaja ja kertoja pitivät faktoina. Jemisonin toimintaa tässä ei tuomita vaan hänen katsottiin toimineen pelkästään oman ja lapsensa terveyden suojelemiseksi. Mainitsin jo aikaisemmin kirjan valtavan menestyksen. Kirja ilmestyi J. Fennimore Cooperin kahden teoksen välissä¹⁹ joten aika oli erittäin otollinen tällekin teokselle menestyä jo aiheensa perusteella. Namias huomauttaa, että Jemisonin elämäkerran ilmestyminen on aikaan nähden ollut erikoinen tapaus ottaen huomioon juuri päättyneen sodan ja sen ilmentyminen vielä yhteiskunnallisessa konsensuksessa.²⁰

Namias myös käsittelee Jemisonia ja Seaveria uskonnon kannalta. Tutkimuksen edetessä tulemme huomaamaan kuinka uskonto on aina vaikuttava tekijä taustalla. Joko kirjoitusten kohteet ovat aktiivisesti hartaita henkilöitä tai heistä pyritään tekemään sellaisia stigmatisoimalla olemassa olevat uskonnolliset tavat ja pyrkimällä perehdyttämään päähenkilöt vallitsevaan yhteiskuntaan ja sen tapoihin. Tästä esimerkkinä toimii esimerkiksi de Smet tai Seavers. Molemmat eivät varsinaisesti pysty käsittämään luonnonuskontoja itsenäisenä elämäkatsomuksena vaan he pyrkivät löytämään ns. puuttuvan linkin näiden ja kristillisen uskonnon välillä. Loistava esimerkki tästä on *Hiawathan Laulu*. Tähän palaan jäljempänä käsiteltäessä uskontoa laajemmassa kontekstissa lähteiden valossa. Ennen kuin alan varsinaisesti käsittelemään lähteitä on syytä kuitenkin seurata La Capran viitoittamalla tiellä ja keskittyä toiseen hyvin tärkeään

¹⁹*Pioneerit* (1823) ja *Viimeinen Mohikaani* (1826).

²⁰Namias, 1993, 158-159.

osaan lähteiden kontekstualisoinnissa ja tulkinnassa; aika.²¹ On syytä myös pitää mielessä, että tutkimuksessa Seaverin kontekstointi on tärkeämpää kuin Jemisonin, sillä hän kirjasi tapahtumat ylös ja välitti ne eteenpäin julkaistaviksi. Seaver on siis tässä tapauksessa kertojana ja siten tulkinta keskittyy häneen.

1.6 Fiktiivinen kirjallisuus

Fiktiivisen kirjallisuuden edustajana käytän J. Fenimore Cooperin kirjaa *Viimeinen mohikaani*, joka nähdäkseni on yksi tunnetuimmista aihealueen edustajista ellei jopa tunnetuin. Sen tarina on yksinkertainen seikkailukertomus ja kirjailija antaa kaksitahoisen kuvan intiaaneista; yhtäällä ovat teoksen päähenkilöiden liittolaisena mahtavat ja uljaat Delawaret ja toisaalla heidän kurjat vihollisensa Huronit. Cooperia on aikaisemmin arvosteltu hahmojensa teatraalisesta käytöksestä ja kohtauksien jäykästä dramaattisuudesta, joka luo lukijalle kuvan yli-inhimillisistä olennoista haudanvakavuudellaan.²² Cooper on kuitenkin asetettava omaan aikaansa, jolloin hänen teoksensa ei vaikutakaan liian ylistävältä ja yksipuoliselta. Kirjoitelman taustalla vaikuttavat poliittinen ilmapiiri, yhteiskunnan tapahtumat ja kehitys selittävät ja avaavat Cooperin sanavalintoja ja kerronnallista tyyliä kattavammin. Tutkimuksessa olevat lainaukset tulevat Cooperin *The Last of the Mohicans* teoksen sähköisestä painoksesta. Viitataan myös Cooperin suomennettuun teokseen muutamaa otteeseen ja alaviitteessä on sivunumero samaiseen kohtaan suomennetussa teoksessa.²³

Täysin vastakkaista kantaa edustaa Robert M. Birdin *Nick of the Woods*, joka puolestaan ei kehuskele amerintiaaneja vaan päinvastoin rinnastaa heidät rosvoihin ja raakalaisiin.²⁴

²¹LaCapra, 1980, 255.

²²Peck, 1988, 240.

²³Viitatessani Cooperiin ja Birdiin joudun siten sivunumeroiden sijaan käyttämään roomalaista numerointia, jotka edustavat kappaleiden numerointia.

²⁴Bird käyttää usein amerintiaaneista nykypäivän yhteiskuntaan suhteutettaessa rassistisia termejä. Haluan huomauttaa, että tutkittavana ajanjaksona vastaavanlainen kieli oli hyväksyttävää useammastakin syystä. Palaan

Birdiä on kritisoitu voimakkaasti liian kapean näköalan omanneesta kirjoitustavastaan, sillä hänen mukaansa Pohjois-Amerikan historia on alkanut vasta eurooppalaisten saapuessa mantereelle kun taas Cooper kirjassaan osoittaa selkeästi arvostavansa aikaisempia tapahtumia ja intiaanien kulttuuria. Teos on vaikeasti saatavilla ja tässä käytetäänkin sen vuoksi sähköistä versiota. Birdin kirjassa amerintiaanit ovat saaneet omakseen rooliin lainsuojattomina hevosvarkaina, jotka aina tilaisuuden tullen hyökkäävät viattomien uudisasukkaiden kimppuun. Vastakkainasettelu on erittäin selkeä ja onkin teoksen yksi kantavimmista teemoista. Toinen selkeä linja on nykypäivän termein kuvattuna julkea rasismi. Toisaalta Bird keskittyy yksilölliseen sankaruuteen epätoivoisen tilanteen uhatessa kirjan sankareita, nimenomaan valkoihoisten yksilöiden sankaruuteen. Yksinomaan Birdiä tutkittaessa maailmankuva on raadollinen ja mustavalkoinen. Tämän vuoksi tutkimuksessani ei pelkästään keskitytä tulkitsemaan fiktiivistä kirjallisuutta vaan myös matkakirjallisuus ja elämäkerrat tuovat omaa vastapainoaan fiktiolle. Läpi tutkimuksen on syytä muistaa, että molemmat kirjallisuuden lajit ovat olleet saatavilla suurelle yleisölle.

Amerintiaani ja henkiparantaja Bear Heart mainitaan tutkimuksessa muutaman kerran. On erittäin tärkeää painottaa hänen panoksensa tulevan tarkastellun aikakauden ulkopuolelta. Olen käyttänyt hänen kuvailujaan jäljempänä demonstroidakseni amerintiaanien suullisen perinnön leviämistä sukupolvilta toisille. Hänen kuvailuilleen ei sinällään anneta samanlaista painoarvoa, häneen tulee suhtautua vertailukohtana siihen miten hävinneiden historia on kulkenut historiassa eteenpäin.

2. Ajan konteksti

Tämän luvun päätarkoituksena on tarkastella amerikkalaista yhteiskuntaa 1800-luvun ensimmäisellä puoliskolla. Tavoitteena on tuoda esiin mahdollisimman kattava kuva ajan hengestä ja yhteiskunnallisesta ilmapiiristä, koska aikaan suhteuttamalla pystyn parhaiten noudattamaan La Capran metodeja kontekstoinnissa aikaan ja paikkaan. Edellä olen jo

tähän aiheeseen kun Birdin teos tulee uudelleen käsiteltäväksi ja tekstissä keskitytään enemmän teoksen välittämään kuvaukseen alkuperäisistä amerikkalaisista.

perehtynyt lähteiden luonteeseen ja tuomalla lisävaloa aikakauteen ja yhteiskuntaan voidaan tarkemmin analysoida lähteitä ja niiden merkitystä. On syytä huomioida, että tämän luvun on tarkoitus nimenomaan tarjota pikainen katsaus aikaan ja luoda konteksti jäljempänä käsiteltäville asioille. Pääpaino tutkimuksessa säilyy lähteillä ja lähteiden sanomalla.

2.1 Poliittinen ja aatteellinen ilmapiiri

1800-luvulle siirryttäessä Pohjois-Amerikassa vallitsi suhteellisen vakiintunut järjestelmä. Siirtomaavalta oli päättymässä ja Yhdysvallat alkoi muodostaa itsestään sitä valtiota, jona se tänäkin päivänä tunnetaan. Lähtökohtaisesti itsenäistymiselle oli selkeä tyytymättömyys Englannin hallintaan sitä itseään moninkertaisesti suuremmalla alueella ja imperialistinen asenne siirtolaisia kohtaan. Siirtolaiset itse näkivät itsensä samanarvoisina Englannin kansalaisiin nähden, mutta virallinen kanta oli kruunun suunnalta kuitenkin holhoava ja alistava. Heillä ei ollut sananvaltaa heitä koskevissa päätöksenteoissa ja periaatteena oli lypsää varoja monarkialle samalla tavoin kuin esimerkiksi Intiasta, siis perinteisen siirtomaaherran tapaan raaka-aineet halvalla ulos maasta ja valmiit tuotteet takaisin. On helppoa ymmärtää miksi siirtolaiset halusivat itsenäistyä alistavasta vallasta ja muodostaa oman valtion, jossa heillä on yhtäläinen oikeus etsiä onneaan ja resursseja kukoistukselleen. Oikeus unelmiin ja niiden toteuttamiseen. Voidaan katsoa siirtokuntalaisten seuranneen käsitystä nykyaikana kiteytyneestä amerikkalaisesta unelmasta, jossa jokaisella on oikeus, jos ei suoranaisesti velvollisuus, tavoitella omaa onneaan ja rakentaa siis itselleen ja jälkeläisilleen menestyksekkäs tulevaisuus.

Boorstinin mukaan amerikkalaisten²⁵ täytyi liittovaltion synnyttyä selvittää kollektiivisesti keitä, missä ja koska he olivat, mitä he pystyisivät tekemään ja kuinka he pystyisivät

²⁵Amerikkalaisuutta käytetään tässä työssä suorana synonyyminä Yhdysvaltain kansalaisuudesta tai yhdysvaltalaisesta politiikasta. Kanadan ja Meksikon osuutta väheksymättä Yhdysvallat on aina ollut se mahti Pohjois-Amerikassa, joka määrittää *amerikkalaisen* elintavan. Yhdysvaltain kansalaiset käyttävät itsestään termiä *american*, siis amerikkalainen. Jonkin tuotteen tai aatteen ollessa yhdysvaltalainen se heidän mielestään on *american*, siten myöskin amerikkalainen.

leviämään ja järjestäytymään.²⁶ Tästä muodostuikin leimaava trendi seuraaviksi vuosikymmeniksi, sillä valtion kasvaessa poliittisella ja taloudellisella taholla pinta-alaa tarvittiin lisää ja hyviä valkoisille kelpaavia maita olikin amerintiaanien hallussa, valkoisten kannalta, liian paljon. Ennen sisällissotaa ekspansio länteen oli laajaa, sillä kansa vaati itselleen paljon elintilaa ja moraalisesti hyväksyttävänä vaihtoehtona nähtiin maan valtaaminen, tai oikeammin haltuun ottaminen, amerintiaaneilta.²⁷

On syytä huomioida kuinka nopeasti uusi valtio oli valmis tekemään pesäeroa entiseen emämaahan itsenäistymisensä jälkeen. Oli tärkeää ilmaista sanoin ja teoin kuinka ylivertainen järjestelmä muodostettaisiin entisen emämaan huonon järjestelmän tilalle. Imperialistinen kolonialismi hylättiin täysin ja sen tilalle muotoutui Manifest Destinyn myötä kontinentalismi. Yhdysvallat ei tulisi koskaan olemaan kolonialistinen valtio, mutta oman mantereen sisällä se sai laajentua joko väkivallalla tai ostamalla maa-alueita. Tämä ilmeinen ristiriita ei kuitenkaan näytä hidastaneen tai vaikeuttaneen laajentumista millään tavalla. Edward Said toteaaakin osuvasti, että jokainen valtakunta (käytetty termi "empire") tekee pesäeron kaikkiin muihin valtioihin vakuuttamalla muille ettei sen tehtävä ole resurssien haltuun ottaminen vaan vapauttaminen ja opettaminen.²⁸ Tämä oli hyvin selkeästi nuoren liittovaltion agendana amerintiaaneja reservaatteihin siirrettäessä ja myös muissa poliittisissa suuntauksissa kuten Monroen Doktriinissa.

Amerintiaanien maiden hidasta haltuunottoa ei nähty kolonialistisena toimintana, koska heidän nähtiin asuttavan amerikkalaisten maa-alueita. Tähän ilmaisuun törmää kerta kerran jälkeen ja siihen palataan useaan otteeseen tutkimuksen edetessä sen painoarvon vuoksi. Tämän täydellinen ymmärtäminen onnistuu parhaiten tutustumalla lainaukseen Yhdysvaltain kongressissa pidetystä puheesta:

²⁶Boorstin, 1965, 219.

²⁷Könönen, 2002, 6.

²⁸Said, WWW, 2003.

"I mean that new revelation of right which has been designated *as the right of our manifest destiny to spread over this whole continent[sic]*. It has been openly avowed in a leading Administration journal that this, after all, is our best and strongest title – one so clear, so pre-eminent, and so indisputable that if Great Britain had all our other titles in addition to her own, they would weigh nothing against it. The right of our manifest destiny! There is a right for a new chapter in the law of nations; or rather, in the special laws of our own country; for I suppose the right of a manifest destiny to spread will not be admitted to exist in any nation except the universal Yankee nation!"²⁹

Yllä oleva lainaus ei ole ensimmäinen kerta kun termiä Manifest Destiny käytetään poliittisissa puheissa, mutta se on hyvin kuvaava tässä yhteydessä. Winthrop, puheen pitäjä, viittaa kyseisessä kohdassa Oregonin omistuskiistaan, mutta varsinkin Teksasin ja Meksikon kysymysten yhteydessä termi nousi yleisempään käyttöön. Lainauksessa on kuitenkin muutama erittäin tärkeä kohta. Ensinnäkin puheessa viitataan toiseen tahoon, joka mitä ilmeisimmin antaa lainvoiman Manifest Destinylle. Tämä dokumentti on olemassa ja sen alkuperä on selvitetty. Tässä tekstissä todetaan seuraavasti: "our legal title to Oregon, so far as law exists for such rights is perfect"³⁰. Pääpaino lepää kautta tekstin siinä, että huolimatta mistään muusta laista Yhdysvalloilla on laillinen oikeus Oregonin alueeseen. Tähän on kaksi syytä tekstin mukaan: luonnollinen jumala on antanut siunauksensa amerikkalaisille rakentaa mantereesta ihanteellinen alue siirtomaavallasta vapaalle kansakunnalle ja myös siksi, että amerikkalaiset lait takaavat kontinentalistisen oikeuden Yhdysvalloille, ei Englannille. Tämä kaikki siis huolimatta kansainvälisestä laista, joka kirjoittajan mukaan on vanhentunut, löytäjän oikeudesta. Painotus säilyy koko ajan sillä seikalla, että kotimaiset lait tulivat ennen kansainvälisiä lakeja.³¹

²⁹Osa Massachusettsilaisen kansanedustajan Robert C. Winthropin puheesta. Julkaistu lähteessä Pratt, 795, 1927. Tyylimuotoilu oli alkuperäisessä dokumentissa, tämän vuoksi [sic] merkintä.

³⁰Pratt, 1927, 796. Lainattu teksti on alunperin julkaistu Morning News – sanomalehdessä 27. Joulukuuta 1845.

³¹Pratt, 1927, 796.

Toiseksi Manifest Destiny koskee vain ja ainoastaan Yhdysvaltoja. Muut kansakunnat eivät voi omaksua samaa periaatetta. Tämä on hyvin osuvaa hallituksen kannalta. He saavat siunauksen, itseltään, kontinentiaaliseen leviämiseen ja samalla takaavat sen, että kukaan muu ei voi tehdä samaa. He siis siunasivat itse omat levittäytymispyrkimyksensä. Jos jokin muu maa yrittää samaa taktiikkaa heidät leimataan imperialistiseksi valtioksi ja siten Yhdysvaltain aatteiden viholliseksi. Mielenkiintoinen seikka, jonka Reynolds tuo esiin on se, että Manifest Destinyn yhteydessä puhuttiin Oregonin ja Teksasin alueiden uudelleen haltuunottamisesta. Näin ilmaistaessa annettiin kuva siitä, että nämä alueet olivat jo aikaisemmin kuuluneet Yhdysvalloille. Käytetyt sanat olivat *re-occupation* ja *re-annexation*. Molemmissa etuliite *re-* siten viittaa suomen sanaan "uudelleen".³²

Toisaalta on ymmärrettävä, että Pohjois-Amerikka oli tavallaan asumaton seutu. Etelä-Amerikassa alkuperäisasukkaiden kulttuuri oli kehittynyt toisenlaiseen suuntaan ja heillä oli olemassa kaupunkivaltioita ja jonkinlainen poliittinen järjestelmä eurooppalaisten saapuessa mantereelle. Grattan vertaa eteläisiä alkuperäisasukkaita eurooppaan yli 2000 vuotta sitten jolloin korkeakulttuurit olivat Kreikassa ja Roomassa. Hänen mukaansa amerintiaanit etelässä olivat samanlainen harvinaisuus kuin nämä kaksi kansaa Euroopassa olivat.³³ Sittemmin on löydetty todisteita siitä, että myös Yhdysvaltain alueen amerintiaanit olivat ylläpitäneet suuria kaupunkeja, mutta Grattantin kuva amerintiaaneista ei tästä tiennyt.³⁴

On syytä pysähtyä edellä olleeseen väittämään. Valtuutus Manifest Destinylle haettiin siten siitä tosiasista, että Englanti oli ollut pitkään omistajana useille siirtomaille. Yhdysvallat perustettiin kapinan raunioille ja itsenäistyttyä haettiin oikeutusta olemassaololle ja samalla pyrittiin etäännyttämään uusi valtio niin kauas kuin mahdollista entisestä emävaltiosta. Kuitenkin Yhdysvaltojen virallisena politiikkana oli asuttaa valtava maa-alue rannikolta

³²Reynolds, 2010, 157-158.

³³Grattan, 1859, 132.

³⁴Kts. esim. Reynolds, 2010, 4-9.

rannikolle välittämättä mistään edessä olevista esteistä. Olivat nämä sitten vaikeita olosuhteita maantieteellisten vedenjakajien muodossa, suuria jokia tai kanjoneita, äärimmäisiä sääolosuhteita tai alkuperäisasukkaita, jotka eivät olleet kovin innokkaasti luovuttamassa asuinalueitaan suuremman hyvän eteen. Tämän lisäksi Yhdysvallat oli tätä ennen jo noudattanut ns. Monroen doktriinia. Tämä lyhyesti ilmaistuna tarkoitti sitä, että vuoden 1776 jälkimainingeissa vakiintunut ideologia siitä, että Yhdysvaltain sisäpolitiikan hoitaminen ei kuulunut ulkovalloille ylettyi koskemaan koko mannerta. Presidentti Monroen mukaan nimensä saanut ideologia toimi siis vedenjakajana amerikkalaisen ja eurooppalaisen politiikan välissä.³⁵

Vuoteen 1830 tultaessa Yhdysvalloista oli kehittynyt valkoisten miesten yhteiskunta. Valtion sisällä eri uskonnot reagoivat toistensa olemassaoloon siten, että uusevankelisia uskontoja kuten mormonismi syntyi ja saarnallinen lähetystyö yleistyi. Maahan saapuneet siirtolaiset muun muassa Saksasta ja Irlannista horjuttivat vallinnutta protestanttista yhteiskuntaa ja juuri tämän takia uusien uskonnollisten suuntausten katsotaan yleistyneen. Reynolds myös muistuttaa, että tämä siirtymä painoarvoissa lopulta johti orjuuden lakkauttamiseen. Valtion sisällä myös syntynyt muunlaisia yhteiskunnallisia liikkeitä. Raittiusliike oli suosittu ja eräs niistä nimeltään American Temperance Society ilmoitti jäsenmääräkseen noin 1,5 miljoonaa raitista jäsentä.³⁶ Valtio oli hitaasti matkalla kohti sisällissotaa ja orjuuskysymyksen ratkaisua, mutta kaikki siihen vaikuttavat tekijät kuitenkin olivat omalta osaltaan rakentamassa amerikkalaisesta yhteiskunnasta tulevaa supervaltaa. Tärkein tieto yhteiskunnasta lukijalle tutkimuksen annin kannalta on ymmärtää länteen leviämisen yhteiskunnallinen paine ja sen moraalinen oikeutus. Seuraavassa perehdytään tarkemmin usein kiistoja aiheuttaneeseen maa-alueeseen ja sivutaan jo osittain lähteitä.

³⁵Reynolds, 2010, 119-120.

³⁶Reynolds, 2010, 121, 133.

2.2 Kiistat maista ja niitä seuranneet sopimukset

Amerintiaanien käsitys maasta ja omistajuudesta erosi niin paljon valkoihoisten uudisasukkaiden käsityksestä, että se väistämättä johti riitoihin ja mielipide-eroihin mikä oli kenenkin nautinta-alueita. On syytä huomauttaa tässä yhteydessä, ettei amerintiaanien näkökulmasta maata voinut omistaa ja heimoilla oli omat tietyt nautinta-alueensa, mutta itse maa oli lahja Suurelta Hengeltä ja sitä ei kukaan mies voinut omistaa eikä siten voinut sitä myöskään vaihtaa maalliseen omaisuuteen. Kautta lähteiden ei tule selväksi miten ja miksi amerintiaanit sitten suostuivat ottamaan vastaan lahjoja. On tietenkin mahdollista, että he ajattelivat vaihtavansa nautintaoikeuttaan tavaraan. Toisaalta osa sopimuksista myös siirsi amerintiaanit uudelle alueelle reservaattiin joten on mahdollista, että he ottivat vastaanotetun tavaran kompensationsa tälle alueen vaihdokselle ja siitä koituville vaikeuksille. Läpi myöhemmin viitattujen sopimusten amerintiaaneille luvattiin reservaatteihin siirrettäessä erilaisia tarvikkeita, joita he tarvitsivat elämiseen metsästyksen jäädessä taka-alalle ja kultivoinnin ottaessa enemmän alaa. Läpi tutkimuksen on syytä pitää mielessä valtion tavoite pitää amerintiaanit paikoillaan edellisistä tottumuksista ja elämäntottumuksista riippumatta. Jos heimot pysyivät paikoillaan heitä pystyttiin valvomaan, ja toisaalta myös avustamaan, paremmin.

Seuraavassa on esimerkkinä ote vuonna 1816 allekirjoitetusta rauhansopimuksesta Sac- ja Fox-heimojen ja Yhdysvaltain hallituksen välillä:

"The individuals of said nations shall be at liberty to hunt within the territory ceded to the United States, without hindrance or molestation, so long as they demean them-selves peaceably and offer no injury or annoyance to any of the subjects or citizens of the said United States. ... As long as the lands which are now ceded to the United States remain their

property, the Indians belonging to the said tribes shall enjoy the privilege of living and hunting upon them."³⁷

Heimojen jäsenille taattiin myös tulot siten, että hallitus maksoi 1000\$ vuosittain niin kauan kun sopimus oli voimassa ja isomman summan maksettavaksi sopimusta tehtäessä eräänlaisena houkuttimena allekirjoittamiselle³⁸. Tämä nimenomainen sopimus on siinä mielessä merkittävä, että heimojen jäsenille taattiin vielä nautintaoikeus luovutetuilla alueilla kunhan nämä pitäytyivät rauhanomaisissa tavoissa ja pidättäytyivät vahingoittamasta millään tavoin Yhdysvaltain kansalaisia. Sopimuksen ehdot eivät sinällään ole amerintiaaneille huonot, mutta myöhemmin levottomuudet alkoivat uudelleen ja siitä syntynyt rauhansopimus ei ollut enää yhtä suotuista amerintiaaneille. Edellä mainitsin valtion roolista poliisina ja huoltajana, tämän kaltaisissa levottomuuksissa tämä kaksijakoinen rooli korostuu hyvin.

Johtuen näkemyseroista, jotka ovat näin perustavalla tasolla ei konflikteilta voitu välttyä. Manifest Destinyn mukaan koko mantereen maa-alueet Meksikon ja Kanadan välissä Atlantilta Tyynelle Valtamerelle kuuluivat heille, ei amerintiaaneille. Jos jokin heimo tai yhteisö sattui maa-alueella asumaan, joka kuului jonkin perustelun mukaan heille silloin amerintiaanit tuli siirtää pois tältä alueelta. Useimmiten tämä eteni taistelun kautta rauhansopimukseen ja siirtymiseen uudelle alueelle.

Eräs hyvin näkyvä hahmo amerintiaanien yhteiskunnallisessa asemassa oli Andrew Jackson. Ennen kuin hänestä tuli presidentti hän toimi armeijassa komentajana ja hänen alaisuudessaan vuonna 1814 solmittiin rauhansopimus, jota käsittelen seuraavassa luvussa, ja tämän sopimuksen allerkijoituksessa Creek-heimot menettivät yhteensä 22 miljoona eekkeriä maata. Vuonna 1818 vuorossa olivat Floridan alueella asuneet Seminolet, jotka piilottelivat karanneita orjia heimoissaan. Jackson takavarikoi itäisen

³⁷Illinois Genealogy (WWW), 7.1.2011.

³⁸He saivat tarvikkeita 2234,50\$ arvosta ja tämän lisäksi siis edellä mainittu vuotuinen avustus, joka jaettiin kahden heimon kesken siten, että Fox:t saivat 400\$ ja Sac:it saivat 600\$. Illinois Genealogy (WWW), 7.1.2011.

Floridan alueen Espanjalta käyttäen edelle ollutta tekosyynä aleen haltuunottoon.³⁹ Ollessaan presidenttinä Jackson allekirjoitti Indian Removal Act:n 28. toukokuuta 1830. Tämä valtuutti presidentin myöntämään amerintiaaneille maita Missisippin länsipuolelta vaihdossa maa-alueista valtion rajojen sisäpuolella. Osa heimoista lähti vapaaehtoisesti, mutta syksyllä 1838 alkanut ns. Trail of Tears kulminoitui siihen, että arviolta 4000-6000 Cherokeeeta menehtyi tällä vaelluksella. Kyse oli siis nimenomaan hallituksen masinoimasta pakkosiirrosta.⁴⁰

Yhtä lailla esimerkkinä amerintiaanien suullisen perinteen siirtymisestä eteenpäin kuin myös osittain kuvauksena tapahtumien kulusta tässä lainataan amerintiaani-parantaja Bear Heart'n sukupolvelta toiselle siirtynyttä kertomusta Trail of Tears'sta:

"In 1832, President Andrew Jackson signed an order to remove the native tribes from the southeastern United States, and it was then that the Muskogee were moved, along with the Chickasaws, Choctwas and Cherokees. We walked all the way from our homes to "Indian Territory". ... History has recorded that removal, but never once have the emotions been included in that record – what our people felt, what they had to leave behind, the hardships they had to endure.

The removal was forced; we were given no choice about it. When our people refused to leave their homes, soldiers would wrench a little child from the arms of his mother and bash his head against a tree, saying, "Go or we'll do likewise to all the children here." It's said that some of the soldiers took their sabers and slashed pregnant women down the front, cut them open. ...

When our old people died along the way, there was no time allowed to give them a decent burial. Many of our loved ones were left in ravines, their

³⁹Reynolds, 2010, 118-120 & Lewis, 2004, 135-138.

⁴⁰ Lewis, 2004, 139-143.

bodies covered with leaves and brush ... people got very tired and the young children could not keep up with the adults so people would carry them ... some children and their mothers had to be left behind.”⁴¹

Tässä yhteydessä edellä ollut kuvaus antaa osviittaa siihen, miten amerintiaanit kokivat Trail of Tears’*n*, mutta ei kuitenkaan toimi tutkimuksessa aikalaiskuvauksena johtuen siitä, että se on tallennettu kirjaksi ja julkaistu tutkittavan ajanjakson jälkeen. Pitkä vaellus päättyi nykyisen Oklahoman alueelle. Aikalaiset kutsuivat aluetta nimellä Indian Territory. Pieni joukkio Cherokeeita pakeni vaelluksen aikana ja asettui asumaan vuoristoseudulle. Mielenkiintoista on, että Trail of Tears’*ia* valvonut kenraali Winfield Scott antoi heidän olla rauhassa kun heidän johtajansa ja tämän poika olivat antautuneet hänelle. Heidät teloitettiin kanssaheimolaisensa toimesta.⁴² Cherokeeihin palaan luvussa 3.2 uudelleen alkuperäislähdettä tutkien. Seuraavassa on samankaltainen kuvaus aikalaiselta:

“We learned from the inhabitants on the road where the Indians passes, that they buried fourteen or fifteen at every stopping place, and they make a journey of ten miles per day on average.”⁴³

Cherokeeet eivät tietenkään olleet ainoa heimo, joka siirrettiin asuinsijoiltaan länteen. Edellä mainitsin jo Creek-heimon. Heidän siirrossa noin 10000 amerintiaania menehtyi jättäen jäljelle noin 12000 selviytyjää. Tämäkin oli osa hävittyä taistelua ja rauhansopimusta. Creekit määrättiin siirtymään nykyisen Arkansasin alueelle. Heitä ennen Choctaw’*t* ja Chickasaw’*t* joutuivat lähtemään asuinseudultaan. Indian Removal Act’*n* voidaan siten katsoa tuoneen valkoisen yhteiskunnan lait amerintiaanien yhteiskuntaan. Ei ole epäilystäkään siitä, etteikö Trail of Tears jälkivaikutuksineen olisi eräs Yhdysvaltain historian surullisimpia tapahtumia. Etenkin kun otetaan huomioon, että osa siirretyistä

⁴¹ Bear Heart & Larkin, 1998, 5.

⁴² Lewis, 2004, 143.

⁴³ Lewis, 2004, 143.

heimoista oli rauhanomaisia eivätkä siten olleet provosoineet hallitusta aloittamaan näiden siirtymisen. Kaiken kaikkiaan uudelle Indian Territorylle siirtyi noin 50 eri heimoa. Vuonna 1907 Indian Territory’sta, joka oli annettu heille ikuisiksi ajoiksi, tuli valkoisten asuttama Oklahoma.⁴⁴

3. Amerintiaani valtion lähteissä

Tämän luvun päätavoitteena on havainnollistaa lukijalle mahdollisimman monelta kantilta se kuinka amerintiaanit kuvattiin valtion virallisissa lähteissä. Esimerkkeinä näistä on edellä jo esitetty rauhansopimukset. Jäljempänä kuvaukseen tulee mukaan myös muita valtiollisia lähteitä. Tutkimuksessa on käytetty apuna kongressin kirjaston sähköisiä tietokantoja ja sieltä on pystytty asiansanahauilla hakemaan tarkkojakin kuvailuja. Oikeuden tekstejä tulkittaessa on erittäin tärkeää pitää mielessä LaCapran mainitsema dialoginen suhde kontekstiin.⁴⁵ Asiakirjat eivät varsinaisesti pidä sisällään ironisia huomautuksia, mutta nykyaikainen lukija voi nähdä nämä teksteissä helposti. Olen pyrkinyt säilyttämään objektiivisuuden pitäen kuitenkin esillä tapahtumien seuraukset.

3.1 Hallituksen laillinen asema

Aivan aluksi on syytä painottaa edelleen tärkeää seikkaa amerintiaanien massauttamisesta. Jäljempänä kuvailuissa selkeyden vuoksi puhutaan kaikista amerintiaaneista amerintiaaneina ja Yhdysvaltain kansalaisista amerikkalaisina, yhdysvaltalaisina tai uudisasukkaina. Kirjoittaja on varsin tietoinen tästä yksinkertaistetusta kuvailusta, mutta lukijaa pyydetään huomioimaan erilaisten kulttuurien määrä uudella mantereella. Tämän kokoisessa tutkimuksessa ei ole mahdollisuutta eritellä eri heimoja ja eri eurooppalaisperäisiä kulttuureja omiksi ryhmikseen. Tämän vuoksi edellä mainittu jaottelu, joka on itse asiassa myös se kuva mikä nyky-yhteiskunnallakin on amerintiaaneista median ansiosta.

⁴⁴ Lewis, 2004, 140-141, 143, 144.

⁴⁵ LaCapra, 1980, 247.

Paras esimerkki tästä on Hollywoodin elokuvateollisuuden luoman myytin mukainen stereotyyppi-intiaani, joka on perusolemukseltaan puhveleita metsästävä tasankointiaani, asuu pohjoisten tasankojen tiipiissä ja pitää päässään sulkapäähinettä. Vesillä kyseinen intiaani liikkuu pohjoisosan tuohikanootilla ja maalla taasen ratsastaa lounaisilla preerioilla ja heimon kylässä on kunniapaikalla luoteisosien toteemipaalu.⁴⁶

Valtion virallista kantaa edustaa tässä presidentti Jacksonin senaatille vuonna 1835 osoittama vuotuinen viesti⁴⁷. Lainausta luettaessa on syytä pitää mielessä edellisessä luvussa kuvailtu valtion poliittinen ilmapiiri, sillä tämä selkeyttää hallituksen mahdollisia motiiveja paremmin. Ajallinen konteksti on hyvin tärkeä koko tutkimuksen ajan riippumatta lähteen sanomasta. Viestin tarkoituksena on perustella vaadittavia toimia amerintiaanien aiheuttamien ongelmien ratkaisemiseksi.

“A territory exceeding in extent that relinquished has been granted to each tribe. Of its climate, fertility, and capacity to support an Indian population the representations are highly favorable. To these districts the Indians are removed at the expense of the United States, and with certain supplies ... and other indispensable articles; they are also furnished gratuitously with provisions for the period of a year after their arrival at their new homes.”⁴⁸

Amerintiaaneille taattiin täten toimeentulo vuoden ajaksi jos ja kun he suostuivat tai joutuivat muuttamaan. Vuoden katsottiin olevan sopiva ajanjakso taattua toimeentuloa varten sillä tarkoituksena oli, että heimot aloittaisivat niin sanotusti puhtaalta lautaselta uudella alueella, kauempana valkoisen miehen yhteiskunnasta.

“In that time, from the nature of the country and of the products raised by them, they can subsist themselves by agricultural labor, if they choose to

⁴⁶ Henriksson, 1986, 235.

⁴⁷Tämä ei ole hyvä käännös. Englanniksi termi on ”Annual Message”. Tästä voitaisiin käyttää myös ilmaisua ”kirje” tai ”puhe”. Valitettavasti tälle en ole kyennyt luomaan parempaa käännöstä.

⁴⁸Jackson, 1949, 260.

resort to that mode of life; if they do not they are upon the skirts of the great prairies, where countless herds of buffalo roam, and a short time suffices to adapt their own habits to the changes which a change of the animals destined for their food may require.”⁴⁹

Tämän perusteella amerintiaanit saisivat siten valita itse mieluisan tai maantieteelliselle sijainnille suotuisan toimeentulon hankkimistavan. He voisivat joko asettua aloilleen viljellen ympärillä olevaa maata tai harjoittaa nautintaoikeuksiaan riistaa metsästämillä. Viimeinen osa lainauksesta on erittäin merkittävä. Tarjolla ollut riista tarjoaa elinkeinon lyhyeksi aikaa, jotta amerintiaanit voivat muokata elintapojaan ympäröiviin olosuhteisiin nähden. Toisaalta lausahdus osoittaa sen ymmärryksen mikä yllättävän harvoin nähdään amerintiaaneja ja heidän elintapojaan kuvattaessa; he suhteuttivat nopeasti elämäntapansa ympäröivään luontoon eläen luonnon ehdoilla ja nauttien sen hedelmistä. Tässä kohtaa voidaan kuitenkin lukea lähdeettä jo liian tarkasti, mutta huomautus vaikuttaisi tukevan tätä tulkintaa.

Luonnollisesti ideaalinen tapa olisi ollut yhdistää nämä molemmat muodostaen siten suhteellisen staattisia kyläyhteisöjä, jotka myös metsästävät tai kasvattavat karjaa. Lähes sattumalta, tämä oli valkoinen elämäntapa rajaseuduilla tutkittuna ajanjaksona. Kukapa ei olisi nähnyt ns. Western-elokuvaa suhteellisen eloisasta kaupungista, jossa revonhätäkasvit⁵⁰ pyörivät hiljaiseen aikaan tuulen mukana ja ainoaa katuun reunustavat kauppa, saluuna, sheriffin toimisto, ryöstettävä pankki ja tietysti hautausurakoitsija. Tämä kuva on pinttynyt lähes jokaisen elokuvia nähneen muistiin todellisena villinä läntenä. Aivan kuten Markku Henrikssonin lainaus edellä amerintiaanien yleistämisestä myös. Elokuvatodellisuuden voima on tässä mielessä erittäin suuri, sillä sen kaltainen punainen veli on yhteiskunnallisesti ihanteellinen, ylväs ja rohkea.

⁴⁹Jackson, 1949, 260.

⁵⁰Englanniksi *tumbleweed*. Latinaksi *Salsola Kali* tai *Salsola pestifera*. Molemmat ovat tuontikasveja joko Euroopasta tai Aasiasta ja levinneet maanviljelyksen tuotettua siemeniä muilta mantereilta. Nämä kasvit ovat muodostuneet ikoniksi hiljaiselle preerialle tai hylätylle kaupungille/alueelle. Juuri kuten sirkkojen siritys osaltaan painottaa hiljaisuutta on revonhätä-kasvi symboloimassa ensinnäkin ns. villiä länttä ja rajaseutuja.

"Ample arrangements have also been made for the support of schools; in some instances council houses and churches are to be erected, dwellings constructed for the chiefs, and mills for common use. Funds have been set apart for the maintenance of the poor; the most necessary mechanical arts have been introduced, and ... are supported among them. Steel and iron, and sometimes salt, are purchased for them, and plows and other farming utensils ... are presented to them. And besides these beneficial arrangements, annuities are in all cases paid, amounting in some instances to more than \$30 for each individual of the tribe, and in all cases sufficiently great, if justly divided and prudently expended, to enable them, in addition to their own exertions, to live comfortably."⁵¹

Tämän osan vakuutus tuo mukanaan ongelman, johon seuraava lainaus tuo mahdollisen ratkaisun. Amerintiaaneille taattiin yhteisöllisiä myllyjä, työkaluja, kokoontumistiloja ja tietysti kirkot. Juuri kun Jackson oli päässyt toteamasta ottavansa huomioon elinkeinon hankkimisen vaikeudet ja osoittanut merkkejä ymmärryksestään amerintiaanien elämäntapoja kohtaan. Jäljemmin palaan tähän aiheeseen uudelleen ja tarkemmin uskonnollisia seikkoja käsiteltäessä. Haluan kuitenkin painottaa kirkkojen merkitystä presidentin puheessa. Toinen seikka, johon on syytä puuttua on huomautus "jos varat jaetaan tasapuolisesti". Tästä kertoo seuraava lainaus, johon viittasin jo aikaisemmin:

"And as a stimulus for exertion, it is now provided by law that "in all cases of the appointment of interpreters or other persons employed for the benefit of the Indians a preference shall be given to persons of Indian descent, if such can be found who are properly qualified for the discharge of the duties." "⁵²

Edellä mainitsin raha-avustuksen tuoman ongelman. Jacksonin puhe tavallaan koskettaa nyt tuota ongelmaa, sillä ei ollut tavatonta valkoisen miehen toimivan ns. intiaani-

⁵¹Jackson, 1949, 260.

⁵²Jackson, 1949, 260.

asiamiehenä. Ja useimmiten he nimenomaan olivat valkoisia. Amerintiaaneille tämä oli ongelma, koska ahneus, ilkeys tai huonot olot saattoivat aiheuttaa sen etteivät avustukset tulleet perille tai olleet ilmaisia vaan ne jäivät asiamiehen hellään huomaan. Tästä asiasta valitettiin huomattavan usein, jolloin Jacksonin ratkaisu ongelmaan oli laatia laki suojelemaan kaupankäyntiä ja siirtää vastuu avustuksista ja tulkkauksesta siihen oikeasti päteville eli yleensä puoliverisille, kuten heitä oli tapana kutsua. Tämä periaatteessa takaa sen, että kaupankäynnissä pidetään mielessä amerintiaanien edut, mutta taasen valkoinen puoli joutui mahdollisesti maksamaan kovemman hinnan. Joka tapauksessa kaupankäynti oli aina ollut ongelmallinen varsinkin maa-alueita koskevissa kaupoissa.

Kaikki tämä vaikuttaa siten varsin humanilta lähestymistavalta. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota puheen alkuun. Siinä todetaan seuraavasti:

” The plan of removing the aboriginal people who yet remain within the settled portions of the United States to the country west of the Mississippi River approaches its consummation. ... All preceding experiments for the improvement of the Indians have failed. It seems now to be an established fact that they can not live in contact with a civilized community and prosper. Ages of fruitless endeavors have at length brought us to a knowledge of this principle of intercommunication with them. The past we can not recall, but the future we can provide for.”⁵³

Lainauksesta tulee siten selkeästi ilmi amerintiaanien esille tuoma ongelma rinnakkaiselosta. Yllä oleva lainaus kiteyttää tämän täydellisesti; amerintiaanit eivät voineet elää valkoisten kanssa samalla alueella joten heidät on siirrettävä pois. Ei toisin päin, vaikkakin uudisasukas on siirtynyt amerintiaanien asuttamalle alueelle.

⁵³Jackson, 1949, 260.

" ... no one can doubt the moral duty of the Government of the United States to protect and if possible to preserve and perpetuate the scattered remnants of this race which are left within our borders."⁵⁴

Tällä Jackson viittaa kaikkiin aikaisempiin kanssakäymisiin amerintiaanien kanssa, *kaikkiin* kanssakäymisiin. Näin ollen valtiovalta kuitenkin tiedostaa, että he ovat toimineet jossain määrin arveluttavasti aikaisemmin ja valkoisella hallinnolla on nyt moraalinen velvoite toimia heimokulttuurin säilyttämiseksi. Tämän lausahduksen lukeminen osoittaa tietä kohti reilua kohtelua valtion toimesta. Valtio sitoutui myös maksamaan kustannukset ja myöntämään varoja toimeentulon turvaamiseksi, kuten edellä on jo todettu. Jackson oli aikaisemminkin lausunut samankaltaisia sanoja amerintiaaneihin liittyen. Vuonna 1832 hän toteaa seuraavasti:

" ... these tribes cannot exist surrounded by our settlements and in continual contact with our citizens. They have neither the intelligence, the industry, the moral habits, nor the desire of improvement. They must necessary yield to the force of circumstance and, ere long[sic], disappear."⁵⁵

Edellä oleva lainaus jättää lukijan sanattomaksi. On huomionarvoista, kuinka hänen kantansa on hieman muuttunut. Heimojen ei tarvitse enää "kadota" vaan uudelleensijoittamalla heidät valtion etua voidaan ajaa paremmin. Yllä oleva lainaus liittyy myös aikaisemmin mainitsemaani Trail of Tears'iin. Tämän kaltainen kommentti on erittäin lähellä Grattanin näkemyksiä, jotka käsitellään seuraavassa luvussa yhdessä de Smetin kanssa matkakirjallisuuteen perehdyttäessä. Hallituksen kannalta ei ollut tarvetta ottaa kantaa amerintiaanien uskontoon ja kulttuuriin. Asiakirjoissa tällaiset seikat yksinkertaisesti jätettiin pois ja esimerkiksi kongressin väittelyt keskittyvät lähinnä keskustelemaan intiaanitoimistojen rahoituksesta, intiaaniasiamiesten käytöksestä ja tarpeesta rahoittaa heimoja heidän pakotetussa muutossaan reservaatteihin. Toisaalta lakeja säädettiin myös

⁵⁴Jackson, 1949, 260.

⁵⁵Lewis, 2004, 147.

sen vuoksi, että hallituksella oli ongelmia pitää tilanne rauhallisena joten rahaa tarvittiin asevoimien ylläpitoon.⁵⁶ Ainoat maininnat, joita löysin kongressin kirjaston kokoelmista uskontoon liittyen olivat tarpeesta sivistää intiaanit kristilliseen elämään ja kirkkojen rakentamisesta.⁵⁷ Elämisestä yleensä valtio kantoi esityksissään enemmän huolta, lähinnä reservaatteihin siirrettyjen amerintiaanien kannalta. Näissä esityksissä ja sopimuksissa valtio takasi siirretyille toimeentulon ja saattoi lupautua maksamaan heille vuotuisen rahasumman henkilöä kohti tarpeellisia hankintoja varten.⁵⁸

Jacksonin asema amerintiaaneja koskevassa lainsäädännössä on mielenkiintoinen sillä aikaisemmin hän oli ollut komentamassa joukkoja taisteluissa kapinoivia tai uhkana nähtyjä amerintiaaneja vastaan. Muutos teksteissä on selkeä, ollessaan komentajana hän piti yllä tiukkaa linjaa kuten voidaan nähdä edellä olevista lainauksista. Creekien siirrosta vuoden 1830 Indian Removal Act seuraa vielä jossain määrin Jacksonin aikaisempaa linjaa, mutta vuoden 1832 lausunto antaa osviittaa asenteen lientymisestä. Ollessaan armeijassa Jackson on luonnollisesti joutunut seuraamaan käskyjä ja varmastikin nähnyt amerintiaaneja taistelun tiimellyksessä. Jacksonin aikaisemmat kokemukset taistelukentällä ovat tietysti saattaneet vaikuttaa paljonkin tämän asenteisiin. Voidaan kuitenkin nähdä selkeä lientyminen ajan saatossa, mahdollisesti Jacksonin etäännyessä entisistä vihollisistaan ja näiden muotoutuessa yhä lujemmin osaksi amerikkalaista yhteiskuntaa ja nimenomaan hänen vallankäytön subjekteinaan. Yhtäältä ollessaan valtion päämiehenä Jackson on joutunut ottamaan suuremman hyvän huomioon amerintiaanien asemaa mietittäessä. Toisaalta hän on kuitenkin onnistunut tasapainoilemaan myös takaamalla amerintiaaneille etuja kuten edellä olevista lainauksista voidaan nähdä.

Toinen seikka, joka saattaa selittää asenteen lieventymistä on Jacksonin omaama ymmärrys aseellisista yhteenotoista. Hän oletettavasti ymmärsi, että jos amerintiaanit

⁵⁶Kts. esim. Law 1 ja Law 2.

⁵⁷Journal 2, 1821, 221 ja Jackson, 1949, 260.

⁵⁸Jackson, 1949, 260.

pakotetaan häpeälliseen rauhaan nämä ennemmin tai myöhemmin tulevat nousemaan aseelliseen vastarintaan jos heillä ei esimerkiksi ole tarpeeksi ruokaa, suojaa tai muita tarvikkeita. Ehkäpä juuri tämän takia Jackson oli kärkkäästi takaamassa rauhanehdoissa tarvittavia rahasummia ja elintarvikkeita. Antamalla sopimuksessa jonkin verran periksi hän pystyi paremmin takaamaan rauhan säilymisen ja valtiolle siitä tuleva hyöty olisi monin verroin isompi kuin tästä koituneet kustannukset, etenkin jos heimot nousevat uudelleen vastarintaan valtiota vastaan ja tämä täytyi taas kukistaa armeijan toimesta. Ottamalla huomioon valtion pitkän tähtäimen intressin Jackson samalla otti huomioon amerintiaanien lyhyemmän aikavälin välittömän edun. Lähes kaikki siis voittivat tässä tapauksessa ja valtio pystyi laajentamaan elintilaansa laillisin keinoin.

3.2 Amerintiaanien laillinen asema

Valtion kannalta amerintiaanien asema oli jo edellä olleen valossa monimutkainen. Valtion asemaa ei helpottanut se, että Cherokeeet olivat julistautuneet omaksi kansakseen. Tässä tarkastellaankin Cherokee'in anomusta ylimpään oikeuteen oman asiansa valittamisesta. Tämä asiakirja on vuodelta 1831, joka on siis ennen Trail of Tears'ia ja johtaa siihen. Voidakseen valittaa korkeimpaan oikeuteen asia otetaan ensin harkintaan ja tämän päätelmä auttaa selventämään amerintiaanien mielenkiintoista ja ongelmallista asemaa valkoisen 1800-luvun kulttuurin kannalta. Seuraavassa on lainattu otteita suoraan vastauksesta valitushakemukseen.

"If Courts were permitted to indulge their sympathies, a case better calculated to excite them can scarcely be imagined. A people once numerous, powerful, and truly independent, found by our ancestors in the quiet and uncontrolled possession of an ample domain, gradually sinking beneath our superior policy, our arts and our arms, have yielded their lands by successive treaties, each of which contains a solemn guarantee of the

residue, until they retain no more of their formerly extensive territory than is deemed necessary to their comfortable subsistence.⁵⁹

Kerran niin voimakkaat, itsenäiset ja monilukuiset Cherokeeet olivat vajonneet valkoisen vallan alaisuuteen. Huomautuksen arvoista on maininta taiteista ja aseista. Perinteinen amerintiaanien taide nähtiin siten alempiarvoisena valloittavan kansan kannalta. On totta, että eurooppalaiset valloittajat toivat mukanaan ylivertaiset aseensa uudelle mantereelle ja luonnollisesti pystyivät alistamaan ”kehittymättömämmät” heimot valtansa alaisuuteen mustalla ruudilla ja luodeillaan. On siis täten merkittävää se, että kirjoittajat tunnustavat amerintiaanien oman kulttuurin arvon.

Toisaalta lausunnossa myönnetään myös se, että Cherokeeet ovat vähän kerrallaan menettäneet maitaan erilaisten sopimusten turvin. Vetoamus tehtiin nimenomaan tämän vuoksi ja tavoitteena olikin saada kumottua kaikki lait ja säädökset, jotka ovat johtaneet maiden menetyksiin. Loppujen lopuksi Cherokeeilla olisi hallinnassaan vain ja ainoastaan sen verran maata kuin heidän katsotaan tarvitsevan selviytyäkseen.

”The condition of the Indians in relation to the United States is perhaps unlike that of any other two people in existence. ... the peculiar relations between the United States and the Indians occupying our territory ...”⁶⁰

Edellä olevan lainauksen merkittävä osuus on sen jälkimmäinen osa. Amerintiaanit asuttavat ”meidän alueitamme”. Valkoiselle yhteiskunnalle on aina ollut itsestään selvää, että maa-alueilla on rajat ja omistajat. Olivat nämä sitten ison ja pienen jaon jälkeisiä pelto-alueita Suomessa tai rajaseudulla piikkilangan rajaama maa-alue taajan erämaan ympäröimänä. Näin ollen maa, jolle toinen valkoinen mies ei ollut vetänyt rajapyykkiään oli julistettavissa omaksi, ainakin periaatteessa. Nykyaikainen historia on täynnä

⁵⁹ Story, 1949, 255.

⁶⁰ Story, 1949, 257-258.

maanomistajuudesta alkaneita kiistoja ja sotia. Oli sitten kyseessä vieras valtio, joka halusi laajentua toisen valtion alueella ja oli valmis nousemaan aseisiin uuden alueen saadakseen tai keskenään kahinoivat yksilöt.

Ongelmalliseksi tilanne Yhdysvalloissa muuttui siinä vaiheessa kun maa-alueella asuikin jo amerintiaanien heimo, oli asunut siellä jo mahdollisesti vuosisatoja ennen eurooppalaisten tuloa. Tässä törmätäänkin Manifest Destinyn kannalta vaikeaan ongelmaan. Periaatteessa maa, jolla amerintiaanit asuivat olivat hallituksen maita huolimatta siitä, että kiistan kohteena ollut heimo oli saattanut asua kyseisesää maa-alueella satoja vuosia ennen kuin uudesta mantereesta osattiin edes haaveilla Euroopassa.

"The numerous treaties made with them by the United States recognize them as a people capable of maintaining the relations of peace and war, of being responsible in their political character for any violation of their engagements, or for any aggression committed on the citizens of the United States by any individual of their community. ... The acts of our Government plainly recognize the Cherokee Nation as a State, and the Courts are bound by those acts. ... "Foreign nations" is a general term, the application of which to Indian tribes, when used in the American Constitution, is at best extremely questionable. ... If it be true that the Cherokee Nation have rights, this is not the tribunal in which those rights are to be asserted. If it be true that wrongs have been inflicted, and that still greater are to be apprehended, this is not the tribunal which can redress the past or prevent the future."⁶¹

Vaikka Cherokee't ovat kykeneväisiä hoitamaan omaa politiikkaansa ja suhteitaan "ulkomaailmaan" ja joutuvat kantamaan vastuunsa erinäisissä sopimusten rikkomuksissa he eivät loppujen lopuksi kuitenkaan olleet itsenäinen, autonominen osa Yhdysvaltoja. Lausunnossa todetaan selkeästi, että korkein tuomioistuin ei ole oikea paikka ratkaisemaan kiistoja osapuolten välillä. Väitetysti tämä on otettu huomioon jo perustuslakia

⁶¹Story, 1949, 255-256, 258.

laadittaessa, mutta myönnetään kuitenkin ettei sen varsinaisesti ajateltu johtavan korkeimpaan oikeuteen. Perustuslain lisäyksessä amerintiaaneja ei kuitenkaan määritellä omaksi kansakseen vaan tuomarit määrittävät sen olevan vähintäänkin kyseenalaista. Kansalaisilla on oikeus valittaa korkeimpaan oikeuteen oikeuslaitosten päätöksistä, oli sitten kyseessä yksilö, yhteisö tai vaikkapa vieras valtio.

Huolestuttavaa ja huomioitavaa tutkimuksen kannalta on kuitenkin viimeinen lause edellä olevassa lainauksessa. "Jos on totta, että Cherokeeilla on oikeuksia". Nimenomaan ensimmäinen sana osoittaa hallinnollisen kannan tässä tapauksessa. Ei siten ollut varmaa, oliko amerintiaaneilla ja tässä tapauksessa Cherokeeilla oikeutta valittaa päätöksestä, koska ei ollut varmaa olivatko he kansalaisia. Lainauksessa ei käytetä termiä *etuoikeus* vaan pelkästään sanaa "oikeus", jolloin koko lauseen merkitys muuttuu huomattavasti.

"The Indian Territory is admitted to compose a part of the United States. In all our maps, geographical treatises, histories, and laws, it is so considered. In all our intercourse with foreign nations, in our commercial regulations, in any attempt at intercourse between Indians and foreign nations, they are considered as within the jurisdictional limits of the United States, subject to many of those restraints which are imposed upon our own citizens. They acknowledge themselves in their treaties to be under the protection of the United States; they admit that the United States shall have the sole and exclusive right of regulating the trade with them, and managing all their affairs as they think proper; and the Cherokees, in particular, were allowed by the treaty of Hopewell, which preceded the Constitution, "to send a deputy of their choice, whenever they think fit, to Congress.""⁶²

Perustuslailliselta asemaltaan amerintiaanit olivat siten ongelma. Amerintiaanit kokevat olevansa valtiollisen lain suojaamina esimerkiksi ulkoista uhkaa vastaan ja hallitus saa säädellä heidän kaupankäyntiään ja diplomaattiaansa tarvittaessa. Cherokeeet ja amerintiaanit yleensä nauttivat siis valtiollista suojelua, mutta tämän saadakseen olivat

⁶²Story, 1949, 257.

joutuneet antamaan esimerkiksi juuri valtiolle oikeuden säännöstellä kauppaa ja säätää lakeja maiden omistajuudesta. Oikeuden harkinnan perusteella lakia pyrittiin siten tulkitsemaan niin, että amerintiaanien laillinen asema oli horjuva. Amerintaaneilla oli edellisen valossa kuitenkin historiallinen oikeus kotiin. Valtiolla oli tietysti omat intressinsä niin uudisasukkaiden kuin resurssien hankinnan kannalta. Luonnollisesti kullan löytyminen Cherokee'in alueelta aiheutti valtavan kiinnostuksen heidän maa-alueitaan kohtaan ja oli omiaan siten luomaan painetta osavaltion lainsäätäjiä kohtaan.⁶³ Objektivisesti ajateltuna ei voida olla huomioimatta amerintiaanien omaa oikeutta asuttamiinsa maihin ja hallituksen toiminnan muistuttavan valloittajan asemaa.

Ei kuitenkaan ole syytä hypätä tässä johtopäätöksiin, sillä kuten edellä voidaan lukea päättäjät selkeästi uhrasivat aikaa ja varoja amerintiaanien aseman helpottamiseen edes jollain tavalla myöntäen heille avustuksia. Seuratessaan omia intressejään valtio oli jopa pakotettu unohtamaan amerintiaanien historian ja oikeuden alueisiinsa. Edellä olleessa lausunnossa siten historian määritelmä käsitetään voittajan historiana jolloin unohdetaan kokonaan alkuperäiset asukkaat ja heidän mahdolliset oikeutensa valtion ja/tai sen kansalaisten tarpeita ja haluja ajateltaessa ja ajettaessa. Lukijalle jää sellainen vaikutelma eittämättä, että amerintaaneilla ei ole historiaa, oikeuksia maihinsa tai minkäänlaista sananvaltaa heitä koskeineissa maakiistoissa. Suureksi osaksi tämä johtuu sanojen asettelusta tiettyyn muotoon ja korostuksista painettuun sanaan kuten karttoihin, lakeihin ja *historiaan*.

“Though the Indians are acknowledged to have an unquestionable, and heretofore unquestioned right to the lands they occupy, until that right shall be extinguished by a voluntary cession to our government, yet it may well be doubted whether those tribes which reside within the acknowledged boundaries of the United States can, with strict accuracy, be denominated foreign nations. They may, more correctly, perhaps, be denominated domestic dependent nations. They occupy a territory to which we assert a

⁶³Reynolds, 2010, 139.

title independent of their will, which must take effect in point of possession when their right of possession ceases. Meanwhile they are in a state of pupillage. Their relation to the United States resembles that of a ward to his guardian.”⁶⁴

Tässä lausunnon osassa palataan Cherokeeiden määrittelymisen ongelmaan siihen nähden keitä tai mitä he ovat. He eivät varsinaisesti ole muukalaisia, koska asuvat rajojen sisäpuolella ja samalla eivät kuitenkaan ole verrattavissa kansalaisiin. Lainauksessa varsin oikein ilmoitetaan amerintiaanien olevan asukkaita Yhdysvaltain maaperällä ja siten heitä voitaisiin kutsua yhdysvaltalaisiksi. Erotuksena on kuitenkin selkeä kulttuurillinen ero, jolloin heitä voitaisiin myös kirjaimellisesti tulkittuna pitää ulkovaltain kansalaisina. Joka tapauksessa vastauksessa pohditaan pitkällisesti eri näkökulmista kontekstia koko mahdolliselle oikeudenkäynnille. Cherokeeet voivat olla siis molempia, vieraan ”valtion” kansalaisia tai yhdysvaltalaisia ja tässä piilee eräs tekstin ongelmista oikeuden kannalta. Riippuen siitä mihin lokeroon heidät olisi asetettu vaikuttaa myös lopputulokseen. Osavaltio olisi halunnut pitää tietenkin kiinni omista oikeuksistaan lakien ja asetusten säätäjänä ja jatkaa Jacksonin linjaa Indian Removal Act’in muodossa.⁶⁵

Merkityksellisin osa on jälleen lainauksen lopussa. Amerintiaanit yleisesti ovat tekstin mukaan eräänlaisia oppilaita, koska he ovat vähemmän kehittyneitä kuin vallitseva valkoinen kulttuuri. On erittäin kuvaavaa asettaa Cherokeeet ja amerintiaanit oppilaan asemaan ja tämä sopii vallinneeseen ajattelutapaan erittäin hyvin.⁶⁶ Toinen tutkijan silmiin tarttuva kohta on viimeinen virke. Amerintiaaneja ja hallitusta verrattiin holhottavan ja holhoajan asemaan. Yhdysvaltain kohtalona oli siten levittää valkoisen kulttuurin parhaat puolet vähemmän onnekkaiden amerintiaanien keskuuteen ja pitää heistä huolta, josta seuraava lainaus kertoo oman osansa.

⁶⁴Story, 1949, 256-257.

⁶⁵Enotes (WWW), 7.2.2011 ja Reynolds, 2010, 140-141.

⁶⁶virt. kutsumuskohtalo ja amerikkalainen kontinentalismi

“They look to our government for protection; rely upon its kindness and its power; appeal to it for relief to their wants; and address the President as their Great Father. They and their country are considered by foreign nations, as well as by ourselves, as being so completely under the sovereignty and dominion of the United States that any attempt to acquire their lands, or to form a political connexion [sic] with them, would be considered by all as an invasion of our territory and an act of hostility.”⁶⁷

Pitäen mielessä aikakauden ja sovittaen lähteen kontekstiin tämä teksti on amerintiaanien kannalta surullista luettavaa. Yhdysvallat katsoo olevansa suvereenisti amerintiaanien maiden omistaja, mutta lohdullista tässä lainauksessa on huomautus suojelusta. Yhdysvallat on siten sitoutunut suojelemaan heitä samalla tavoin kuin ketä tahansa muuta kansalaistaan ulkopuolisilta hyökkäyksiltä, jotka saattaisivat haluta heidän maitaan. On syytä pysähtyä tässä kohtaa pohdiskelemaan lausunnon läpinäkyvyyttä.

“The Court has bestowed its best attention on this question, and, after mature deliberation, the majority is of opinion that an Indian tribe or Nation within the United States is not a foreign state in the sense of the Constitution, and cannot maintain an action in the Courts of the United States.”⁶⁸

On selvää, että päätöstä tehtäessä on punnittu tarkkaan kaikkia osapuolia ja lain pykälä. Cherokee’iden asema nousi siten ongelmaksi siinä suhteessa, että voidaanko heitä pitää yhdysvaltalaisina, omana kansanaan vai mitä he oikein olivat. Tämä on tavallaan jatkoa Boorstinin esittämälle kollektiiviselle pyrkimykselle selvittää omat lähtökohdat. On hallituksen kannan huomioon ottaen sopivaa evätä anomus korkeimman oikeuden käsittelystä. Oikeuden päätöksestä johtuen Cherokee’t hävisivät anomuksensa ja muutaman vuoden sisällä olivat pakotettuja antamaan maansa hallitukselle ja siirtymään

⁶⁷Story, 1949, 256-257.

⁶⁸Story, 1949, 258.

nykyisen Oklahoman alueelle, kuten jo edellä mainittiin, maille, jotka annettiin heille ikuisiksi ajoiksi.

Mielenkiintoiseksi oikeuteen valittamisen tekee se, että kyseessä oli siis osavaltiollinen kiista, jonka Cherokee't veivät Washingtoniin päätettäväksi. Näin ajettiin samalla läpi koe siitä, mikä amerintiaanien oikeudellinen asema oli valtion silmissä. Toinen mielenkiintoinen seikka on se, että Cherokee't lähtivät tähän taisteluun osavaltioiden omilla aseilla eli oikeustaisteluun sotimisen sijaan. Kuten jo edellä ja seuraavassa alaluvussa tulemme näkemään sotiminen ei johtanut heille mieluisiin tuloksiin ja oli siten parempi Cherokee'in omalta kannalta taistella taistelu oikeussalissa, ainakin ensin. Amerintiaanien kulttuuria selkeästi arvostettiin jossain määrin tuomareiden lausunnossa ja onkin syytä pitää mielessä, että kun Cherokee't kehittivät omat aakkosensa koko heimosta tuli periaatteessa lukutaitoisia välittömästi.⁶⁹ Harvasta kulttuurista voidaan sanoa samaa.⁷⁰ On myös huomattava, että järjestäytyessään valtion kulttuurin mukaisesti Cherokee't olivat 1820-luvulla jopa luoneet itselleen oman perustuslain.⁷¹ Edellä ollut mielessä pitäen oikeuden asiakirjoja on siten pidettävä ns. vallan näytön asiakirjoina, koska ne selkeästi asettavat kohteet arvoasemaan.⁷²

Vuonna 1821 Yhdysvaltain perustuslain muutosta valmisteltaessa poliitikko James Kent otti kantaa uudisasutuksen ongelmaan amerintiaanien suhteen. Varsinaisesti hän ei sivua missään vaiheessa tosin aihetta suoraan. Hän esittää kantansa siitä, kuinka lakeja laadittaessa on otettava huomioon valtion edut. Tämä puhe oli osana osavaltion perustuslakia muutettaessa. Kent toteaa näin:

⁶⁹Lewis, 2004, 139.

⁷⁰Reynolds, 2010, 139.

⁷¹Persico, 1979, 93—96, 98—100.

⁷²LaCapra, 1980, 250.

“Now, sir, I wish to preserve our senate as the representative of the landed interest. I wish those who have an interest in the soil, to retain the exclusive possession of a branch in the legislature, as a strong hold in which they may find safety through all the vicissitudes which the state may be destined, in the course of Providence, to experience. ... One seventh of the population of the city Paris at this day subsists on charity”⁷³

Mikä tekee tästä dokumentista siten merkityksellisen? Kyseessä oli osa lakimuutosta käsitellyttä oikeudenkäyntiä ja aiheena oli kuitenkin maa-alueisiin liittyneet kysymykset ja myös oikeus äänestämiseen perustuen maa-alueen arvoon. Valkoisilta vaatimukset maa-alueen omistukseen äänioikeuden saamiseksi poistettiin. Tummaihoisilta tätä ei kuitenkaan poistettu. Tekstissä hän viittaa uudisasutukseen Hudsonin varrella ja New England’n alueella, mutta amerintiaaneja ei mainita sanallakaan. He eivät siten saaneet äänioikeutta lakiesityksessä, koska sitä ei koskaan edes ehdotettu.

Edellä on lähteistä käynyt ilmi myös toivomus siitä, että amerintiaaneja tuli suojella nykyajalta. He eivät voineet elää harmoniassa valkoisen yhteiskunnan kanssa siten, että molemmat kulttuurit pystyisivät kukoistamaan. Tai näin ainakin ajateltiin ja se pitää paikkansa, koska poliittiset päätökset olivat sen kaltaisia, että niiden toteuttamiseen tarvittiin valtavat määrät maa-alueita. Tosin reservaateissa olleita luonnonrikkauksia ei osattu ottaa huomioon aina, kuten Navajoille kävi kun heidän mailtaan löytyi uraania.⁷⁴ Tämä tosin tapahtui paljon tarkasteltua ajankohtaa myöhemmin, mutta osoittaa jälleen kerran sen, miten amerikkalainen poliittinen ja taloudellinen koneisto ajaa kärkkäästi voitonjanossa alkuperäisen kulttuurin ylitse. Myöhemmin hallitus on myöntänyt tapahtuneet vääryydet ja nykyisin heidän heimoneuvostonsa on saanut ajettua paremmat sopimusehdot koko heimolle ja kaivoksessa työskenneille Navajoille.⁷⁵

⁷³Kent, 1949, 233.

⁷⁴Vrt. Cherokeeet ja heidän mailtaan löytynyt kulta edellä.

⁷⁵McElroy (WWW), 2011.

3.3 Sodankäynnin sato

Toinen yhteiskuntaa ja aikaa hyvin kuvaava lähde ovat rauhansopimukset. Niitä on myös pidettävä edellä mainittujen asiakirjojen ohella vallan käytön asiakirjoina niiden itsestäänselvän luonteen vuoksi. Sodankäynnistä ja taisteluista kertovat kuvaukset ovat varmasti jokaiselle tuttuja, olivat ne sitten painetussa tai visuaalisessa muodossa. Taisteluun ryntäävät sotamaalauksin koristellut raakalaiset käyvät ympyrään koottujen vankkureiden kimppuun ampuen palavia nuolia viattomien uudisraivaajien kimppuun on niin stereotyyppinen kuvaus, että lopulta osa ihmisistä uskoo sen olleen todellista. Ei voida unohtaa, että miespuolisilla uudisasukkailla on päässään tietenkin ns. Davy Crockett-tyyppinen hattu ja naisilla vannehameet. Vankkurit on ajettu ympyrämuodostelmaan ja ilmassa lentävät tulinolet. Tämä kuvaus on niin stereotyyppinen varsinkin sarjakuvista tai piirretyistä, että tuskin kukaan on voinut välttyä tältä kovalta ja sen tarkoituksena onkin valottaa sitä kuinka hyvin elokuvateollisuus ja media kaikkine muotoineen on muokannut yhteiskunnan ja yleisön kuvaa amerintiaaneista.

Virallisen tahon taistelukuvauksia ei ole ollut saatavilla tutkimusta tehtäessä, mutta tätä puutosta korvaamaan käytän seuraavassa rauhansopimuksia. Näiden asettelu kertoo omaa tarinaansa siitä, kuinka voittajat kuvasivat hävinneitä. Sopimuksia luettaessa on lähtökohtana yleensä se, että amerintiaanit ovat provosoimatta hyökänneet uudisasukkaiden kimppuun ja siten heitä vastaan oli taisteltava ja hallituksen tuli ratkaista välikohtaus aseellisesti. Näin pääsemmekin sopivasti tutkimaan vuonna 1814 Fort Jackson:ssa solmittua rauhansopimusta hallituksen ja Creek-heimon⁷⁶ välillä.

“WHEREAS an unprovoked, inhuman, and sanguinary war, waged by the hostile Creeks against the United States, hath been repelled, prosecuted and determined, successfully, on the part of the said States, in conformity with principles of national justice and honorable warfare — And whereas consideration is due to the rectitude of proceeding dictated by instructions

⁷⁶Creekit tunnettiin myös nimellä Muskogees. Lewis, 2004, 135.

relating to the re-establishment of peace: Be it remembered, that prior to the conquest of that part of the Creek nation hostile to the United States, numberless aggressions had been committed against the peace, the property, and the lives of citizens of the United States”⁷⁷

Voimme siten nähdä heti lainauksesta, että sopimuksen alussa Creek’it ovat hyökänneet ilman syytä ja provosoimatta. Itse asiassa he ovat hyökänneet Yhdysvaltoja vastaan, vaikka jälkimmäinen oli yrittänyt pitää yllä rauhaa. Näin luodaan asetelma sopimusta lukeneelle välittömästi siitä, että Creek’it ovat se puoli sopimusta, jotka ovat tehneet väärin ja joita tulee nyt rangaista nöyryyttävällä sopimuksella. Valtio haluaa siten palauttaa rauhan osapuolten välille, jotta kaikki osapuolet voivat elää rauhassa toistensa lomassa. Tässä kohtaa on syytä painottaa sopimuksen sanamuotojen viittaavan siihen tosiasiaan, että Creek’ejä kohdeltiin omana kansanaan. Eli heitä ei siten kohdeltu osana Yhdysvaltain kansalaisia, kuten tehtiin Georgian osavaltion tapauksessa edellä. Siksi sotatoimet olivat rikos Yhdysvaltoja vastaan suoraan, koska Creek’ien katsottiin olevan kokonaan erillinen entiteetti tai oma kansansa. Sinänsä asetelma on ristiriitainen jo alkuasetelmassa edellä olleen kanssa.

Toinen tärkeä kohta tekstissä on viittaus kunnialliseen sodankäyntiin. Tämä on syytä pitää mielessä aina kun puhutaan amerintiaanien sodankäynnin tavoista, sillä heidän taistelutekniikkansa erosivat merkittävästi valkoisten taktiikasta. Euroopan historiaan perehtyneet muistavat varmasti kuinka taistelut olivat ennalta sovittuja ajan ja paikan suhteen, mutta kehittyivät myöhemmin raa’aksi nykyaikaiseksi sodankäynniksi. Amerintiaanit eivät kunnioittaneet minkäänlaisia pinttyneitä tapoja sodankäynnin suhteen ja tavoitteena oli nimenomaan voittoa ja nöyryyttää vastustajaa, kuten tulemme myöhemmin näkemään kun käsittelemme varsinaisia taistelukuvauksia. Seuraava lainaus tosin valottaa aikaisempaa huomautusta tarkemmin:

⁷⁷Treaty of Fort Jackson, 9.8.1814. Major Peace Treaties of Modern History 1648—1967, 1967, 691.

" ... more than two-thirds of the whole number of chiefs and warriors of the Creek nation, disregarding the genuine spirit of existing treaties, suffered themselves to be instigated to violations of their national honor, and the respect due to a part of their own nation faithful to the United States and the principles of humanity, by impostures [sic] denominating themselves Prophets, and by the duplicity and misrepresentation of foreign emissaries, whose governments are at war, open or understood, with the United States."⁷⁸

Annetuista luvuista voimme nähdä, että oletettavasti suuri osa Creek'eistä osallistui taistelutoimiin ja heidän katsottiin nimenomaan olleen vihamielisten osapuolien yllyttämiä ja liittolaisia. Profeettoina esiintyneet henkilöt olivat höynäyttäneet Creek'it sotatoimiin valkoisia vastaan. Lainauksesta vain puuttuu kohta, jossa ilmoitettaisiin heidän olleen tietämättömiä paremmasta, sillä niin holhoava ilmaisu on Creek'eille. Creek'ien kerrotaan myös astuneen sotapolulle välittämättä aikaisemmista, hyvistä ja reiluista, sopimuksista. He olivat myös unohtaneet kansallisen kunniansa sotapolulle johtavissa päätöksissään. Jälleen näemme viittauksen omaan kansalliseen identiteettiin, joka oli lojaali Yhdysvalloille. Tästä voidaan siten päätellä, että laillisena entiteettinä Creek'ien ajateltiin olevan oma kansansa. He olivat kuitenkin jonkinlaisessa vasallin asemassa Yhdysvalloille ja siten velvollisia pitämään kiinni edellisistä sopimuksistaan. Näin ei kuitenkaan ollut ja syitä siihen haettiin agitaattoreista, jotka ajavat Yhdysvaltain hallinnon vastaista etua ja käyttivät siten Creek'ejä työkalunaan tässä epäsovun kylvämisessä.

Yhdysvaltain joukot kuitenkin voittivat taistelut lopulta ja Creekit olivat pakotettuja luovuttamaan ylivoiman edessä ja tämä näkyy rauhan ehdoissa. Huomion arvoista on kuitenkin se, että ehdot eivät olleet Creekeille liian rankat. He tietty menettivät maa-alueita sotasaaliina Yhdysvaltain hallinnolle korvauksena käytetyistä varoista sodankäyntiin, mutta heille kuitenkin taattiin maata omaan käyttöön. Heidän tuli myös katkaista kaikki yhteydet Espanjalaisiin ja Englantilaisiin kaupunkeihin ja kontakteihin. He eivät myöskään saaneet

⁷⁸Treaty of Fort Jackson, 9.8.1814. Major Peace Treaties of Modern History 1648—1967, 1967, 691—692.

käydä kauppaa edellä mainittujen kanssa ja Yhdysvallat varasi oikeuden rakentaa sotilastukikohtia ja teitä heidän alueelleen. Tämä oli todennäköisesti siksi, että he pystyisivät valvomaan Creekejä paremmin mahdollisten levottomuksiin varalta ja valvomaan etujaan alueella. Creekit joutuivat myös luovuttamaan kaikki sotaa lietsoneet henkilöt Yhdysvaltain valvontaan sekä palauttamaan kaiken varastetun tavaran ja maa-alueet alkuperäisille omistajilleen.⁷⁹

Kaiken kaikkiaan rauhansopimus on siten ehdoiltaan pitkälti mitä odottaa sopi; Yhdysvallat sai lisää maata itselleen ja vastavuoroisesti lupasi maata Creekeille ja heille taattiin samalla toimeentulo kunnes he pystyisivät pitämään itsestään huolen. He kuitenkin joutuivat tekemään suhteellisen paljon myönnytyksiä saadakseen tämän pienen avustuksen. Toisaalta, he olivat juuri hävinneet taistelun ja joutuivat nyt hyväksymään pakkorauhan. Heillä ei juurikaan ollut vaihtoehtoa muuhun. Hallinto kuitenkin tiedosti sen tärkeän seikan, että jos Creekit eivät olisi saaneet itselleen jotain he olisivat olleet kärkkäitä ottamaan revanssin hallitusta vastaan ja lisää sen kansalaisia kärsisi ja mahdollisesti ulkovallat saisivat jalansijaa heidän alueellaan tai sen välittömässä läheisyydessä. Katsonkin tämän vuoksi usein amerintiaanien saaneen helpotuksia ja avustuksia, jotta he olisivat edes jossain määrin tyytyväisiä saavutettuun sopimukseen. Kaiken kaikkiaan he joutuivat luovuttamaan kaksi kolmasosaa omistamistaan maista huolimatta siitä, että osa Creekeistä oli itse asiassa osallistunut sotatoimiin hallituksen joukoissa.⁸⁰

Mielenkiintoinen seikka sopimuksessa on allekirjoittajien lista. Siellä ensimmäisenä allekirjoittajana on Andrew Jackson, silloinen joukkojen komentaja ja myöhemmin Yhdysvaltain presidentti. Hänen valvontansa alle taistelun jälkeen hengissä olleet päälliköt kutsuttiin koolle ja pakotettiin allekirjoittamaan edellä lainattu ja käsitelty sopimus. Lukijan on syytä tietää, että ennen vallankumousta ja itsenäistymistä Englannista Creekit olivat varteenotettava voima ja he pystyivät tarvittaessa nostmaan 10,000 miestä aseisiin

⁷⁹Treaty of Fort Jackson, 9.8.1814. Major Peace Treaties of Modern History 1648—1967, 1967, 691—697.

⁸⁰Lewis, 2004, 136-137.

nopeasti sadoista yhteisöistään. Yhdysvallat oli myös taannut heille nykyisen Georgian, Alabaman ja Etelä-Carolinan alueet tuestaan vallankumouksessa.

Creekit kuitenkin jatkuvasti menettivät maitaan edenneelle maataloudelle ja olivat siten turhautuneita ja nousivat aseisiin tuhoten yhden sotilastukikohdan kokonaan. On ironista, että tutkikohdan komentaja oli jättänyt portin auki ja siten helpotti hyökkääjien tehtävää. Lähes 400 henkilöä saivat surmansa, joista noin 100 oli sotilaita. Tästä vastareaktiona hallitus siis reagoi lähettämällä Jacksonin joukkoineen etelään. Näiden joukkojen mukana oli myös Cherokeeita sekä jo aikaisemmin mainitsemiani Creekejä ja legendaksi noussut David "Davy" Crocket. Viimeinen taistelu käytiin paikassa nimeltä Horseshoe Bend maaliskuun 27. päivä vuonna 1814 ja taistelu oli massiivinen tykistöeurastus. Aseisiin nousseista Creekeistä vain pieni osa selvisi taistelusta hengissä. Kentälle jäi ainakin 900 Creekin ruumiit, joista kertoman mukaan Jackson nyljetytti nahkoja suitsien valmistusta varten.⁸¹ Olen tarkoituksella jättänyt taustojen kuvauksen sopimuksen esittelyn jälkeen, jotta lukija pystyy rakentamaan itse objektiivisen kuvan ennen kuin tietää taistelusta ja siihen johtaneista tapahtumista mitään. Jälkimmäinen osio on tarkoitettu selventämään suurempaa kontekstia ja varsinkin selittämään Creekien motiivia toiminnalleen ja myös toisaalta havainnollistamaan hallituksen puolta taisteluissa. Kokonaisuutena koko taistelutapahtuma seurasi amerintiaanien historiaan perehtyneille tuttua kaavaa, johon olen jo vittannut.

Toinen tutkimani rauhansopimus solmittiin vuonna 1832 Rock Islandilla kahden heimon ja Yhdysvaltain hallituksen välillä. Tämä rauhansopimus seuraa pitkälti samaa kaavaa kuin edellä käsitelty sopimus, mutta on syytä ottaa tulkintaan sopimuksen avaava kappale:

"WHEREAS, under certain lawless and desperate leaders, a formidable band, constituting a large portion of the Sac and Fox nation, left their country in April last, and, in violation of treaties, commenced an unprovoked war upon unsuspecting and defenceless [sic] citizens of the

⁸¹Lewis, 2004, 135-137.

United States, sparing neither age nor sex; and whereas, the United States, at a great expense of treasure, have subdued the said hostile band, killing or capturing all its principal Chiefs and Warriors—the said States, partly as indemnity for the expense incurred, and partly to secure the future safety and tranquility [sic] of the invaded frontier, demand of the said tribes, to the use of the United States, a cession of a tract of the Sac and Fox country, bordering on said frontier, more than proportional to the numbers of the hostile band who have been so conquered and subdued.”⁸²

Sopimuksen mukaan siis sota- tai rosvojoukkio poistui heimon alueelta ja aikaisempaa sopimusta rikkoen ja hyökkäsivät paha aavistamattomien kansalaisten kimppuun katsomatta ikään tai sukupuoleen. Eli toisin sanoen teurastivat kaikki kohtaamansa ihmiset. Tämän tarkoitus on osoittaa säälimätöntä sodankäyntiä ja kertoo rivien välistä luettuna siitä pelottavasta paholaisesta, joka kyti jokaisen valkoisen uudisasukkaan mielen perukoilla kohtaamiaan amerintiaaneja kohtaan. Sopimuksen sanojen asettelusta voidaan selvästi lukea uhrien perusteellinen uhriuttaminen ja viattomuuden korostaminen. Heidän kansalaisensa eivät tehneet mitään väärää kun nämä julmat ja verenhimoiset raakalaiset tulivat metsien kätköistä ja tappoivat kaikki. Ilman mitään syytä tietenkin. Oli siten valtion tehtävänä koota joukkoja näiden kauheiden rikollisten kukistamiseksi ja varmistamaan rauhan säilyminen.

Kuten edellisessäkin valtio takasi toimeentulon vuodeksi eteenpäin ja erityisesti mainitaan amerintiaanien itsensä toivomuksesta leskille ja orvoille tarkoitettu avustuspaketti johon kuului muun muassa lihaa ja suolaa. Valtion oli kuitenkin otettava haltuun hävinneille kuuluneet maat hyvityksenä käytetyistä resursseista, kuten aikasemmassakin, ja jälleen heille luvattiin varata maa-alue, joka käsitti 400 neliömailia. Tietty maa-alueen haltuunoton piti myös varmistaa se, että vastaavaa ei tapahdu uudelleen. Itse sopimusehdot ovat pitkälti samasta kaavasta kuin aikaisempi lukuunottamatta toiveesta leskille ja orvoille. Yhdysvallat käytti kuristusotettaan hyväksi pakottaen maa-alueista luopumisen ja antaen

⁸²Treaty of Rock Island, 21.9.1832. Major Peace Treaties of Modern History 1648—1967, 1967, 713.

tilalle kuitenkin jotain, jotta allekirjoittaneet eivät nousisi uudelleen aseelliseen vastarintaan.⁸³ Valitettavaa on, että sopimus esittää tapahtumien kulusta hyvin yksipuolisen ja koruttoman kuvan. Lukijalle ei selviä mitkä tapahtumat johtivat tähän ja miksi sotapolulle oli astuttu.

Onneksi historia on tallentanut tämänkin tiedon nykyaikaista lukijaa varten. Rauhansopimus päätti niin sanotun Mustan Haukan Sodan⁸⁴, jossa Sac ja Fox-heimot nousivat aseelliseen vastarintaan suojellakseen pyhää aluettaan Rock River'in läheisyydessä. Tämä sota ei kuitenkaan tuottanut toivottua tulosta ja hävittyään taistelun he joutuivat luopumaan pyhästä alueestaan ja työnnettiin reservaattiin. On huomautettava, että amerintiaanien liikehdinnän tarkoituksena ei ilmeisesti ollut tarkoitus kuitenkaan lietsoa sota, mutta hallitus katsoi näin olevan ja määräsi oman armeijansa liikekannalle ja kohtaamaan vastarinnan. Amerintiaanien johtajana kyseisessä operaatiossa toiminut Black Hawk piti väitetysti puheen jäätyään vangiksi, josta seuraavassa on otteita:

” ... Black Hawk is an Indian. He has done nothing for which an Indian ought to be ashamed. He has fought for his countrymen, the squaws and paposes, against white men, who came year after year, to cheat them and take away their lands. ... Farewell, my nation! Black Hawk tried to save you, and avenge your wrongs. He drank the blood of some of the whites. ... He is near his end. His sun is setting, and he will rise no more. Farewell to Black Hawk.”⁸⁵

Nämä sanat ovat korutonta kertomaa amerintiaanien tuntemuksista ja kokemuksista kehityksen marssiessa armottomasti heidän ylitseen. Tosin Black Hawk käyttää suhteellisen sivistynyttä kieltä puheessaan, joten on syytä epäillä kirjurin muotoilleen puhetta luettavampaan asuun. On mahdollista, että tällä tavoin on yritetty manipuloida

⁸³Treaty of Rock Island, 21.9.1832. Major Peace Treaties of Modern History 1648—1967, 1967, 716.

⁸⁴Termi englanniksi on “Black Hawk War”.

⁸⁵Lewis, 2004, 133.

kohdeyleisöä näkemään oma kanta Black Hawk'in kustannuksella. Joka tapauksessa puheen yleissävy on lohduton ja havainnollistaa epätoivoa siitä miten heillä ei ollut muuta mahdollisuutta kuin nousta sortoa vastaan ja pyrkiä saavuttamaan päämääränsä aseellisen yhteenoton keinoin. Tosin huomautin aikaisemmin, että he eivät välttämättä tavoitelleet sotaa lähtiessään kohti pyhiä maitaan ja puheessa kuitenkin puhutaan kustosta ja valkoisen veren juomisesta. Tämä saattaa olla lisäys tai mahdollisesti tarkoitettu kohottamaan kuulijoiden shokeerausta, oli kohdeyleisö sitten punainen tai valkoinen. Puhe on kuitenkin suunnattu hänen heimoveljilleen ja tarkoitettu eräänlaiseksi hyvästiksi, koska Black Hawk omien sanojensa mukaan kuoli taistelukentälle heimoveljiensä kaatuessa huolimatta siitä, että hän itse on hengissä fyysisesti. Tämän vuoksi hän päättää puheensa huomautukseen, jossa hän toivottaa hyvästit itselleen ja puhuu itsestään kolmannessa persoonassa koko puheen ajan. On huomioitavaa, että hän kuvaa amerintiaanin luonnetta lujaksi, rohkeaksi, rehelliseksi ja peräänantamattomaksi. Hän kuvaa siten todellista amerintiaania, ihannettaan omasta kansastaan ja heimostaan.⁸⁶

4. Amerintiaani matkakirjallisuudessa

4.1 Amerintiaani aikalaisen silmin

Tutkimiani matkakertomuksia ja aikalaiskuvauksia sävyttää kirjoittajien omat motiivit teoksiensa lukijoita kohtaan. Varsinaisesta rauhanomaisesta kanssakäynnistä Grattan ja de Smet eivät paljon kerro, mutta Grattan kuvailee kuinka kaupunkien laitamilla olevat intiaanit ovat sääliittävä näky ja kuinka valkoiset kiinnittävät hyvin vähän tai ei ollenkaan huomiota intiaanien oloihin. Kaiken tämän lisäksi hän toteaa jälleen puoliveristen olevan myös huonompaa rotua ja kahden vuosisadan todistaneen selkeästi sen, kuinka intiaanit todella ovat alhaista rotua. Perusteluina hän esittää täyden piittaamattomuuden taiteita ja kulttuuria kohtaan, hänen mielestään intiaanien oma kulttuuri ei ole siten minkään

⁸⁶Lewis, 2004, 132-134.

arvoista.⁸⁷ Grattanin antama kuva edustaa varsin hyvin esimerkiksi Henrikssonin esittämää mentaliteettia valkoisen miehen ylemmydentunnosta punaisia veljiään kohtaan.⁸⁸ Grattan toteaa näin:

“They have nothing inherent in their character to gain for them an abiding place in the feelings of mankind. They have altogether failed to bear out the fantastic imaginings of poets and romance writers. ... a couple of centuries have made it evident that they are truly an inferior race of beings, incapable of anything great, unable to work out a destiny, or stamp a character beyond that of a sluggish and dogged originality, deficient in dignity, and unfit to blend with the plastic elements of civilization.”⁸⁹

Grattan ei siten sanojaan säästele kuvaillessaan kohtaamiaan amerintiaaneja. Hän ei ota huomioon yhteiskunnan tapahtumia vaan sen sijaan kuvaa vain ja ainoastaan näkemäänsä ja ennen kaikkea tulkitsemaansa. Välitetty kuva on siten hyvin rajoittunut, mutta tarkka. Tarkka siinä mielessä, että se keskittyy kuvaamaan tiettyä näkymää. Ei siksi, että se olisi onnistunut kuvaamaan kaikki amerintiaanit muutamassa lauseessa. Jos Grattania käsitellään LaCapran metodin mukaisesti välitetty kuva tulee olemaan hyvin erilainen. Grattanin konteksti on rajoittunut kohtaaminen ja kanssakäynti, joka perustuu suurelta osin välillisiin havaintoihin ja suuriin oletuksiin. Hän ei siten tarjoa juuri mitään uutta, mutta onnistuu kuitenkin välittämään todellisen ongelman. Valkoisen kulttuurin ”sivistämät” amerintiaanit, jotka eivät kuitenkaan sopeutuneet yhteiskuntaan saumattomasti.

“The Indians of North America have never produced a man of great qualifications for any branch of Government, civil or military. No literary talent has appeared among those who have been educated, and even

⁸⁷Grattan, 1859, 131–136.

⁸⁸Henrikssonin tutkimuksen mukaan mentaliteetti koostui selkeästä ohjenuorasta; amerintiaanien kulttuuri oli ensin tuhottava, jotta sivistäminen voitiin aloittaa. Henriksson, 1986, 234.

⁸⁹Grattan, 1859, 131.

among them the strongest passion seems to have been a longing to relapse into savage life. No warrior has shown any warlike quality beyond a barbarous bravery shared in common with the brutes. The habits of the people are revoltingly gross. They are not touched by the examples of improvement, even when they are the closest to it. The breath of refinement passes over them like the air of Heaven across a stagnant lake. They have not one instinct of ambition. The passive endurance of pain, insensibility to all the higher orders of pleasure, a stupid indifference to the arts of civilized life, such are their most elevated traits. Bark canoes and ragged tents, or huts still less habitable, the chase [sic], fishing, basket-making, little efforts of ingenuity in bead or shell-work, are their only distinction on earth or ocean. The best that can be said of them is that they are harmless if let alone. The worst, that they are ready instruments in the hands of civilized men for the base and bloody purpose of border warfare.”⁹⁰

Grattanin kirjoittaman tekstin sävy vaikuttaa olevan tummasävytteinen ja pessimistinen näkemys amerintiaanien oloista ja asemasta yhteiskunnassa. Suurelta osin tämä näkemys johtuu kulttuurillisista eroista etenkin sodankäynnissä. Väkivaltaiset tavat ja kidutukseen liittyvät seikat ovat tässä tutkimuksessa hieman taka-alalla, mutta luonnollisesti amerintiaaneja tutkittaessa näiltä ei voida välttyä ja tähän palataankin vielä myöhemmin. Seuraava lainaus kuitenkin auttaa lukijaa ymmärtämään miksi yllä oleva kirjoitus ei ole niin pessimistinen kuin se aluksi vaikuttaa:

”They have been basely treated by the white Americans, defrauded of their possessions, tricked in every bargain, remorselessly shoved out of the way of the civilization with which they could not coalesce. But the process has been so calmly and plausibly performed, under the mock solemnity of treaties, evaded rather than violated that it has excited but little

⁹⁰ Grattan, 1859, 134 – 135.

observation. No glaring outrages on the part of the spoliators, nor brilliant feats of despair on that of the victims, have roused the sympathies of other men. Oppression has flowed over them like the tide on a sandy beach, leaving no token of its course.”⁹¹

Grattan ottaa kantaa samaan asiaan, joka käy ilmi lukemattomista sopimuksista heimojen ja valkoisten välillä ja johon perehdyttiin edellisessä luvussa. Järjestelmällinen maiden haltuunotto tehtiin virallisilla sopimuksilla osapuolten välillä jolloin amerintiaanit joutuivat siirtymään kotiseudultaan uudelle alueelle ja aloittamaan elämänsä alusta.

Palatakseni Grattanan kuvaamaan tilaan amerintiaaneista. Eräs huomionarvoinen seikka kuvauksissa on se, että hänen mukaansa heistä tuli surkeita orjia. Ajan kuvaan nähden kommentti on hyvin luonnollinen, sillä tummaihoisia ihmisiä pidettiin tuona aikana yleisesti alempana rotuna. Yllättäen tässäkin käsityksessä syynä oli kulttuurin kehittymättömyys ja infrastruktuurin puute. Toisen ihmisen alistaminen orjan asemaan oli hyväksyttävää etenkin jos siitä koitui taloudellista hyötyä alistajalle. Mielenkiintoista on se, että Grattan nähtävästi ilmaisee orjuuttamisen olevan palvelus orjuutetulle. Tämä tosin voidaan selittää sillä, että myös de Smet ja muut lähdetekseni (osittain) J. Fennimore Cooperia lukuun ottamatta näkevät eurooppalaissivistykselle alistamisen hyvänä asiana. Tapahtuipa tämä sitten lähetysaarnajien tarjoamana opetuksena tai kansakunnan orjuuttamisena ja siten väkivalloin altistettuna.

Orja-kysymyksen nostattamaa sisällissotaa saataisiin Grattanan teoksen julkaisuvuoden jälkeen odottaa vielä noin kaksi vuotta. Tässä vaiheessa orjuus oli kuitenkin enemmän tai vähemmän hyväksyttävää ja siten eittämättä osa yhteiskuntaa ja yleistä moraalikäsitystä:

“It would, perhaps, have been better for the Indian tribes had the white man made slaves of them. ... But the invaders soon found out that the Indians were as unfit for slavery as they are unworthy of freedom.

⁹¹Grattan, 1859, 133.

Banished, step by step, into barbarous remoteness, they have neither deteriorated nor improved. Like animals of the lowest stamp, they live and die untamed.⁹²

Ei kanssakäynnin kuvaus kuitenkaan pelkästään negatiivista ole; de Smet on omien sanojensa mukaan ollut toimissaan hyvin humanistinen ja ymmärtäväinen amerintiaaneja ja heidän tapojaan tulkitessaan ja tutkiessaan. Toisaalta on ymmärrettävää, että hänen oli tultava toimeen amerintiaanien kanssa jo selviytymisensä vuoksi, sillä intiaanit olisivat halutessaan voineet tappaa hänet ja hänen seurueensa ilman välittömiä seurauksia tämän matkustaessa yksin tai hyvin pienessä seurueessa. de Smet kuvaa eräässä kohtaa kuinka hän lähetti häntä saattaneet intiaanit takaisin heimonsa luokse, etteivät he vain jäisi vihollistensa armoille jatkaen matkaansa yksin.⁹³ Toisaalla hän kertoo siirretyistä intiaaneista, jotka vihaavat valkoisia pohjattomasti näiden varastettua heidän heimonsa maat. Samaan hengenvetoon hän esittää huolensa näiden järjestäytymisestä ”varkaiksi ja salamurhaajiksi” valkoista kansaa vastaan, kuten hänen sanojensa mukaan Aasiassa on käynyt:

“These savages carry with them an implacable hatred towards the whites, for having, they say, unjustly driven them from their country, far from the tombs of their fathers, in order to take possession of their inheritance. Should some of these tribes hereafter form themselves into hordes, similar to the wandering people, partly shepherds, and partly warriors, who traverse with their flocks the plains of Upper Asia, is there not reason to fear, that in process of time, they with others, may organize themselves into bands of pillagers and assassins”⁹⁴

⁹²Grattan, 1859, 133.

⁹³de Smet, 1843, 147–148.

⁹⁴de Smet, 1843, 160.

Miksi de Smet huolehtii tästä, tai oikeammin miksi hän mainitsee tämän? Tämän kysymyksen esittäminen on tärkeää tutkimusmetodiani silmällä pitäen. La Capra mainitsee "ajattelemattoman ajattelamisen" eli de Smetiä voidaan lähestyä siten, että hänen motiivinsa tämän mainitsemiselle aukeaa paremmin.⁹⁵ Ensinnäkin hän vertaa amerintiaaneja nomadeihin, jotka nykyisin tienaaavat elantonsa palkkasotureina ja ryöstelemällä. Pitäen kuitenkin silmällä de Smetin perspektiivin ja hänen henkilökohtaisen historiansa on kaksi suurta syytä siihen miksi hän esittää huolensa tästä. Joko hän haluaa toimia paimenena näille eksyneille sieluille tai mahdollisesti hän haluaa varmistua kaikkien osapuolten turvallisuudesta tietäen miten hallitus tulisi tällaisia joukkioita kohtelemaan. Joka tapauksessa tämä on spekulatiivinen näkökanta, koska de Smet ei tässä vaiheessa vielä perustele kantojaan. Hän kuitenkin vaikuttaisi olevan näkemyksiltään varsin suvaitsevainen ja myötätuntoinen henkilö, ottaen huomioon muut kirjoittajat. On syytä kuitenkin huomauttaa, että de Smet käyttää heistä termiä "savage". Tämä voi olla tahaton liittäminen negatiiviseen kyseessä kun on henkilö, joka ei pidä valkoihoisista.

Kuvauksissaan de Smet usein innostuu värikkääseen kuvailuun ja hän jopa innostuu kuvaamaan Cheyenne-heimon jäseniä ylväiksi ja naapurikansojen ihailemiksi. de Smet on siten mielenkiintoinen henkilö kuvaillessaan tapahtumia omalta kannaltaan. Toisaalta hän esittää yhteiskunnallista ja heimollista kritiikkiä ja toisaalta hän kuvaa amerintiaaneja hyvin positiivisin sanankääntein kuten edellä olleesta ja seuraavasta lainauksesta voidaan nähdä:

"About forty tents erected on its banks, served as dwellings for a part of the tribe of the Sheyennes⁹⁶ [sic]. These Indians are distinguishable for their civility, their cleanly and decent habits. The men, in general, are of good stature, and of great strength; their nose is aquiline, and their chin strongly developed. The neighboring nations consider them the most

⁹⁵LaCapra, 1980, 249, 251.

⁹⁶Kyseisestä heimosta käytetään kahta muotoa, Cheyennet ja Sheyennet. Käytän tutkimuksessani kauttaaltaan vakiintuneita nimiä, sillä mm. Henriksson käyttää kyseisestä heimosta termiä Cheyenne ja on mahdollista, että päiväkirjamerkintänä tai kirjeenä oleva teksti ei ole täysin paikkansa pitävä nimien ja paikkojen suhteen.

courageous warriors of the prairies. Their history is the same as that of all the savages who have been driven back into the West -- they are only the shadow of the once powerful nation of the Shaways, who formerly lived upon the banks of the Red River. The Scioux, their irreconcilable enemies, forced them, after a dreadful war, to pass over the Missouri, and to retreat ... their tribe, reduced to two thousand souls, has lost even its name, being now called Sheyennes [sic], from the name of the river that protects the remnant of the tribe. ... The Sheyennes [sic] have not since sought to form any fixed establishment, lest the Scioux should come again to dispute with them the lands which they might have chosen for their country.”⁹⁷

Tällaisenkin tekstin perusteella de Smetiä voitaisiin pitää humanistisena ja vilpittömänä kuvauksissaan. Tutkimuksen kannalta katsottuna näin ei kuitenkaan ole, sillä jatkossa tulemme huomaamaan miksi hän oli heimoille ystävällinen ja miksi kuvaukset heistä ovat enimmäkseen positiivis-sävytteisiä. Hänen esittämänsä kuvaus edellä kuitenkin osoittaa sen, että hänen täytyi tutustua kohtaamiensa heimojen historiaan ja tapoihin, tässä tapauksessa hävinneen heimon kantaan, voidakseen esittää näinkin tarkan kuvauksen. Mielenkiintoiseksi edellä olleen lainauksen tekee se tosiasia, että hän kuvaa Cheyenne-heimoa aikanaan mahtavaksi heimoksi, joka on sittemmin kutistunut erinäisten tapahtumien seurauksena pieneksi heimoksi. Tämä osoittaa hänen mitä todennäköisimmin ilmaisevan empaattista lähestymistapaa osoittaessaan kuvaustaan kirjeen vastaanottajalle. Aivan kuin hän haluaisi viestittää kirjeissään ymmärtävänsä heimon kokeman tuskan menetyksistään ja haluavan omien sanojensa mukaan auttaa heitä.

Kontekstiin asetettaessa de Smetin hyväntahtoisilta vaikuttavat sanat kuitenkin muuttuvat jonkin verran, koska niiden tarkoitusperä on kuitenkin varsin selkeästi muualla kuin heimojen menneen loiston palauttamisessa. Tähän palataan vielä tutkimuksen edetessä jos senkin vuoksi, että tutkimusmetodi vaatii jatkuvan kontekstoinnin parhaan mahdollisen

⁹⁷de Smet, 1843, 147—148, 160—161.

lopputuloksen saavuttamiseksi.⁹⁸ Tutkijalle on kuitenkin suotu jälkiviisauden tuoma perspektiivi, joten de Smetiä täytyy yrittää tarkastella aikalaisena. Kuten aikaisemmin totesin on mahdollista, että hänellä oli vilpitön halu auttaa amerintiaaneja heidän elinolojensa parantamiseksi.

de Smetiä on hieman hankala luokitella suoranaisesti mihinkään kategoriaan, mutta yksi asia on selvää. Hän kuvasi asioita niin kuin hän ne näki ja niin kuin ne hänen haluttiin näkevän. Hänelle kerrottiin tarinoita siitä kuinka esimerkiksi Lattapäät voittivat Mustajalat taistelussa ja nämä lähtivät taistelutantereelta itkien kuten naiset.⁹⁹ Tämä on selkeästi voittajien historiaa tarkoitettu vaikuttamaan de Smetiin siten, että hän pitäisi isäntiään mahtavana ja voimakkaana heimona kun taasen häviäjiä tulee halveksia suunnattomasti ja mahdollisesti välttää heidän kanssaan kanssakäyntiä. Voittajat antoivat myös itsestään mielellään sellaisen kuvan, että he olivat ystävällisiä valkoisia kohtaan, mutta hävinnyt heimo ei näin ollut.¹⁰⁰

4.2 Uskonto ja uskomukset

Johtuen siitä yksinkertaisesta tosiasiasta, että de Smet oli lähetyssaarnaaja hänen kuvauksissaan saa paljon tilaa uskonnollinen elämä. On tutkijan kannalta kiehtovaa lukea hänen vetämiään johtopäätöksiä ja tapoja esittää omaa asiaansa yleisölleen, koska analogiat ampuvat toisinaan hyvin pahasti yli. Toisaalta hän yrittää esittää asiansa myös kuulijoilleen tutuin termein, jotta hänet olisi mahdollisimman helppo ymmärtää. Tämä tosin voidaan nähdä myöskin vääristelynä, kuten jäljempänä voimme huomata. Osa kohdatuista heimoista oli tietty jo enemmän tai vähemmän käännytetty valkoisen miehen uskontoon, mutta näissäkin tapauksissa de Smetin kuvauksista on nähtävissä alkuperäisen uskonnon rippeitä. He esimerkiksi viittasivat jumaluuteensa termillä "Great Spirit" joten

⁹⁸LaCapra, 1980, 247, 251-254.

⁹⁹de Smet, 1843, 137.

¹⁰⁰de Smet, 1843, 145.

lähetyssaarnaajien ei ollut vaikea esittää kristillisen jumaluuden olevan "Great Father" tai vastaava. Tutkijan kannalta on siten ihmeellistä, että amerintiaanit vaikuttivat aina olevan iloisia de Smetin seurueineen lähestyvän ja liittyvän heidän seuraansa:

"I was introduced to the Chiefs as a minister of the Great Spirit: they showed me great deference, and I was invited to a feast. ... "Blackgown," said he, "my heart was filled with joy when I learned who you were. My lodge never I received a visitor for whom I feel a greater esteem. As soon as I was apprised of your coming, I ordered my great kettle to be filled, and in your honor, I commanded that my three fattest dogs should be served up."¹⁰¹

Yllä olevasta lainauksesta nousee välittömästi esiin ensimmäinen virke. de Smet oli siten esitelty päälliköille Suuren Hengen pappina, ministerinä tai palvelijana riippuen siitä miten sanan "minister" haluaa kääntää. Riippumatta siitä, *mitä käännöstä* käytetään viesti on kuitenkin välittömästi selvä; de Smet oli Suuren Hengen asialla ja tämän lähettiläs. Näin heti alusta asti amerintiaaneja johdettiin harhaan hänen ammattinsa suhteen ja siten välittömästi koko tilanne saa aivan eri merkityksen kuin jos hänet olisi esitelty kristinuskon lähettiläänä. Toiseksi päällikön pitämä puhe de Smetille on syytä panna merkille. Hän tietää, ainakin de Smetin kirjauksessa, tämän kutsumanimen "Blackgown" eli vapaasti käännettynä Mustakaapu. Päällikkö kuvaa kuinka hän on hyvin iloinen tämän vierailusta ja kuinka vastaavaa ei ole koskaan tapahtunut. Hän oli myös määrännyt kolme lihavinta koiraansa teuraalle, jotta nämä voitaisiin tarjota ateriana.

"Our desire to be instructed was so great, that three times had we deputed our people to the Great Black-gown in St. Louis, to obtain a father. Now, Father, speak, and we will comply with all you will tell us. Show us the road we have to follow, to come to the place where the Great Spirit resides." Then he resigned his authority to me; but I replied that he mistook the object of my coming among them; that I had no other object in view, but

¹⁰¹de Smet, 1843, 136.

their spiritual welfare; that with respect to temporal affairs, they should remain as they were, till circumstances should allow them to settle in a permanent spot.--Afterwards we deliberated on the hours proper for their spiritual exercises and instructions."¹⁰²

Yllä tulee siten selkeästi ilmi amerintiaanien itsensä tahto tulla kristityiksi, tai ainakin Suuren Hengen lähettilään opastamaksi. Tässä kohden on sama ongelma kuin aikaisemminkin. Amerintiaaneilla ei välttämättä ollut edes tietoa siitä, että heidän ajateltiin olevan väärän uskonnon parissa, josta heidät tuli sivistää osaksi länsimaista valtauskontoa. Colemanin mukaan tuon ajan lähetyssaarnaajat tiesivät elävänsä käänteentekeviä aikoja ja lähetystyön tekijöiden määrä ja rahoitus kasvoivat rajusti 1800-luvun alkupuolella. Erään kuvauksen mukaan eräs pastori oli suunnattoman iloinen nähdessään intiaaniheimon vaatetettuna ja paikallaan pysyvään elintapaan tottuneena. Intiaani ei voinut olla hyvä amerikkalainen jos hänellä oli yllään vain pelkkä lannevaate.¹⁰³ Tietenkään kaikki eivät ajatelleet näin, ja de Smet oli kirjoittamansa tekstin perusteella paljon ymmärtäväisempi asioiden suhteen. Uskonnollisista asioista kirjoitettaessa on aina otettava huomioon kirjoittajan tarkoitusperät ja ihmismielen omituinen tapa oikeuttaa ja kaunistella asioita. Oli luonnollista, että kristinusko levisi intiaanien keskuuteen, koska sen kuului olla niin manifest destinyn mukaan. Kertomatta kuitenkin jätetään, kuinka intiaanit peloteltiin ja suostuteltiin uskomaan valkoisen miehen jumalaan:

"As there was question about religion, I availed myself of the opportunity to express to them the main articles of the Christian faith, and as I was depicting in lively colors the torments of hell, and had told them that the Great Spirit had kindled this fire of his wrath, for those who did not keep the commandments I had explained to them, one of the Chiefs uttered a horrid shriek. "If this be the case," said he, "then I believe there are but two in the whole nation who will not go to that place; it is the Beaver and

¹⁰²de Smet, 1843, 142. Termiä amerintiaani ei ole käytetty tarkoituksella vaan tämä muoto siksi, että ajan mentaliteetti välittyy paremmin.

¹⁰³Coleman, 1985, 9, 104–105.

the Mink; they are the only Crows who never stole, who never killed, nor committed all the excesses which your law prohibits. Perhaps I am deceived, and then we must all go together."¹⁰⁴

Tämä kuvastaa sitä tosiasiaa miten erilainen länsimainen käsitys uskonnollisista hyveistä oli amerintiaanien kulttuuriin sopeutettuna. Heille oli normaalia osallistua sotiin, tappaa ja varastaa. Nyt Mustakaavut kertoivat heille uusista säännöistä parempaan elämään ja kertoivat tulikiven katkuisen helvetin olevan varattu niille, jotka eivät elä heidän sääntöjensä mukaan. Alkuperäisistä kulttuureista kiinnostuneelle tutkijalle tällainen teksti on raivostuttavaa luettavaa, sillä länsimainen ja "sivistyneempi" henkilö käyttää hyväkseen vähemmän sivistyneen tietämättömyyttä häikäilemättömästi hyväkseen ja kääntää heidän olemassa olevat tapansa ja uskomukset omien tarkoitusperiensä työkaluiksi ja täten manipuloi heidät uskomaan hänen jumaluuteensa. Amerintiaanit kuitenkin elivät oman uskontonsa mukaisesti ja se järjestelmä toimi heille. Itse asiassa se oli toiminut heille jo pitkään. Kuitenkin he olivat auliita hyväksymään kristinuskon:

"This day is the happiest of my life. For the first time do we behold among us a man who is so closely united with the Great Spirit. Black-gown, you see before you the chief warriors of my tribe; I have invited them to this feast, in order that they may keep the remembrance of your coming among us as long as they shall live." Then he invited me to speak again to the Great Spirit, (to say grace), I began in the name of the Father and of the Son, etc., and immediately all present lifted up their hands towards heaven; when I had concluded they all struck the ground. I asked the chief what they meant by this ceremony. "When we lift up our hands," said he, "we signify that all our dependence is on the Great Spirit, and that he in his fatherly care provides for all our wants: we strike the ground to signify that we are only worms and miserable creeping beings in his sight."¹⁰⁵

¹⁰⁴de Smet, 1843, 146.

¹⁰⁵de Smet, 1843, 152.

Edellä päällikkö kuvaa kuinka onnekas hän tuntee olevansa kun de Smet seurueineen on saapunut hänen heimonsa luokse. Kuvailusta tulee selkeästi ilmi, että Mustakaavuista on annettu hengellinen kuvaus jo aikaisemmin toiselle heimolle. Sen mukaan nämä saarnamiehet ovat lähempänä Suurta Henkeä kuin tavalliset kuolevaiset voivat koskaan olla. Näin ollen amerintiaanit mielellään ottivat de Smetin vieraakseen, koska he siten uskoivat itse pääsevänsä lähemmäksi hengellistä täyttymystä. Heimolle itselleen tämä oli varmasti merkityksellinen tapahtuma, olettaen heidän jakavan de Smetin vakaumuksellisen uskon kristillisyyteen. Joka tapauksessa hän sai ystävällisen vastaanoton ja pääsi todistamaan mielenkiintoista seremoniaa ruokarukouksen aikana kun amerintiaanit heittivät kätet ilmaan osoittaakseen riippuvaisuuttaan Suurelle Hengelle ja siihen, että hän huolehtii pyhydessään lastensa tarpeista. Rukouksen lopussa he löivät kätensä maahan osoittaakseen olevansa vain maan matosia ja sääällittäviä olentoja sidottuna maan päälle.

Aikaisemmin viittasin jo Colemaniin liittyen saarnatyön murrokseen. Saadessaan tämän kaltaista palautetta "kentältä" raha-asioista päättäneet tahot olivat myöntyväisempiä siunaamaan rahan käytön, koska selkeästi sille oli tarvetta ja "kysyntää". Tosin, kirkkohan ei saanut vastineeksi amerintiaaneilta juuri mitään uskonnostaan. Tämä työ tehtiin siten pelkästään vakaumukselliselta pohjalta kuten usein on kyse uskonnollisessa työssä. Väitän kuitenkin, että kirkko sai vastineeksi valtaa vaikka he eivät saaneetkaan rahallista hyötyä. Edistämällä omaa ajattelutapaansa kirkko pystyi siten kontrolloimaan massoja saarnaamisellaan ja siten mahdollisesti käyttämään tätä kiilana ajaessaan omaa agendaansa hallinnollisella tasolla.

Toisenlaista kuvaa tarjoaa Thomas Grattan amerintiaanien uskonnosta. Häneltä tässä vaiheessa tutkimusta osaisi jo odottaa suhteellisen tuomitsevaa lausuntoa, joka ei imartelisi alkuperäistä uskontoa millään tavoin. Tosin kuitenkin käy, kuten voimme alla olevasta huomata. Grattan vaikuttaisi jopa hieman ymmärtävän heidän uskontoaan ja myöntää sen olemassaolon avoimesti ja osoittaa selvää mielenkiintoa heidän uskomuksiinsa ja tapojaan kohtaan. Tämä on mielenkiintoinen käänne kirjoittajalta, jonka aikaisemmat lausahdukset ovat olleet niin negatiivisia.

“The religious belief of the Indian tribes acknowledges one Supreme Being, to whom they attribute all good and all power. They believe in immortality of the soul, and many of them admit the existence of an intelligent evil spirit. They never by any form of prayer directly ask God for anything, but merely return thanks for benefits received. They believe that brutes have souls as well as men, and that all animated nature teems with spirits, while their superstitions are curious and numerous.”¹⁰⁶

Suurpiirteisesti kuvailtuna uskonto vaikuttaa samalta kuin useat luonnon uskonnot ovat tai olivat. Mielenkiintoinen piirre on se, että he eivät pyydä jumaluudeltaan suoraan mitään vaan ainoastaan kiittävät saamastaan. Tässä onkin suuri ero kristillisen uskonnon suhteen, jossa rukouksissa usein pyydetään sitä taikka tätä. Sarkastinen huomio siten olisikin, että länsimainen uskonto on vaativaisempi jumaluutensa suhteen odottaessaan uskomisestaan vastineeksi vastausta rukouksiin. Herää kysymys, että osoittivatko amerintiaanit Cooperin henkilökohtaista kunniaa ollessaan vaatimattomia jumaluudelleen ja vain ollessaan kiitollisia saamastaan? Vastaus on kuitenkin; ei varsinaisesti. Amerintiaanit odottivat kuitenkin Suuren Hengen pitävän heistä huolta siinä missä kristitytkin uskovat oman jumaluutensa huolehtivan heistä. Ainoa ero on se, että amerintiaanit eivät tätä erikseen pyytäneet. Tosin iltarukouksissa usein pyydettiin ja pyydetään jos jonkinlaista parannusta tai maallista omaisuutta, mitä ilmeisesti amerintiaanit eivät pyytäneet.

Grattanin maininta taikauskosta ja niiden suuresta määrästä kiinnittää välittömästi huomion. Grattan, joka aikaisemmin on ollut lausunnoissaan niin jyrkkä, ei tuomitse näitä millään tavoin ja kuvaa niitä vieläpä mielenkiintoisiksi. Yhtä lailla hän mainitsee uskon kuolemattomaan sieluun niin ihmisissä kuin eläimissäkin. Sana ”brute” voidaan kääntää monella tapaa, se voi tarkoittaa eläintä, eläimellistä, raakalaista tai raakimusta. Uskon kuitenkin Grattanin tarkoittaneen eläimiä kuvauksessaan, koska hän ei tarkemmin lähde määrittelemään mitä hän sillä tarkoittaa. On tietysti mahdollista, että tässä on kyseessä käännösvirhe. Sillä ei kuitenkaan ole merkitystä, koska tärkeintä on se mitä Grattan on

¹⁰⁶Grattan, 1859, 137—138.

kirjoittanut. Ei se mitä hänelle on kerrottu. Grattan myös mainitsee, että amerintiaaneilla ei ole kirjoitettua lakia vaan heidän säännöksensä perustuvat enemmän pinttyneisiin tapoihin. Toisaalta, sitä laitkin ovat joskus olleet. Terveen järjen sanelemia ohjesääntöjä kanssaelämiseen. Henriksson myös huomauttaa, että vain muutamalla kielellä edes on kirjoitettua muotoa olemassa.¹⁰⁷ Aikaisemmin olen maininnut Cherokeeiden aakkoset ja he ovat pienessä vähemmistössä kaikista kielistä.

Yhtä lailla hän mainitsee henkien läsnäolosta luonnossa. Jos olisi olemassa yksi ja ainoa amerintiaanien uskonto, joka voitaisiin selittää muutamalla lauseella niin tässä luvussa olen sitä pyrkinyt valottamaan jonkin verran. Amerintiaanit uskoivat henkiin ja yliluonnolliseen vahvasti. Sen merkityksen näkee tutustuessaan heidän tarinoihinsa erinäisistä luonnollisista ilmiöistä ja tapahtumista. Lewis on kirjassaan näitä listannut kirjan lopussa liitteessä 5¹⁰⁸ ja niitä on saatavilla paljon myös internetissä.¹⁰⁹

4.3 Sodankäynti

Sodankäynnin tapoja oli erilaisia ja matkakertomuksessaan de Smet ei niitä kuvaile tarkasti, syynä todennäköisesti kirjoittajan oma motiivi säilyttää rauhallinen kuva intiaaneista tai kirjoituksen kohde eli se kenelle hän tarkoitti kirjoituksensa päätyvän ja mitä hän halusi lukijan ymmärtävän lukemastaan. Hän kuitenkin kuvailee esimerkiksi Mustajalkojen heimoa erityisen väkivaltaiseksi ja naapuriensa pelkäämäksi. Lattapäiden heimo on hänen mukaansa kuitenkin taisteluissa kaikkein pelätyin, mutta he eivät kuitenkaan usein antaudu taisteluihin, ainoastaan puolustaessaan alueitaan:

”They never fight, except in circumstances of lawful defence; but they are, unfortunately, often reduced to this said necessity, in consequence of the warlike temper of the Black Feet tribe, who are their neighbours and

¹⁰⁷Henriksson, 1986, 234—235.

¹⁰⁸Lewis, Appendix V, 2004.

¹⁰⁹Kts. esim. <http://www.firstpeople.us/FP-HTML-Legends/>

implacable enemies. That marauding people appear to live only for murder and pillage. They are the terror of the savages of the west, who endeavour, as much as possible, to avoid their fatal encounter. But should the Flat Heads, notwithstanding such precaution, be forced to fight, their courage is as conspicuous as their love of peace; for they rush impetuously on their adversaries, whom they prevent from escaping, and generally make them pay dear for their cruel attacks.”¹¹⁰

Muutama kohta de Smetin kertomasta nousee esiin. Ensinnäkin hän kuvailee Mustajalkoja termillä ”murderous”, joka siten yhdistettynä seuraavaan lauseeseen välittömästi asettaa mainitun heimon mielenkiintoiseen asemaan. Selkeästi näillä kahdella heimolla on siten ollut kahnasta menneisyydessä ja nyt de Smetin isäntänä toimineet Lattapäät kertovat hänelle kokemuksistaan Mustajalkojen kanssa. Heidän mukaansa Mustajalat ovat myös naapuriheimojensa kauhu, ei tosin tietenkään Lattapäiden, mutta muiden kauhu joka tapauksessa. Mustajalkojen taistelutekniikka on de Smetin kirjaaman mukaan väijytysten sävyttämää ja he välttävät viimeiseen asti aseellista yhteenottoa, todennäköisesti minimoidakseen miestappiot.

Siinä tapauksessa, että Lattapäät kuitenkin osallistuvat taisteluun he ovat hirmuinen voima, jota myös Mustajalat pelkäävät. He rakastavat rauhaa samalla intohimolla kuin osallistuvat taisteluun ja taistelu siten usein päättyy siihen, että Lattapäät pakottavat hävinneen osapuolen maksamaan kalliisti kokemastaan vääryydestä. On kiehtovaa lukea de Smetin kirjaamaa kuvausta ja etenkin seuraava lainaus kaipa käsittelyä:

It is a truth which has become proverbial in the mountains, that one Flat Head, or one of the Ear Rings, is worth four Black Feet. If the band of the latter meets a detachment of Flat Heads, of equal or superior numbers, they forthwith appear disposed for peace, unfurl a standard, and present a pipe, in token of friendship. The Flat Heads always accept these tokens of amity; but they take care to make their enemies sensible that the motives

¹¹⁰ de Smet, 1843, 170—171.

which influence their conduct on such occasions are fully understood. "Black Foot," they say, "I take your pipe, but be assured that I am aware that your heart is disposed for war, and that your hands are stained with murder. Let us smoke together, as you desire it, though I am convinced that blood will soon be made to flow."¹¹¹

Lainauksen alussa oleva huomautus siitä kuinka yksi Lattapäätä vastaa neljää Mustajalkaa muistuttaa pitkälti saman tyyppistä huomautusta, jonka mukaan yksi suomalainen vastasi 10 venäläistä sotilasta toisessa maailmansodassa. Sen tarkoitus on korostaa oman puolen kuvaa kuulijan korvissa ja samalla vähätellä toisen puolen sotureita. de Smet kuuliaisesti kirjaa tämän ylös ja esittää sen lukijalle faktana joten on mahdollista, että hän itsekin uskoi siihen. Lattapäiden sotajoukon edessä Mustajalat siten yleensä esittävät haluavansa rauhaa mieluummin kuin sotaa ja antavat näille lahjan ja ehdottavat rauhanpiipun polttamista.

On kuvaavaa, että Lattapäiden vastaus tähän rauhan eleeseen on skeptinen; he hyväksyvät lahjan ja polttavat piippua, mutta puheessaan kuulijalle nämä kuitenkin painottavat tietävänsä vastapuolen tarkoitusperät ja olevansa varuillaan tilanteessa. Lattapäistä täten muodostuu jalo ja voittoisa kuva lukijalle kun taas Mustajaloista välittyy kuva, joka vastaa pitkälti Cooperin Huroneja. Tähän teemaan palaan myöhemmin tässä luvussa käsitellessäni fiktiivistä kuvausta Cooperin ja Birdin toimesta. Tulemme havaitsemaan, että taistelukuvauksissa on samankaltaisuutta suurissa määrin ja varsinkin niiden taholla, jotka kirjoittaja haluaa esittää lainsuojattomina tai vihollisina. de Smet kertoo muuallakin teoksessaan Lattapäiden urheudesta Mustajalkoja vastaan. Uskomaton selviytymistarina on hänen kertomansa siitä, kuinka:

Two years before, the same tribe, (Pends-d'oreilles) assisted by the Flat Heads, making in all a band of seventy men, stood an attack of fifteen hundred Black Feet, whom they defeated, killing in five days, during which

¹¹¹ de Smet, 1843, 171.

time the battle lasted, fifty of their foes, without losing a single man on their side.”¹¹²

Tässä vaiheessa de Smetin kuvaus alkaa mennä jo eepisen tarinankerronnan puolelle. Hän kertoo myöhemmin vierailleensa taistelupaikalla ja nähneensä itse koko alueen. Oli totuus sitten mikä tahansa, de Smet antaa Lattapäistä hyvin positiivisen kuvan, sillä he olivat lähteneet auttamaan toista heimoa taistelussa ja onnistuneet päihittämään ylivoimaisen vihollisen ilman yhtäkään kaatunutta soturia. Seuraavassa luvussa uskontoa käsitellessäni palaan tähän samaan aiheeseen de Smetin teoksen samalta sivulta kun hän kertoo tarkemmin Lattapäiden luonteesta ja suhteestaan uskontoon.

Thomas Grattanilta odottaisi paljon sota- ja taistelukuvauksiin liittyen, mutta ei. Hän ei syvenny tähän aiheeseen juuri ollenkaan ja mainitseekin siten vain ohessa olevan lainauksen:

“The best that can be said of them is that they are harmless if left alone. The worst, that they are ready instruments the hands of civilized men for the base and bloody purpose of border warfare. ... in their brutal wars, with no higher object than to kill or be killed ...”¹¹³

Ensinnäkin on pakko miettiä miksi Grattan ei kerro amerintiaanien taistelumetodeista juuri ollenkaan, koska hän on kuitenkin kärkkäästi ollut kommentoimassa heidän luonteenpiirteitään ja olemustaan aikaisemmin. Hän ei selkeästikään arvosta amerintiaanien taistelutapoja, mutta toisaalta ei näytä niistä välittävänkään. Hänen mukaansa sodat ovat raakoja ja ainoana tavoitteena on vain tappaa tai tulla tapetuksi. Kun amerintiaanit taistelivat siihen oli aina jokin syy, kuten sodissa yleensä on. Siksi herääkin kysymys siitä miksi Grattan yksinkertaistaa asian niin jyrkästi ja kategorisoi modernit sodat korkeammalle arvoasteikolle. Totta kyllä, valtiollisella tasolla Yhdysvaltain sota

¹¹² de Smet, 1843, 352—353.

¹¹³Grattan, 1859, 134, 137.

itsenäistymisestä emämaasta oli tärkeä suuressa kaavassa, mutta amerintiaaneilla ei ollut sellaista valtion käsitettä, joten heidän sotansa eivät olleet aina niin vaikuttavia yhteiskunnallisella tasolla. Henkilökohtaisessa ulottuvuudessa sillä yleensä tietysti oli hyvinkin suuri merkitys.

Grattan myös mainitsee amerintiaanien käytön aseena vihollisiaan vastaan. Tähän näen pääsääntöiseksi syyksi lisätä tämä kommentti liittyen aikaisempaan mainintaan, jonka mukaan amerintiaanit ovat harmittomia jos heidät jätetään rauhaan. He kuitenkin aiheuttavat ongelmia agitaattoreiden käsissä ja osallistuessaan sotatoimiin. Amerintiaanit olivat kuitenkin tottuneet sissisotaan ja olivat siten toimiva osa sotajoukkoa jäljittäessään ja toimiessaan oppaina ja tietysti itse taistelukentällä. Jahdatessaan henkilökohtaista kunniaa amerintiaanit ottivat suuria riskejä ja onnistuessaan näissä he jättivät mieleenpainuvan kuvan vihollisen joukoille. Toisaalta Grattan saattaa myös tarkoittaa sitä, että on väärin valkoisilta sotkea amerintiaanit omaan politiikkaansa ja siten aiheuttaa näille turhaa kärsimystä kun heidät olisi aivan hyvin voinut jättää omiin oloihinsa ja siten välttää amerintiaanien tuominen poliittiselle ja yhteiskunnalliselle kentälle aseena vihollisia vastaan. Amerintiaanit olivat kuitenkin osallistuneet sotiin itsenäistymisestä kummallakin puolella.

Amerintiaaneja tutkittaessa huomio kiinnittyy helposti ainoastaan väkivaltaan ja sotimiseen. Tässäkin tutkimuksessa varataan jonkin verran tilaa tämän puolen tutkimiselle, koska nämä tapahtumat kuitenkin vaikuttivat suuresti amerintiaanien historiaan ja siihen miten heidät tuotiin esille erilaisissa lähteissä. Usein heistä kerrottiin tarinoita, joissa käsittämättömät julmuudet tuotiin esille ja seuraavassa onkin Seaverin taltioima kuvaus vuodelta 1779. Mary Jemisonin heimo oli onnistunut vangitsemaan kaksi kapinallisarmeijan jäsentä näiden marssiessa kohti heidän asutustaan ja tuhoten kaiken tiellään. Näin Seaver kertoo toiselle vangeista tehdyn:

”Poor Boyd was stripped of his clothing, and then tied to a sapling, where the Indians menaced his life by throwing their tomahawks at the tree, directly over his head, brandishing their scalping knives around him in the most frightful manner, and accompanying their ceremonies with terrific shouts of joy. Having punished him sufficiently in this way, they made a

small opening in his abdomen, took out an intestine, which they tied to the sapling, and then unbound him from the tree, and drove him round it till he had drawn out the whole of his intestines.”¹¹⁴

Tämän kuvauksen tekee mielenkiintoiseksi se tosiasia, että Seaver on varmistanut tämän tarinan toisesta lähteestä. Hän on itse ollut kirjeenvaihdossa asiasta ja osoittanut kirjeen Linus S. Everettille ja sai itse asiassa vastauksen John Salmonilta, joka vahvistaa luutnantti Boydin kohtalon amerintiaanien käsissä. On mielenkiintoista, että Seaver on nähnyt tämän vaivan varmistaakseen tämän yhden tarinan todenperäisyyden. On myönnettävä, että kuvailtu teloitus ja sitä edeltänyt kidutus saavat kenet tahansa voimaan pahoin joten pidän ihailtavana Seaverin tavoitetta varmistaa tämän todenperäisyys.¹¹⁵ Taistelukuvaukset sinällään seuraavat pitkälti samaa linjaa kuin esimerkiksi Cooperilla jäljempänä tai edellä de Smetillä. Toinen lainaus on Seaveriltä kuitenkin otettava mukaan tutkimukseen, sillä se kuvailee aikaisemmin käsittelemätöntä tapausta; kaappausta.

“... we were alarmed by the discharge of a number of guns, that seemed to be near. ... every one trembled with fear. On opening the door, the man and horse lay dead near the house, having just been shot by the Indians. ... They first secured my father, and then rushed into the house, and without the least resistance made prisoners of my mother, Robert, Matthew, Betsey, the woman and her three children, and myself, and then commenced plundering.”¹¹⁶

Tietäessämme tapahtumien ketjun, joka tästä seurasi voidaan tapahtuman kuvailusta tehdä muutama johtopäätös. Ensinnäkin taloon hyökänneet amerintiaanit tulivat yllättäen ja päämääränä oli ottaa haltuun erinäisiä tarvikkeita kuten ruokaa ja työkaluja. Tämän jälkeen he ottivat vangeiksi naiset ja lapset ja lähtivät marssittamaan heitä kohti

¹¹⁴Seaver, 2007, 53.

¹¹⁵Kts. lisää. Appendix. Seaver, 2007, 105—111.

¹¹⁶Seaver, 2007, 22.

asutustaan. Huomionarvoista on, että seurueessa oli kuvailun mukaan myös ranskalaisia ja he silti ottivat vankeja mukaansa. Olettaa voi, että näitä käytettäisiin neuvottelussa vapaudesta mahdollisesti kiinni jättäessä. Seaverin kuvauksessa merkittävää on myös se miten nopeasti ja lyhyesti hän kuvailee tapauksen. Voi tietty olla, että Mary Jemison ei muista tapahtuneesta paljon johtuen hänen nuoresta iästään, joten Seaver ei turvaudu lisäämään kuvailua tarpeettomasti.

Toisaalla Seaver kertoo taistelusta, jossa hallituksen joukot hyökkäsivät amerintiaanien kylän kimppuun ja tuhosivat kaikki ruokavarastot joko polttamalla tai jokeen heittämällä. Kylän asukkaat olivat paenneet lähestyvän armeijan tieltä ja seurasivat tuhoa turvallisen matkan päästä. Poltettuaan koko kylän rakennukset armeija vetäytyi, koska eivät löytäneet kylässä asuneita amerintiaaneja. Kyläläiset eivät palanneet välittömästi asuinsijoilleen armeijan palaamisen pelossa, mutta eivät kuitenkaan näänntyneet nälkään metsästämillä silloisella väliaikaisella asuinsijallaan. Ajan myötä he palasivat takaisin, mutta koko kylän tuhoutumisen vuoksi kirjan päähenkilö Mary Jemison lähti lapsineen välittömästi omalle asuinsijalleen varmistaakseen selviytymisensä:

“In one or two days affter the skirmish at Connissius lake, Sullivan and his army arrived at Genesee river, where they destroyed every article of the food kind that they could lay their hands on. A pan of our corn they burnt, and threw the remainder to the river. They burnt our houses, killed what few cattle and horses they could find, destroyed our fruit trees, and left nothing but the bare soil and timber. ...

Having crossed and recrossed (sic) the river, and finished the work of destruction, the army marched off to the east. Our Indians saw them move off, but suspecting it was Sullivan’s intention to watch our return, and then to take us by surprize (sic)¹¹⁷, resolved that the main body ... should hunt where we then were ... we found that there was not a mouthful of any kind

¹¹⁷ Tutkimuksessani käytän Iso-Britannian englantia vertailukohtana (sic) – merkittyihin kirjoitusvirheisiin.

of sustenance left, not even enough to keep a child one day from perishing with hunger.”¹¹⁸

Taistelukuvaukset ovat kuitenkin aina ongelmallisia tutkijalle, koska ne kirjoitetaan yleensä voittajan näkökulmasta, tai kahden aikaisemman esimerkin mukaisesti häviäjän. Niissä on helppo kuvata hävinneen puolen tekoja julmiksi samalla kun kuvataan omien joukkojen jaloa ja puhdasta taistelutapaa. Toisaalta myös hävinneet herkästi korostavat omaa puoltaan samalla kärjistäen voittaneen puolen julmia ja raakalaismaisia taistelutekniikoita. Näin saadaan lukijalle välitettyä haluttu kuva omista hyvänä ja toisista pahana riippumatta siitä mikä lopputulos ja siihen johtaneet syyt olivat. Tätä voidaan pitää taistelukuvausten suurimpana ongelmana objektiivista kuvaa hahmoteltaessa. Erittäin tärkeää on lukea kuvausta rivien välistä ja yrittää hahmottaa kokonaiskuva tapahtumien kulusta. Tutkimukseni kannalta olennaista on kuitenkin käytetyt sanat, ei niinkään tapahtumat. Tapahtumien kulku luonnollisesti vaikuttaa kontekstin luomiseen ja sen hahmottamiseen siten, että kuvauksista voidaan poimia olennaiset osat.

4.4 Kuolema

Seaver antaa lukijalleen itse pääteoksen jälkeen harvinaista herkkua, sillä hän on liittänyt kirjaan yleistä tietoa amerintiaaneista mahdollisesti salliakseen kiinnostuneen lukijan syventyä tarkemmin aiheeseen ja ymmärtääkseen amerintiaanien tapoja paremmin. Toisaalta myös amerintiaanien legendoihin tutustumalla voidaan tutkia paljon heidän näkemyksiään elämän eri osa-alueilta. Seaver kuitenkin esittää kuvailunsa teoksessaan ja tutkimuksen kannalta tämä on merkittävää siksi, että aikalaisilla on ollut pääsy näihin tietoihin ja siten tarjoaakin hyvin erilaisen kuvailun muihin lähteisiin verrattuna. Valitettavasti ei voida tietää miten moni on nämä liitteet lukenut, mutta voitaneen olettaa asiasta kiinnostuneiden näihin perehtyneen.

¹¹⁸ Seaver, 2007, 54-55.

Edellä otin jo kantaa kuolemaan ja siihen miten Seaver kuvailee teoksessaan kuinka hänen tekstissä kuvailemansa heimo¹¹⁹hautaa vainajansa tuohesta tai kaarnasta tehdyssä arkussa ”pyhävaatteissaan”, asettaa arkkuun mukaan kupin, kakun ja kolme kynttilää. Jos vainaja oli soturi hänelle saatettiin antaa mukaan myös tämän aseet. Tämän jälkeen sukulaiset valvoivat haudan äärellä 9 päivää varmistaen pääsyn tuonpuoleiseen, Nauwaneun¹²⁰ maahan.¹²¹ Kuvailu vaikuttaa pitkälti nykyaikaiselta kristilliseltä hautaukselta valvojisineen. Näin voidaan siis vetää kahdenlaisia johtopäätöksiä; joko hautaustavat olivat jo ennestään tällaiset tai ne olivat jo valkoisen kulttuurin muokkaamia. Tärkeä kohta on seuraava:

“... addresses the dead in a short speech, in which he charges him not to be troubled about himself in his new situation, nor on his journey, and not to trouble his friends, wife or children, whom he has left [behind]. Tells him that if he meets with strangers on his way, he must inform them what tribe he belongs to, who his relatives are, the situation in which he left them, and that having done this, he must keep on till he arrives at the good fields in the country of Nauwaneu. ... he will see all his ancestors and personal friends that have gone before him ...”¹²²

Vainajasta puhutaan aivan kuin tämä olisi itse paikalla vielä kuulemassa tilanteen saamasta käänteestä ja kehoitetaan olemaan huolta vailla uudesta olomuodostaan. Vainajan ei tule huolehtia taakse jäävistä sukulaisistaan vaan kehoitetaan jatkamaan matkaa tuonpuoleiseen. Tuonpuoleinen on nimenomaan kristittyjen paratiisin kaltainen paikka, jossa häntä jo odottavat aikaisemmin kuolleet tuttavat ja sukulaiset. Puhuja ei

¹¹⁹Oletettavasti he ovat Seneca-heimon jäseniä. Seaver mainitsee aikaisemmin (kts. Seaver, 2007, 113) Senecat kulttuuria kuvatessaan.

¹²⁰Tästä käytetään myös muotoa ”Nawaneu”, mutta tässä tutkimuksessa pitäydytään Seaver:n kirjoittamassa muodossa.

¹²¹Seaver, 2007, 120.

¹²²Seaver, 2007, 120.

siten lohduttanut ainoastaan kuolleen sukulaisia, mutta myös kuollutta itseään. Hautajaiset olivat surullinen asia amerintiaaneille, tai ainakin tässä kuvatulle heimolle, ja vainajan sukulaiset eivät saaneet tanssia ollenkaan hautajaisten aikaan ja 9 päivää niiden jälkeen. Kun nämä 9 päivää ovat kuluneet kaikki osallistuneet naiset juovat itsensä tuhtiin humalaan ja Seaver:in mukaan tämä on ainoa tapahtuma jolloin naiset voidaan nähdä humalassa.

Kuolema ei siten kuitenkaan ollut varsinaisesti surullinen tapahtuma, ei ainakaan länsimaisessa mielessä. Osittain katson tämän johtuvan elämän irtautumisesta amerintiaanien tapaisista kulttuureista. Tälle ei varsinaisesti ole olemassa täydellisen kuvaavaa termiä. Pääpointtini tässä on kuitenkin se, että länsimaisessa yhteiskunnassa jo Seaverin aikana osa kansasta ei ollut kosketuksissa elämän tosiasioihin kuten kuolemaan. Esimerkkinä tästä mainitsen Suomessa 2000-luvulla tapahtuneen mediaskandaalin. Madventures-nimisessä dokumenttia ja reality-televisiota sekoittavassa matkustusohjelmassa päähenkilöt olivat päätyneet Indonesiaan, Balin saarelle, ja kuvasivat koiran teurastamista ruoaksi. Tämä nostatti Suomessa melkoisen kohun nimenomaan sen vuoksi, että koira syötiin eikä esimerkiksi vaikkapa porsas. Tämä on Indonesianlaisessa kulttuurissa normaali ja arkipäiväinen tapahtuma, mutta länsimaisessa kulttuurissa koira on vain ja ainoastaan kumppani.¹²³ Samalla tavoin kannibalismi on ihmiskunnalle tabu, vaikka loppujen lopuksi kaikissa nisäkkäissä on lihaa siinä missä muissakin.

Samalla tavoin alkuperäiskulttuurien suhtautuminen kuolemaan on usein luonnollisempi ja ymmärtäväisempi. Meillä kuolemaa surraan ja keskitytään menettämiseen kun taas vaikka budhalaisessa uskonnossa¹²⁴ kuolemaa juhlietaan ja sekin on yksi harvoja tapauksia

¹²³Asiasta uutisoitiin laajasti. Katso lisää esim:

<http://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/jsn-koiran-teurastus-rikkoi-hyvaa-journalistista-tapaa/498453/>

<http://www.mtv3.fi/viihde/uutiset/televisio.shtml/1221878/madventures-riku-allottavin-ruoka-oli-koiran-keuhko>

¹²⁴Tässä yhteydessä ei puututa väittelyyn siitä, onko budhalaisuus uskonto vai filosofia.

kun budhalaisen voi nähdä humalassa. Kun amerintiaanit hakivat lohtua siitä, että vainaja kohtaa kuolemansa jälkeen jo aikaisemmin kuolleet budhalaiset juhlivat kärsimyksen päättymistä ja elämän luonnollisen kierron jatkumista. Kuolemaa ei sinällään pelätty vaan se oli osa jokapäiväistä elämää. On syytä ottaa huomioon myös se, että kuolema oli läsnä useammin kuin nykyään johtuen lääketieteestä ja sairaaloista. Tällä luonnollisesti tarkoitan sitä, että lääketieteen ansiosta eliniän odote on huomattavasti korkeampi. Tämän lisäksi on kuitenkin otettava huomioon se, että kuolema yleensä tapahtuu vanhalla iällä ja hoitokodeissa eikä perheen parissa kotona. Näin yksilö ei altistu kuolemalle samalla tavoin ja koko kuoleman käsitys jää etäiseksi. Jossain yhteiskunnissa vainaja asetetaan näytille esimerkiksi valvojisissa avoimella arkukka tai Suomessa omaisilla on mahdollisuus nähdä vainaja tätä sairaalasta tai ruumishuoneelta noudettaessa. Tämä huomioon ottaen onkin outoa, että hautajaiset keskittyvät menetyksen suremiseen. Uskonnollisissa yhteisöissähän nimenomaan pitäisi juhlia, koska vainajahan pääsee paratiisiin, nirvanaan tai vastaavaan. Kaikkien filosofisten ja uskonnollisten oppien mukaisesti tämän pitäisi olla mahtava paikka täynnä pelkästään hienoja ja miellyttäviä asioita. Amerintiaanit sekä surivat menetystään, että samalla uskoivat kuolleen olevan paremmassa paikassa. Tämä lienee lähellä kristinuskon suosimaa uskomusta kuolemasta, vaikka se ei yhteiskunnassa itsessään enää niin näykään.

5. Amerintiaani fiktiivisessä kirjallisuudessa

5.1 Amerintiaani fiktiivisin silmin

Fiktiivinen kirjallisuus on aivan oma lukunsa, sillä Cooper kirjoittaa intiaaneistaan kahteen täysin eri sävyyn; amerikkalaisten liittolaiset delawaret ovat mitä parhaimpia ja ylväimpiä liittolaisia kun taasen ranskalaisten liittolaiset Huronit halveksuttavia koiria. Hänen osuvimpia kuvauksiaan on intiaanien toimiminen oppaina valkoisille, joka luonnollisesti lasketaan hänen kirjassaan positiiviseksi ominaisuudeksi. Cooperin amerikkalaiset suhtautuvat vilpittömin sydämin punaisiin veljiinsä ja uskovat näidenkin tarkoituksien kestävän päivänvalon kriittisessäkin tarkastelussa. Juonelle tyypillisesti ranskalaisten liittolaiset kuitenkin pettävät tämän luottamuksen ja puukottavat amerikkalaisia selkään rohkeiden Delawarien pelastaessa valkoiset varmalta perikadolta, välittämättä tietenkään

omista tappioistaan. Päähenkilöt olivat kuitenkin luottaneet huroneihin aluksi ja uskoneet siihen, että nämä opastaisivat valkoisia ilman minkäänlaista kaunaa huolimatta liittolaisuudestaan ranskalaisten kanssa. Cooper tosin esittää kritiikiksi tulkitsemiani kohtia kommentoiden valkoisten antaman alkoholin vaikutuksista intiaaneihin, koruilla lahjontaa¹²⁵ ja kirjan päävihollisen kuvaus valkoisista voidaan tulkita jo suoraksi kritisoinniksi:

"The Spirit that made men colored them differently ... Some He made with faces paler than the ermine of the forests; and these He ordered to be traders; dogs to their women, and wolves to their slaves. He gave this people the nature of the pigeon; wings that never tire; young, more plentiful than the leaves on the trees, and appetites to devour the earth. He gave them tongues like the false call of the wildcat; hearts like rabbits; the cunning of the hog (but none of the fox), and arms longer than the legs of the moose. With his tongue he stops the ears of the Indians; his heart teaches him to pay warriors to fight his battles; his cunning tells him how to get together the goods of the earth; and his arms inclose the land from the shores of the salt-water to the islands of the great lake. His gluttony makes him sick. God gave him enough, and yet he wants all. Such are the pale faces."¹²⁶

Cooperin Maguan suulla esittämä kritiikki pohjaa kuitenkin todellisiin tapahtumiin ja on yksinkertaistettu versio siitä, miten siirtolaiset kohtelivat heimoja tavoitteissaan päästä kohti länttä amerintiaanit eräänlaisena puskurinaan. Pukemalla esitetyn kritiikin amerintiaanin sanoiksi Cooper pystyi esittämään kovaakin kritiikkiä yhteiskunnallista tilannetta kohtaan. Tämä on huomion arvoinen kohta Cooperia analysoitaessa. Asettaessaan Maguan kirjan selkeästi *pahan* asemaan kirjassaan hänen ei odottaisi esittävän kritiikkiään tällä tavoin. Magua kuitenkin humanisoidaan kirjan edetessä ja hänen

¹²⁵Cooper, 1968, 94, 280.

¹²⁶Cooper, 1826, XXIX. Sama löytyy suomeksi: Cooper, 1968, 293-294.

teoilleen annetaan jossain määrin oikeuttava selitys. Cooper yrittää siten tuoda esille kuvan siitä, että Magua ei ollut paha vaan olosuhteiden pakottama. Silti hänet heimonsa ohella nähdään vihollisena ja päähenkilöiden kutsumuksellista tehtävää vaikeuttavana tekijänä. Myöhemmin tullaan näkemään muitakin esimerkkejä Cooperin ovelasta sanojen asettelusta ja kirjan motiiveista. Myöhemmin tutkin Cooperia uudelleen ja esittelen hänen motiivejaan tarkemmin kun yhtälöön tulee mukaan uskonnolliset kuvaukset.

Bird puolestaan edustaa Cooperin vastakkaista puolta, sillä hänen mielestään amerikkalainen historia alkoi vasta eurooppalaisten saavuttua uudelle mantereelle.¹²⁷ Birdin mukaan pahaisimmat ja alhaisimmat murhaajat ja roistotkin ovat kuitenkin parempia ihmisiä kuin intiaanit. Hän käyttää toistuvasti intiaaneista nimitystä "red niggur"¹²⁸ kirjan henkilöiden suussa:

"And so he swounded [sic] away; and that made me vicious, too, and I killed two of the red niggurs [sic], before you could say Jack Robinson, just by way of satisfaction for the Major; and then I helped to carry him off to the tumbrels. ... "I am neither hog nor dog, Injun nor outlandish niggur, but a man—a man, stranger [sic]! outside and inside, in flesh, blood, and spirit, jest as my Maker made me; though thar may be something of the scale-bark and parsimmon about me, I'll not deny; for I've heer'd [sic] on it before. I axes [sic] the lady's pardon, if I've offended: and thar's [sic] the eend on't [sic] ." "¹²⁹

Amerintiaani on siten verrattavissa sikaan, koiraan, tummaihoiseen ja ulkomaalaiseen. Koko lause on sinällään tarttumisen arvoinen, mutta huomio kiinnittyy rinnastukseen ulkomaalaisista. Ajan kuvan silmällä pitäen Yhdysvallat oli nuorena valtiona luonut itselleen

¹²⁷Peck, 1988, 241.

¹²⁸Tätä ei tule pitää niin rasistisena terminä kuin se nykyään on. Tuona aikana tummaihoisia kutsuttiin yleisesti nimellä "negro", koska valkoinen yhteiskunta piti yllä ajatusta rodullisesta ylemmyyden tunnosta. Tämä asia tulisi lopullisesti muuttumaan vasta yli vuosisadan myöhemmin.

¹²⁹Bird, 1837, I, VII.

kutsumuskohtalon ja amerikkalainen kontinentalismi vallitsi vahvana. Rinnastamalla tummaihoiset ja amerintiaanit eläinten kanssa samaan kategoriaan esitetään vahva näkemys yhteiskunnallisesta arvoasteikosta. Yhdysvaltain kansalaiset olivat siten tärkein prioriteetti, tosin vain heille itselleen, ja muut tulivat vasta myöhemmin eläinten kanssa. Tällä tavoin lukijalle välittyy kuva patrioottisesta rajaseutulaisesta, joka kunnioittaa vain muutamia asioita elämässään; perhettään, jumalaansa ja maatansa.

Tämän lisäksi Birdin päähenkilöt toteavat intiaanien olevan likaisia ja halveksuttavia, pitkälti samoilla sanoilla kuin Grattan edellä. Päähenkilöt eivät juurikaan ole tekemisissä intiaanien kanssa muuten kuin vihamielisissä kohtaamisissa taistelukentillä ja Bird kuvailee erästä miestä, joka on ”kääntynyt” amerintiaaniksi; varkaaksi ja raakalaiseksi. Kaksinaismoraalia edustaa myös hevosvarkauden oikeutus kun ratsuja varastetaan amerintiaaneilta, valkoisilta hevosen varastaminen taas on lynkkaamisella¹³⁰ rangaistava teko.¹³¹

Sen sijaan, että tässäkään kohtaa tuomittaisiin Bird tai Grattan rasisteina on huomio kiinnitettävä edellisen teoksen tapahtumiin. Länttä kohti asettuneet siirtolaiset saapuivat uuteen kotiinsa ilman minkäänlaisia pysyviä yhteyksiä taakseen jättämäänsä sivilisaatioon. He olivat siten uudella alueella kirjaimellisesti oman onnensa nojassa. Lähimetsissä asuneet amerintiaanit ovat varmasti olleet pelottava naapuri, etenkin jos ensimmäinen kontakti ei ole sujunut onnellisten tähtien alla. Valitettavan usein pieni väärinkäsitys eskaloitui valtaviin mittoihin ja johti väkivaltaisuuksiin osapuolten välillä. Birdin teoksen asetelmassa hevosvarkaudet ja ihmisten kidnappaukset johtavat epäluottamukseen molempien osapuolten välillä ja väistämättömiin taisteluihin.

Eskaloitumisesta voidaan esittää esimerkkinä hyvin valitettavaa tapausta 1500-luvulta. Roanoken alueelle asettuneet englantilaiset olivat naapureita Secotan-heimolle. Kesällä

¹³⁰Hevosvaras teloitettiin kiinniotettaessa paikan päällä, ilman reilua oikeudenkäyntiä, yleisimmin hirttämällä. Birdin päähenkilöt vielä ”allekirjoittavat” hirtetyn vaatteisiin teloituksen pyhittäjäksi tuomari Lynchin.

¹³¹Bird, 1837, I, V, IX.

1585 englantilaiset uudisasukkaat polttivat heidän koko kylänsä siitä yksinkertaisesta syystä, että yksi heimon jäsen oli varastanut englantilaisilta hopeisen kupin.¹³² Tämä esimerkki on tunnettu tapaus amerintiaanien historiaan perehtyneille ja kertoo karua kieltään siitä, miten pienet väärinkäsitykset ja kahnaukset eskaloituivat valtaavaan mittakaavaan. Tapahtumat sijoittuivat paljon ennen tutkimuksen ajankohtaa, mutta näistä ei opittu. Olen aikaisemmissa töissäni esittänyt, että reagoimalla ylivoimallaan valkoiset uudisasukkaat halusivat varmistaa, ettei vastaavaa tule tapahtumaan uudelleen. Tuskin kukaan kuitenkaan niin paljon välitti hopeisesta kupista, että se oikeutti koko kylän polttamisen. Käyttämällä joukkokuria he pyrkivät asettamaan amerintiaanit omaan lokeroonsa varhaisessa amerikkalaisessa yhteiskunnassa, olivathan amerintiaanit kuitenkin asumassa *heidän* maillaan.

5.2 Uskomukset, tavat ja kuolema

Varmastikin kaikki ovat jossain vaiheessa kuulleet amerintiaanien poppamiehistä, parantajista tai shamaaneista ja heitä tutkittaessa ei voida jättää tapoja ja uskomuksia huomiotta. Aiemmin olen jo esitellyt heistä esitettyjä kantoja saarnamiesten, historioitsijan ja virallisten lähteiden osalta, mutta tässä kappaleessa keskityn nimenomaan tapoihin ja osittain taikuskoon myös Seaverin ja Birdin kannalta. Bird ei keskity teoksessaan käsittelemään uskontoa juurikaan, mutta sen sijaan hän puhuu intiaanien taikuskosta, etenkin kohtauksessa, jossa yöltä suojaa hakeva joukkio leiriytyy vanhaan ränsistyneeseen mökkiin. Talossa oli tehty verityö yön pimeyden turvin ja Birdin hahmojen mukaan amerintiaanit eivät uskaltaisi missään tapauksessa tulla mökin lähellekään kummitusten ja kirousten pelossa:

"It is a place of rest, at least for the dead, ... nine human corpses,—father and mother, grandam [sic] and children,—sleep under the threshold at the door; and there are not many, white men or Injuns, that will, of their free will, step over the bosoms of the poor murdered creatures, after nightfall;

¹³²Waldman, 2006, 252.

and, the more especially, because there are them that believe they rise at midnight, and roam round the house and the clearings, mourning”¹³³

Cooperilla on samankaltainen kohtaaminen omassa kirjassaan kun päähenkilöt vaeltavat pienen lammen lähelle, jossa oli käyty verinen taistelu ja kuolleet oli heitetty lampeen. Lammesta oli siten tullut amerintiaanien mukaan kirottu. Kirjassa kuvataan kuinka lammen väri oli muuttunut normaalista veren punaiseksi, sellaiseksi kuten maan sisällä väri olisi. Myöhemmin Cooperin päähenkilöiden suilla kuvataan lähestyvää haamua ja sitä, kuinka he pelkäävät tätä yliluonnollista ilmestystä.

"When all was over, the dead, and some say the dying, were cast into that little pond. These eyes have seen its waters colored with blood, as natural water never yet flowed from the bowels of the 'arth.'" ¹³⁴

Peck katsoo tämän vertauskuvallisen kohdan ilmaisevan Pohjois-Amerikan valtausta; ennen niin idyllinen ja luonnonkaunis lampi on saastutettu valkoisten sotilaiden jäännöksillä ja siten tärvelty pitkäksi aikaa, mahdollisesti lopullisesti, mätänevien ruumiiden myrkyllisillä jäänteillä.¹³⁵ Hyvin runollinen vertaus ja osuva sellainen. Bird:n vertauskuva nousee siten uuteen merkitykseen, sillä hänen kuvailunsa seuraa pitkälti samaa linjaa. Häneltä ei kuitenkaan näyttäisi tulevan yhteiskuntaa kohtaan kritiikkiä, etenkin uudisasuttamista vastaan. Pikemminkin hän näyttäisi haluavan korostaa omien päähenkilöidensä I. "sankaraidensa" pelottomuutta tällaisen taikauskon edessä. Valitettavaa on se, että emme tiedä osuiko kritiikki kohteeseensa eli ymmärsivätkö lukijat tarkalleen mitä Cooperin katsottiin sanovan. Tavallinen lukija saattaa ajatella ruumiiden lampeen hylkäämistä ainoastaan luonnon raiskaamisena ja veden lähteen pilaamisena, mutta ei välttämättä pysähdy ajattelemaan sen syvällisempää merkitystä. Varsinkin kun kritiikki on tarkoitettu itseä kohtaan. Toisaalta tavallinen lukija voi myös katsoa toiminnan

¹³³Bird, 1859, XIII.

¹³⁴Cooper, 1826, XIV. Suomeksi: Cooper, 1968, 122.

¹³⁵Peck, 1988, 241.

olleen vain helppo tapa päästä ruumiista eroon ja lammen uhraamisen olleen pieni hinta siitä, ettei lukuisille ruumiille tarvinnut kaivaa hautoja. Ei siten haitannut, vaikka lammen vedestä tuli myrkyllistä pitkäksi aikaa. Taikauskoa ilmentyi kaikkien kansojen keskuudessa etenkin kuolleita koskevissa ilmaisuissa.

Hiawathan Laulussa Longfellow kirjoittaa pitkällisesti ja proosallisesti siitä, kuinka Suuren Hengen mustakaapuinen lähettiläs saapuu aamun maasta kaukaa, veneellä. Hiawatha itse odottaa rannalla kotiinlähtöään ja näkee kuinka he saapuvat meren ylitse uudelle mantereelle. Näin Hiawatha toteaa pitämässään puheessa omilleen tämän lähtiessä kylästäan pitkälle matkalleen:

"I am going, O my people,
On a long and distant journey;
Many moons and many winters
Will have come, and will have vanished,
Ere I come again to see you.
But my guests I leave behind me;
Listen to their words of wisdom,
Listen to the truth they tell you,
For the Master of Life has sent them
From the land of light and morning!"¹³⁶

Merkittävää puheessa on tietysti viittaus siihen, että hänen kansansa tulisi kuunnella mustakaapuisten viestiä meren toiselta puolen (uskonnollisista) opetuksista. Runon mukaan "Elämän Mestari" on heidät lähettänyt tuomaan viestiä kaukaa valon ja aamun maasta. Longfellow oli tietysti valkoihoinen, joten hänen kirjoittamaansa tekstiin on suhtauduttava varoen. Mielenkiintoiseksi runon tekee suomalaisittain se, että se on kirjoitettu samaan runomittaan kuin Kalevala.¹³⁷ Teksti on siinä mielessä englannin kieleen tottuneelle hieman kankeaa luettavaa, koska anglosaksinen kieli käyttäytyy eri tavalla

¹³⁶Longfellow, 1937, 84.

¹³⁷Kts. esim. Nyland, 1950, 1–20.

runossa. Se tosiasia, että tämä on valkoisen, länsimaisen mittapuun mukaan nostaa esiin runon lopun teeman. Hiawathan heimolaisten tulisi siten totella kaikkea mitä mustakaapuiset saarnamiehet sanovat ja toistaen de Smetin jo viitoittamaa tietä:

"Beautiful is the sun, O strangers,
When you come so far to see us!
All our town in peace awaits you,
All our doors stand open for you;
You shall enter all our wigwams,
For the heart's right hand we give you.
"Never bloomed the earth so gayly,
Never shone the sun so brightly,
As to-day they shine and blossom
When you come so far to see us!
Never was our lake so tranquil,
Nor so free from rocks, and sand-bars;
For your birch canoe in passing
Has removed both rock and sand-bar.
"Never before had our tobacco
Such a sweet and pleasant flavor,
Never the broad leaves of our cornfields
Were so beautiful to look on,
As they seem to us this morning,
When you come so far to see us!"¹³⁸

Amerintiaanit olivat siten kirjoittajan mukaan iloisia heidän tulostaan ja se toi heille paljon vaurautta jokapäiväisten elintarvikkeiden ja tupakkakasvien muodossa. Luonto heidän ympärillään pursuaa rauhaa ja harmoniaa. Kirjoituksen mukaan amerintiaanit siten antautuvat täysin saarnamiesten armoille. Tämä on käsittämättömän kohteliasta ja korullista tekstiä laitettuna amerintiaanien suuhun. Juuri kuten de Smet myös Longfellow

¹³⁸Longfellow, 1937, 82.

korostaa amerintiaanien iloa uuden uskonnon edustajien vierailusta. Herää edelleen kysymys siitä, olivatko he oikeasti iloisia kuullessaan uudesta ”Suuresta Hengestä”, joka kuitenkin jossain määrin muistutti heidän omaansa. Se tosiasia, että kristinusko esitettiin samana kuin luonnonuskonto suhteuttamalla olemassa olleet käsitteet uusiin ja siten pukemalla kristinusko uusiin vatteisiin pystyttiin puhumaan heimoille heidän omalla uskonnollisella kielellään. Yhtäläisyyksiä on kuitenkin useita, kuten sielun olemassaolo, joten saarnaajille oli suhteellisen helppoa kertoa kuulijoilleen omasta jumaluudestaan ja uskostaan ja siten antamalla kuvan heidän olevan tämän lähettiläitä.

Tuskin saarnamiesten vierailusta kuitenkaan seurasi sellaista aineellista vaurautta kuin *Hiawathan Laulussa* annetaan ymmärtää. Ei ole mitään järjellistä selitystä sille, että heidän maissinsa kasvaisi paremmin kun papit tulevat vierailemaan kylään. Näin ollen on selvää, että korupuheille yritettiin miellyttää joko kuulijaa tai lukijaa. On kuitenkin edelleen syytä pitää mielessä, että kaikki tekstit ovat länsimaisten kirjoittajien kynästä lähtöisin joten motiivien esilläpito on erittäin tärkeää. On myös syytä pitää mielessä se, että 1800-luvulle lähdeettäessä lukutaito levisi voimakkaasti ja useat osasivat lukea joten kirjoitusten kohdeyleisö saattoi olla suuri. Longfellow on itse arvioinut myyneensä 50,000 kopiota. Elitistinen kulttuuri oli jo eronnut populäärikulttuurista 1800-luvun alkaessa ja kiinnostus kansanperinnettä kohtaan oli kasvussa, koska se toi esiin menneisyyden eksoottisuuden.¹³⁹Näin ollen Longfellow vastasi kysyntään kokoamalla runonsa lukijoilleen. Sitä ei kuitenkaan missään tapauksessa voida pitää tarkkana folkloristisena kuvana yhteiskunnasta vaan siihen täytyy suhtautua kuten Kalevalaan, Kalevipoegiin tai vaikkapa Raamattuun. Perimätietoa on kerätty kansiin ja sen ylös kirjannut henkilö on myös samalla hieman parannellut tekstiä. Se mitä Longfellow’sta täytyy kuitenkin huomauttaa on se, että hänen päähenkilönsä Hiawatha on selkeästi rauhaa säilyttävä henkilö. Hänen avullaan Longfellow pystyi antamaan amerintiaaneille äänen myös Euroopassa, jossa koko käsite tuntui kaukaiselta ja vieraalta.¹⁴⁰

¹³⁹LaCapra, 1980, 267.

¹⁴⁰Avery (WWW), 19.12.2009.

Hiawathan Laulu oli julkaisustaan lähtien suosittu, mutta myöhemmin tuli esiin jo mainitsemani yhtäläisyydet Kalevalan kanssa. Runon tapahtumat ovat myös osittain samoja kuin Kalevalassa. Gonya osuvasti huomauttaa Hiawathan rukoilleen jumaluudeltaan ruokaa ja sai maissia kun taas Väinämöinen teki saman ja sai ohraa. Molemmat olivat myös jättiläisen vatsassa ja pakenivat vahingoittumatta.¹⁴¹ Longfellow itse väitti, ettei hän ollut muokannut legendoja tai kopioinut niitä Kalevalasta, mutta todisteet tätä vastaan ovat suhteellisen mittavat. Paitsi jos suomalaiset ja amerintiaanit polveutuvat samasta kansasta, joka voisi selittää sen miksei suomen kielen alkuperää osata selittää tyhjentävästi. Kun näin ei kuitenkaan ole, tai sen todennäköisyys on hyvin pieni, on syytä olettaa Kalevalan vaikuttaneen merkittävästi Longfellow'n kirjoitustyöhön.

Hiawatha itse lähtee siis papin veneellä kohti auringon laskua luvaten vielä joskus palata takaisin kansansa pariin. Rivien välistä lukeminen on helppoa ja voidaan nähdä kuinka Longfellow yritti tällä runon osalla liittää punaisen ja valkoisen amerikan toisiinsa jo kauempana menneisyydessä. Cooper puolestaan ei suostunut tätä tekemään kirjoissaan, jotka jatkoivat *Viimeisen Mohikaanin* yhden päähenkilön tarinaa. Hän ei suostunut päästämään hahmoaan naimisiin eurooppalaisen siirtolaisen kanssa. Täten eväämällä avioliiton Cooper pitää erillään intiaanien historian ja valkoisten historian.¹⁴² Myöhemmässä teoksessaan "The Prairie" Cooper kuitenkin sallii tämän, liittäen siten toisiinsa eurooppalaisen ja alkuperäisen amerikkalaisen historian.

5.3 Sodankäynti

Cooperille tärkeää on luonnollisuus ja harmoninen olemassaolo kirjan päähenkilöille. Hänestä yksistään voisikin koota kattavan tutkimuksen erilaisiin kuvauksiin perehtyen. Hän liittää päähenkilönsä osaksi luonnollista rauhaa ja heitä voisikin kuvailla rauhallisiksi, luonnolliseksi osaksi kasvustoa ja eläinkuntaa. He eivät turhia liiku ja kun niin tekevät se tapahtuu sulavasti kuin esimerkiksi peura liikkuu metsässä. Toinen tärkeä asia taisteluissa

¹⁴¹Gonya (WWW), 22.12.2009.

¹⁴²Peck, 1988, 257—259.

Cooperin amerintiaaneille on yksilöllinen kunnia. Kunniallinen amerintiaani on hänen mukaansa hillitty, vakaa, ylväs ja rauhallisen ulkokuoren omaava henkilö. Tämä koskee niin taistelua kuin normaalia elämää. Taistelussa he ovat peräänantamattomia, mutta myös varovaisia halutessaan suojella omaa henkeään. Vangiksi jääminen taasen oli suurin mahdollinen häpeä soturille.

“Uncas answered the whoop, and leaping on an enemy, with a single, well-directed blow of his tomahawk, cleft him to the brain. ... The rush and blows passed with the fury of a whirlwind, and the swiftness of lightning. ... The fifth and only Huron disengaged at the first onset had paused a moment, and then seeing that all around him were employed in the deadly strife, he had sought, with hellish vengeance, to complete the baffled work of revenge. Raising a shout of triumph, he sprang toward the defenseless Cora, sending his keen axe as the dreadful precursor of his approach.”¹⁴³

Taistelukuvauksessa selkeästi korostetaan kirjan sankarin ylivoimaa kertomalla hänen nopeasta juoksustaan ja kallon halkaisevasta kirveen iskusta. Muutoin Cooper korostaa taisteluun osallistuneiden liikehdintää kaoottisena kuoleman tanssina, joka käydään ilman tuliaseita. Erityistä huomiota vaatii kuvaus Huronista, joka ei siten osallistu itse taisteluun vaan palaa kostonsa pariin puolustuskyvyttöä valkoista naista kohtaan. Tällä Cooper entisestään asettaa Huronit kirjan pahan ja rosvon asemaan. Myöhemmin hän korostaa päähenkilöiden urheutta näiden pelastaessa pahassa pulassa olleen naisen. Cooperille naiset ovat usein avuttomassa asemassa ja heidät esitetään enemmän artikkeleina vaihtokauppaan tai arvoon kuin itsenäisinä toimijoina. Tämä saattaa johtua siitä, että hänen lukijakuntansa piti tästä asettelusta, tai niin hän oletti, tai toisaalta tämä saattaa johtua roolien asettelusta siten, että hänen päähenkilöidensä status kasvaa mahdollisimman suureksi näiden joutuessa pelastamaan hätään joutuneita vaarasta kerta toisensa jälkeen. Toisaalta Cooper on myös suhteellisen brutaali ja suorasanainen kuvauksissaan kuten seuraavasta voimme nähdä:

¹⁴³Cooper, 1826, XII. Suomeksi: Cooper, 1968, 104-105.

"But, as the female crowd approached them, the gaudy colors of a shawl attracted the eyes of a wild and untutored Huron. He advanced to seize it without the least hesitation. The woman, more in terror than through love of the ornament, wrapped her child in the coveted article, and folded both more closely to her bosom. ... The Indian smiled grimly, and extended one hand, in sign of a willingness to exchange, while, with the other, he flourished the babe over his head, holding it by the feet as if to enhance the value of the ransom. "Here—here—there—all—any—everything!" exclaimed the breathless woman, tearing the lighter articles of dress from her person with ill-directed and trembling fingers; "take all, but give me my babe!" The savage spurned the worthless rags, and perceiving that the shawl had already become a prize to another, his bantering but sullen smile changing to a gleam of ferocity, he dashed the head of the infant against a rock, and cast its quivering remains to her very feet. For an instant the mother stood, like a statue of despair, looking wildly down at the unseemly object, which had so lately nestled in her bosom and smiled in her face; and then she raised her eyes and countenance toward heaven, as if calling on God to curse the perpetrator of the foul deed. She was spared the sin of such a prayer for, maddened at his disappointment, and excited at the sight of blood, the Huron mercifully drove his tomahawk into her own brain. The mother sank under the blow, and fell, grasping at her child, in death, with the same engrossing love that had caused her to cherish it when living."¹⁴⁴

Kohtaus siten kuvastaa vihollisen raakaa asennetta kirjan "hyvää" kohtaan ja toisaalta sitä seikkaa, että amerintiaanit Cooperin kirjassa, ainakin vihollisena olevat, olivat usein maallisen omaisuuden perässä. Ryöstösaalis hänen vihollisilleen usein kuvasti henkilökohtaista menestystä, mutta edusti samalla kaikkea muuta kuin kirjan päähenkilöt olivat. "Hyvän" puolen amerintiaanit eivät maallisesta omaisuudesta niin välittäneet vaan heille tärkeintä oli valkoisten turvattu olemassaolo ja henkilökohtaiset hyveet, kuten aikaisemmin mainitsin. Toisaalta vihollisen esittämä suora huomiotta jättäminen ja kylmä

¹⁴⁴Cooper, 1826, XVII. Suomeksi: Cooper, 1968, 161—162. Huom! Koko kuvausta ei ole vuoden 1968 painoksessa.

suhtautuminen ”hyvän” vastasyntyneeseen tämän halutessa naisella olleen viltin kertoo kylmähermoisesta suunnitelmallisuudesta, mutta myös ahneudesta.

Cooper ei säästele sanojaan käsitellessään tätä tapahtumaa ja jättää lukijalle samanlaisen olon kuin Seaver aikaisemmin.¹⁴⁵ On mielenkiintoista, että molemmat kertovat lukijoilleen tapahtuneesta näinkin graafisesti ja Cooper varsinkin kuvaillessaan vastasyntyneen jääneen tärisemään maahan iskun voimasta ja siitä kuinka tämän äiti jähmettyy paikalleen. Toisaalta Cooperin ”pahan” edustaja osoittaa ”armon” naiselle tappaessaan myös tämän samassa tilanteessa. Cooperille äidin eloon jättäminen olisi kuvannut jatkuvaa tuskaa lapsensa menettäneestä naisesta. Hän myös painottaa rakkautta ja uskontoa naisen viimeisinä hetkinä elossa ja sitä kuinka tämä ei ehdi esittää rukousta amerintiaanin tuhoksi. Todennäköisesti Cooper kertoo tämän olevan helpotus naisen ”sielulle”, koska uskovaishenkinä hänen ei tulisi toivoa toiselle pahaa. Tässä sivutaan kuitenkin sellaisia aiheita ilman tarkentavaa kuvausta, että on vaikea vetää johtopäätöksiä Cooperin motiiveista tätä kuvausta esittäessään.

Cooper kuitenkin pitää yllä kristillisiä hyveitä ja esittää amerintiaanien sodankäyntiä nopeana kuoleman tanssina, joka riehuu kuin pyörremyrsky ja toisaalta myös raakana selviytymistaisteluna, jossa vain nopeimmat ja voimakkaimmat elävät. Nimellisesti siis, hänen päähenkilönsä. Cooperilla taistelut keskittyvät jatkuvasti saman teeman ympärille: valkoinen nainen on pulassa ja hänet täytyy pelastaa ahdingosta. Huroneilla on syvä tarve saada taisteluistaan ryöstösaalista kun taas päähenkilöt kieltäytyvät tästä toistuvasti taistellessaan vain pelastaakseen naisen/naisia ja saaden täten henkilökohtaisista hyveistä sitä kaikkein kallisarvoisinta; stooista kunniaa.¹⁴⁶

Birdin kuvailussa amerintiaanit käyvät yleensä hyökkäyksiin metsän siimeksestä ja saavat siten mahdollisimman paljon haittaa aikaan, koska heillä on yllätyksen suoma etu

¹⁴⁵Seaver, 2007, 53. Kidutuskohtaus koskien Luutnantti Boydia.

¹⁴⁶Kts. lisää esim. Cooper, 1968, 321–334.

puolellaan. Alla on lainaus hänen kirjastaan luvusta VI, jossa kuvaillaan taistelutaktiikka toisella tavalla kuin esimerkiksi Cooper sitä kuvaili:

"There are a thousand Indians," he said, "Shawnees, Delawares, Wyandots, Miamies,—all the tribes of the North,—laying siege to Bryant's Station, and perhaps at this moment they are burning and murdering at Lexington. ... if it were true that so large a force of Indians was really in the District, there was every reason to suppose they would, according to their known system of warfare, divide into small parties, and scatter over the whole country, infesting every road and path"¹⁴⁷

Merkille pantavaa kuvauksessa on ensinnäkin se, että Cooperin ihannoimat Delawaret ovat hyökkäyksessä mukana. Toiseksi se, että heitä on kaikista pohjoisen heimoista ja he ovat hyökänneet valkoisen armeijan linnoitusta vastaan. Toisaalta merkittävää on jälkimmäinen kuvailu siitä miten he nopeasti hajottavat joukkonsa pieniksi partioiksi ja levittäytyvät ympäri maita ja mantuja aiheuttaen siten mahdollisimman paljon vahinkoa valkoisille, jälleen kerran teiden varsilla ja väijyksistä. Bird myös toteaa yhden valkoisen miehen kuoleman vaativan ainakin 10 amerintiaanin kuoleman korvauksena ennen kuin sen voidaan katsoa olevan hyvitetty. Kirjan sävy määräytyy pitkälti tämän mukaan ja kosto on yksi kirjan kestävästä teemoista. Amerintiaanien tavoitteena ei ole niinkään kunnia taisteluissa vaan valkoisten ajaminen pois omilta alueiltaan.

"Shawnee creatures, ... and will think no more of taking the scalps of thee two poor women than of digging off thee own." ... Four strong men like us, fighting, too, in defence of women ...it was foolishhest of all to put the safe-keeping of such helpless creatures into the hands of one who can neither fight for them nor for himself. Nevertheless, thee is as a babe and suckling in the woods"¹⁴⁸

¹⁴⁷Bird, 1859, VI.

¹⁴⁸Bird, 1859, XII.

Kuten voimme nähdä yllä Bird kuvaa Shawnee-heimon amerintiaaneja olennoiksi, joka siis lähinnä viittaa johonkin ei-ihmiseen. Se voisi olla eläin tai jokin ihmisen kaltainen raaka olento. Tämä villi olento ei kaihda keinoja päästä ottamaan vihollisensa päänahka ja Birdin viittaus naisiin jälleen kerran nostaa esille fiktiivisen kirjallisuuden luoman ympäristön heikosta naisesta. Miehiä kuvataan välittömästi tämän jälkeen vahvoiksi, jotka taistelevat suojellakseen naisia. Kirjan tilanteessa on käynnissä väittely siitä, miten päähenkilöiden tulisi toimia tilanteessa, jossa heitä vastassa on 5 Shawneeta ja nämä eivät tiedä päähenkilöiden olevan lähellä. Eräs miehistä uhmakkaasti kertoo heidän pystyvän suojelemaan naisia kun taasen kokeneempi eränkävijä tietää kertoa, että he eivät sitä pysty tekemään. Lopun loukkaava sävy on tarkoitettu hengen miehelle, joka ei suostu taistelemaan vaikka hänen oma henkensä olisi kyseessä. Ennemmin hän olisi luovuttanut ja antautunut vihollisensa armoille.

Tämä siis johdattaa Birdin näkemystä edelleen. Hänen päähenkilönsä on miehekäs, viisas ja tietää milloin on aika taistella ja milloin paeta. Nuorempi päähenkilöistä on vielä rehvakas, mutta oppii ajan myötä kunnioitusta amerintiaaneja kohtaan. Naiset ovat kuin hentoja kukkasia kirjoittajalle, kuin myös opiskelleet. Birdin ihanne on luonnossa samonnut, kokenut taistelija kun taasen muut ovat heikkoja ja näiden soturien tulee suojella heitä. Juuri näin he tekevätkin, jalosti oman henkensä riskeeraten.

"among which was conspicuous a bundle of scalps, some of them with long female tresses, the proofs of the prowess of a great warrior, who, like the other fighting-men of his race, accounted the golden ringlets of a girl as noble a trophy of valour"¹⁴⁹

Yllä Bird kuvailee jo tutuksi tullutta päänahkojen keruuta ja sitä kuinka amerintiaanit myös hänen mukaansa keräsivät taistelukentiltä voitonmerkkejä kuten juuri päänahat ja korut. Bird ja Cooper molemmat painottavat tätä seikkaa voimakkaasti ja näkisin molempien kirjailijoiden heijastaneen jollain tasolla aikalaistensa pelkoa joutua intiaanien käsiin.

¹⁴⁹Bird, 1859, XII, XXIX.

Etenkin tämä pelko korostuu kirjoituksissa naisten osalta, sillä aikalaisille naiset eivät olleet kykeneväisiä huolehtimaan omasta turvallisuudestaan. Se, kuinka todellinen tämä kuva on, ei ole tutkimuksen kannalta oleellista. Oli kuitenkin selkeästi tarkoitetun lukijakunnan kannalta edullisempaa esittää naiset tällaiseen asemaan kuin omatoimisiksi seikkailijoiksi. Naiset haluttiin lukijakunnan mieliksi siten esittää asemassa, joka imartelee mieslukijoita.

6. Loppupäätelmät

Eurooppalaisen tuontikulttuurin vaikutus Amerikan molemmilla mantereilla on historian saatossa tutkittu useaan otteeseen eri näköaloilta ja tapahtumien kulku tiedetäänkin varsin hyvin. Tutkimukseni aikana olen ajoittain kerrannut jo tunnettuja tapahtumia taustojen selvittämiseksi ja syventämiseksi. Enimmäkseen olen pyrkinyt tuomaan esille valtiota ohjailleita periaatteita ja pyrkimyksiä. Tutkimuskysymystä kokonaisuutena tarkasteltaessa onkin selvää, että juuri siirtolaisten tuoma kulttuuri mullisti amerintiaanien tunteman maailman hirmumyrskyn tavoin ja heidän joutsenlaulunsa ensimmäiset sävelet tapailtiin sillä hetkellä, kun eurooppalaiset purjeet nähtiin ensimmäistä kertaa horisontissa ja valloittajat astuivat maihin ensimmäistä kertaa. Hiawathan Laulun tapaisista pyrkimyksistä huolimatta kulttuurit olivat törmäyskurssilla ensihetkestä lähtien ja toisen oli väistyttävä toisen kehityksen edeltä.

Kuten edellä on käynyt ilmi eivät kaksi kulttuuria voineet kukoistaa samassa paikassa ja ajassa. Eivät ainakaan niin, ettei amerintiaaneja pakotettu siirtymään pois maa-alueilta, jotka siirtolaiset halusivat ja siten rajoittaen heidän omaa, nomadista elämäntapaansa. Tässä kuitenkin törmätään jo perustavaa laatua olevaan ristiriitaan. Kuten olen todennut amerintiaanien haluttiin asettuvan aloilleen, mutta säilyttävän kulttuurinsa. Tämä ei monissa tapauksissa ollut mahdollista ja yhtälöön lisättäessä omia etujaan ajaneet asiamiehet ja siitä johtuneet tyytymättömyydet toimivat kipinäinä ruutitynnyrissä. Niskurointi ja vastarinta johtivat taasen siihen, että heimojen asema heikentyi entisestään uusien sopimusten muodossa, joka taas johti uusiin tyytymättömyyksiin. Oravanpyörä oli melkoinen. Lisänä tässä oli vielä se, että valtion tarvitessa uusia maita reservaattien alueilta he pystyivät tahtoessaan puristamaan amerintiaaneja kohti tyytymättömyyttä. Tällä en tietenkään vihjaa sitä, että näin tehtiin. Näin kuitenkin olisi voinut tapahtua.

Näin ollen käsitteet ”jalo villi” tai ”julma raakalainen” hallinnolliselta kannalta olivat enemmän taakkana ja esteenä vääjäämättömälle kehitykselle. Amerintiaanien asemaa puitiin useaan otteeseen ja jossain määrin ymmärrettiinkin se, ettei rauhansopimuksissa voida nöyryyttää amerintiaaneja liikaa näiden omanarvontunnon ja kunniakäsityksen ollessa perinteisesti korkealla ja vääjäämättömästi ristiriidassa eurooppalaisen kulttuurin kanssa. Ei olekaan siten yllättävää, että näistä sopimuksista hiipiikin mieleen Saksan nöyryyttäminen ensimmäisen maailmansodan jälkeen ja sen seuraukset. Samalla tavoin heimoa on ajateltava yhtenä kansana kansojen (l. heimojen) joukossa. Toiset kansat pyrkivät mukautumaan eurooppalaisperäiseen muutokseen paremmin kuin toiset. Esimerkkinä edellä on tästä käytetty Cherokeeiden historiaa. Lopulta häviäjänä oli kuitenkin aina amerintiaanit ja onkin surullista miettiä mitä kaikkea kadonneen kulttuurin mukana on kadonnut tietämyksestämme. Amerintiaanien aikain saatossa kehittämät tavat ja tottumukset demonstroivat erittäin hyvin sitä miten ihminen pystyy elämään suhteellisessa sopusoinnussa ympäristönsä kanssa.

Toisaalta edellä ollut myös kuvastaa sitä, kuinka edistyksen kannalta luonnon alistaminen on ollut pakollista. Jos verrataan esimerkiksi amerintiaanien ja eurooppalaisten saavutuksia nykyaikaisin mittapuun jää amerintiaanien sato suhteellisen heikoksi. Väli- ja Etelä-Amerikassa alkuperäiskansat rakensivat mittavia rakennelmia, viljelivät maata ja kehittivät jo lähes surullisen kuuluisan tähän vuoteen päättyvän kalenterin. Samanlaisia rakennelmia ei pohjoisessa nähty¹⁵⁰ ja kulttuuri oli hyvin erilaista jo peruselintapojen kannalta. Euroopassa taasen luonto oli onnistuttu jossain määrin jo valjastamaan ja tulevat vuosikymmenet Pohjois-Amerikassa tulivat myös osoittamaan valkoisen kulttuurin ylivoiman luontoa ja luonnonvaroja käsiteltäessä.

¹⁵⁰Huom! On olemassa viitteitä siitä, että myös pohjoisessa olisi ollut suuria kaupunkeja. Vuonna 1811 löydettiin kumpuja joiden uskotaan olevan Cahokia-kaupunki. Oletettavasti tämä kaupunki oli noin 6 neliömilia, joka amerintiaanien asumuksia ajatellen on varsin mittava yhteisö ja sitä usein kutsutaankin metropoliksi. Kts. lisää esim. Reynolds, 2011, 4-6.

Pääotsikon ”jalo villi” tai ”julma raakalainen” mukaista kuvaa ei yksiselitteisesti voida antaa kirjoittajien omista motiiveista johtuen. En tässä työssä ole edes pyrkinyt antamaan yksiselitteistä vastausta tutkimuskysymykseen vaan sen sijaan lukijalle tarjotaan kimppu toisistaan poikkeavia näkemyksiä perusteluineen ja etenkin kirjoittajien omia motiiveja peilaten. Tämä onkin tutkimuksen mielenkiintoisin osa-alue; nimenomaan tarttumisen kirjoittajan persoonaan ja taustaan tarjoaa lukijalle ensinnä tämän ylös kirjaamat sanat tapahtumien kulusta tai kuvitellusta tilanteesta. Toiseksi taustojen mielessä pitäminen tarjoaa lukijalle samalla tietoa siitä, mikä on johtanut kirjoittajan näihin päätelmiin tai sanamuotoihin. Henkilöhistoria mielessä pitäen voidaan siten soveltaen seurata suoraan La Capran viitoittamaa tietä.

Ajan hengen ja yhteiskunnallisen tilanteen mielessä pitäen ei ole siten vaikea jäljittää de Smetin motiiveja tarjoamilleen kuvailuille. Myöskään ei voida kiistää sitä, etteikö uskontoa olisi voitu käyttää sivistämiseen ja amerintiaanien opettamiseen valkoisen yhteiskunnan tavoille. Lukijan on kuitenkin vaikea suhtautua täysin objektiivisesti kirkon miehen sanoihin, koska tiedetään päiväkirjojen kohteen olleen tämän rahoittava esimies. Jos kuitenkin tämä seikka jätetään toistaiseksi huomiotta voidaan nähdä uskonnollisten tarinoiden ja tapojen amerintiaaneille opettamisessa eräs positiivinen seikka, johon jo edellä ristesin. Opettamalla omasta uskonnostaan amerintiaaneille näille tarjottiin samalla eräänlainen ikkuna kurkistaa valkoisen kulttuurin sisälle. Selittämällä jumaluuden eri puolia autettiin amerintiaaneja sisäistämään eurooppalainen moraalikäsitelmä ja etiikan säännöt, jotka löysästi kuitenkin perustuvat kymmeneen käskyyn. Ja ”kymmenys jostain on enemmän kuin puolet ei mistään” niin kuin vanha sananlasku sanoo. Jos kirkko siten sai varoja edes vähän amerintiaaneilta tämäkin oli jotain.

Lukijalle saattaa edellä olleen uskonnon ja etenkin kristinuskon käsittelyn kannalta jäädä varsin kyyninen kuva kirkon ja saarnamiesten motiiveista. Tämä ei varsinaisesti ole tarkoitus vaan haluan lukijan pitävän jatkuvasti mielessä tosiseikat miekkalähetyksestä ja amerintiaanien oman kulttuurin ja perimätiedon manipuloinnista siten, että se vastaakin länsimaista ja uskonnon nojalla tehdystä sorrosta. On varmasti totta, että osa amerintiaaneista mielellään otti uuden uskonnon vastaan avoimin sydämin ja osa saattoi jopa nähdä sen positiivisena osana valkoiseen kulttuuriin integroitumista. Näin ei

kuitenkaan ollut vaan amerintiaani oli, ja on tähän päivään asti ollut pyrkimyksistä huolimatta, välittömästi osa alempaa kastia. Eurooppalaisessa kulttuurissa erivärinen yksilö on aina heikommassa lähtöasetelmassa kuin valkoinen. Lait ja säädökset luodaan siten, että kaikilla olisi samat valmiudet menestykseen, mutta näin ei kuitenkaan realistisesti katsottuna ole.

Edellä jo mainitsin valtion pyrkimykset painostaa amerintiaanit asettumaan aloilleen ja hylkäämään nomadisen kulttuurinsa. Samoin kävin läpi kulttuurin eroavaisuuksia, mutta on syytä pitää mielessä amerintiaanien eri heimojen uskomukset ja perimätieto. Heillä oli (ja on) valtava määrä uskomuksia erilaisista luonnon tapahtumista, jokapäiväisestä elämästä ja eläin- ja kasvikunnasta. Tämän lisäksi hengellinen elämä on rikasta, tosin eri mittapuulla kuin länsimaissa. Tämä harvoin pidettiin mielessä ja valkoisia kouluja rakennettiin paljon unohtaen kuitenkin oman kulttuurin opetus. Näin paljon tietoa katosi ikuisiksi ajoiksi vuosien saatossa. Onneksi kuitenkin Bear Heartin kaltaiset yksilöt säilövät perimätietoa ja legendoja nykyaikaisessa yhteiskunnassa. Samoin historian kirjoihin on jäänyt kiitettävän paljon tietoa nykypäivän lukijalle.

Valtion (ja amerintiaanien kohtalon) kannalta merkitsevää oli se, että amerintiaanien oletettiin hoitavan asioita eurooppalaiseen tapaan. Kun valtio ajoi väestön integraatiota, tosin reservaateissa, hallitukselle oli mielekästä jos he pysyivät yhdessä paikassa maata viljellen ja näin samalla alistuivat hallinnon alaisuuteen ja pysyivät poissa osapuolten välistä historiaa vaivanneista konflikteista. Tietenkin nämä harmit johtuivat osaltaan reservaatteihin siirtämisestä tai sen yrittämisestä ja ruoan tai muiden tarpeiden puutteesta itse reservaateissa. Loppujen lopuksi ymmärryksen puute ja oletamus siitä, että intiaanit hoitivat asioitaan eurooppalaiseen tapaan oli nähdäkseni syynä ongelmiin. Suurempi tuntemus tavoista olisi mahdollisesti auttanut estämään joitakin ongelmia ja *manifest destiny*n hillitympi toteuttaminen olisi sen tehnyt varmasti. Joinain aikoina hyvinkin aggressiivinen laajentuminen johti siihen, että amerintiaanien unohdettiin asuvan valkoisten haluamilla mailla. Yhtä lailla on nähtävä valtion kahtaalle repivä asema ja se kumpaa valtion täytyi kuunnella: enemmistöä vai vähemmistöä. Nykyajan standardein mitattuna vastaus kysymykseen olisi selkeä, mutta näin ei asiaa voida puntaroida tutkimusta tehtäessä. Kun vielä pidetään mielessä Jacksonin asema valtion päämiehenä ja

aikaisempi osallisuus amerintiaanien kanssa taistelukentällä voidaan nähdä transformaation komentajasta presidentiksi ja asenteiden muokkautuminen. Jacksonin tuottamista lähteistä voitaisiin tehdä erillinen tutkimus kartoittamalla tämän henkilöhistoria tarkemmin ja siten La Capran metodin mukaisesti rakentaa hänestä selkeä kuva sotilaana ja presidenttinä.

Fiktiivisessä kirjallisuudessa amerintiaaneista luodaan hyvin romantisoitua kuvaa, suuntaan tai toiseen. Cooper piti kirjassaan kahdenlaista persoonaa yllä riippuen siitä, minkä heimon tai yhteisön jäsen kyseinen yksilö oli. Tällä jaottelulla Cooper pystyi luomaan samanlaisen hyvän ja pahan asetelman kuin käyttäessään jaottelua amerikkalaisia ja ranskalaisia käsitellessään. Cooperin ”hyvät” asettuivat tietenkin oikealla puolella taistelleiden (luetaan: amerikkalaisten) puolelle pyytettöminä ja stoisina hahmoina karkottaen kaikki epäilykset pelkuruudesta ja petollisuudesta. ”Pahat” amerintiaanit puolestaan, luonnollisesti, taistelivat raukkamaisesti ranskalaisten puolella. Heidän taistelutyylilleen ominaista olikin halpamaiset strategiat ja naisten ja lasten kimppuun käyminen. Amerikkalaisten puolella olleet edustivat hyvää ja rehellistä, jotka tarinan loppua kohden voittivat kaikki vaikeudet todennäköisyyksien ollessa heitä vastaan. Samalla tavalla Bird rakentaa omaa vastakkainasetteluaan pitäen kuitenkin amerintiaanit pysyvästi amerikkalaisten vastustajina. Ero matkakirjallisuuteen on kuitenkin selkeä, sillä kirjailijat ovat jättäneet itselleen ns. tilaa amerintiaanien profiileja rakentaessaan. Henriksson on tarttunut tähän epäkohtaan yleisemmin jo aikaisemmin lainaamassani otteessa vääristyneestä kuvasta amerintiaanista.

Cooper noudattaa kaikista selvimmin ”jalon villin” kaavaa Creek-heimon jäsenten kohdalla. Bird ja Cooper rakentavat tarinoidensa ”pahasta” julman raakalaisen kietomalla näiden tavat ja strategiat eurooppalaista oikeuskäsitystä vastaan. Ajan kunniakäsitteen mukaan naiset ja lapset jätettiin rauhaan, mutta esimerkiksi Cooperin Huronit säälimättä ottavat näitä vangeiksi tai tappavat heitä. Toisaalta myös Jemisonin tapauksessa lapset otetaan vangeiksi ja kasvatetaan amerintiaanien kulttuurin mukaisesti. Bird pitää amerintiaaninsa pysyvästi alemmalla tasolla, tätä voitaisiin kuvata amerintiaanien kastiksi, josta ei voi nousta ylempään eli valkoiseen kastiin. Ihminen oli lokeroitu ihonvärinsä mukaan ja siitä ei voinut paeta. Kirjoittajilla oli omat motiivinsa, mutta näistä kahdesta Cooperilla on

selkeästi ollut suurempi merkitys myöhempien aikojen kuvalla amerintiaaneista. Syyksi tähän katson Cooperin Creekin sympaattisen, pyyteettömän luonteen ja toisaalta naiivin lukijan on helppo samaistua kirjan valkoiseen päähenkilöön kuvitellen ystävällisen amerintiaanin tarjotessa pyyteettömästi ja parhaansa mukaan apua sitä kipeästi tarvitsevalle valkoiselle. Tämä varmasti tarjosi lohtua kuviteltaessa tarinan tilannetta omalle kohdalle. Bird loi puolestaan kiilaa valkoisen ja punaisen kanssakäynnin väliin kuvaamalla näitä taikauskoisina raakalaisina. Hän piti kulttuurit tietoisesti erillään kun taas Cooper lopulta kirjoissaan satoi valkoisen ja punaisen maailman yhteen. Perinteinen ja perinteiden ero kahden maailman välillä siten symbolisesti lopettiin Cooperin maailmassa.

Ainoa tapa saada edes jonkinlainen kuva siitä, miten aikalaiset amerintiaanit kokivat ja näkivät on aikalaiskirjallisuuteen tutustuminen. Tällä tarkoitan tietysti käsittelemääni matkakirjallisuutta. Olen jo tämän luvun alussa perehtynyt uskonnon asemaan, joten tässä ei ole siihen palata uudelleen. Kuitenkin tosiasia on se, että de Smet ja Grattan tarjoavat toisistaan poikkeavaa kuvaa kuten Cooper ja Bird fiktiivisellä puolella. Objektiivisuudesta ei voida puhua kummankaan tapauksessa ja teksti onkin kannaltaan yksipuolista. Lukijan on vaikea pysyä objektiivisena näitä(kin) kuvauksia luettaessa niiden yksikantaisuudesta johtuen. Grattan ei lieventävillä asianhaaroilla tai eriävillä mielipiteillä omaa näkemystään turhia muuta ja de Smet puolestaan täyttää sivut käännöstyönsä hedelmällisellä sadolla. Grattan summaa amerintiaanien kurjuttua ja elinoloja suhtellisen tyhjentävästi valkoisen asutuksen läheisyydessä, mutta ei vaivaudu oman mukavuusalueensa ulkopuolelle ja perehdy kulttuuriin sen tarkemmin ja pitäytyykin tarkastelussaan eurooppalaisin silmin. Saarnamies luo lukijalle humanimpaa kuvaa, tosin tämä on uskonnollisten vertausten sävyttämää. de Smet haluaa siten tuoda jatkuvasti esille uskonnollisen valistuksen otollisuuden ja kannattavuuden kun taas Grattanan mielestä kannattavampaa olisi ollut tehdä amerintiaaneista orjia, huonoja orjia.

Seaver omien sanojensa mukaan pitäytyy totuudessa siten kuin se hänelle on kerrottu. Tähän väitteeseen on syytä suhtautua skeptisesti jo pelkästään käytettyjen lauserakenteiden johdosta. Ylös kirjatut lauseet eivät vaikuta sellaisen henkilön sanelemilta, joka on viettänyt suurimman osan elämästään amerintiaanien kulttuurin parissa ja tässä törmätäänkin Seaveria käsiteltäessä esille nousevaan ongelmaan. Jos

Seaver muuttaa lauseita ja lauseiden rakenteita silloin hän tahtomattaan muuttaa sanomaa. Hän saattaa pyrkiä pitämään kokonaisuuden samana, mutta väistämättä vaikuttaa lukijan saamaan kuvaan amerintiaaneista. Kirjassa käsitellään laajasti uskomuksia ja kulttuuria ja myös kipeämpiä puolia amerintiaanien kaapatessa lapsia. Kuitenkaan hänen rakentamansa kuva ei ole negatiivinen vaan pyrkinee pitäytymään totuudessa. Lukijalle välittyy Mary Jemisonin koettelumusten kautta nähdäkseen oikeanlainen kuva amerintiaaneista. Moninainen kulttuuri pitää sisällään niin hyvät kuin pahat, henkilöt ja tapahtumat. Aivan kuten oikeassakin elämässä ja eurooppalaisessa kulttuurissa. Huolimatta Namiasin löydöksistä jää arvoitukseksi se, miten paljon on Jemisonin sanoja ja miten paljon taasen Seaverin omien aivoitusten antia.

Tutkimuksen tulevaisuuden mahdollisuuksia mietittäessä seuraava askel on hyvin selkeä; useampia kirjailijoita ja tarkempi jaottelu heimojen kesken. Viimeistään tässä kohtaa lukijan on syytä ymmärtää tarkoituksellisesti valittu amerintiaanien kulttuurin yhtenäistäminen kuvauksessa ja lähdemateriaalia käsiteltäessä. Näin me näemme amerintiaanit. He istuvat meille tiipiin edessä, sulkahattu päässä ja rauhanpiippu suussa. Tomahawk on haudattu, toistaiseksi, ja hevoset ovat pienet säkit jaloissaan odottamassa soturien sotapolulle astumista. Tämä on se kuva, joka on kollektiivisesti luotu yleisölle ja toivonkin tutkimuksen avanneen lukijan silmät tällaisen kulttuurien puurouttamisen suhteen. Tutkimuksessa olisi voitu tarkemmin erotella eri heimoja mainittaessa heidän kuulumisensa tiettyyn amerintiaanien alakulttuuriin kuten tasankointiaaneihin, mutta esittämällä kulttuuri yhtenä suurena kokonaisuutena eroavaisuuksien osoittaminen ja välitetyn kuvan painottaminen on selkeämpää. Tutkimuksen väistämätön akilleen kantapää on aiheen laajuus. Tässä yhteydessä ja lähteiden laajassa spektrissä niiden antama kuva jää yhtäältä hieman pintakosketukseksi ja toisaalta saattaa jättää joitain kysymyksiä käsittelemättä. Jälkikäteen tarkasteltaessa Andrew Jackson olisi ansainnut enemmän huomiota erikoislaatuisen asemansa ansiosta.

Tutkimuksen edetessä lukijalle toivottavasti on herännyt myös kysymys siitä, miksi tietyt kansanmurhat nähdään yleisesti ottaen pahempina kuin toiset? Jos mietimme Yhdysvaltain toimia amerintiaanien suhteen tai myöhempää toimintaa Etelä- ja Väli-Amerikassa, Aasiassa ja osittain myös Euroopassa ei voida olla huomioimatta sitä eroavaisuutta näiden

toimien julkistamisessa verrattaessa näitä esimerkiksi natsien tai Neuvostoliiton tuhoamisleireihin. Yleisellä tasolla vaikuttaa siten siltä, että ne kansanmurhat, jossa uhrien iho on ollut valkoista tai vaaleaa ovat siten yleisen tietoisuuden mukaan jollain tapaa korkeammalla ja tuomittavampia kuin esimerkiksi juuri amerintiaanien systemaattinen kaltoin kohtelu, brittien toiminta Intiassa, Japanin toiminta Kiinassa, Afrikan sisällis- ja sissisodat. Tämä herättää useita kysymyksiä, useampia kuin tässä yhteydessä voidaan vastata.

Ainoastaan yhteen lähteeseen liikaa nojattaessa välittyneestä kuva amerintaaneista olisi ollut vääristynyt ja liikaa tiettyyn suuntaan painottunut. Siksi vastaus tutkimuskysymykseen riippuu lukijan itsensä tulkinnasta tässä esitettyihin näkökulmiin. Oma taustani vaikuttaa selkeästi tulkintoihin, pyrkimyksistä vastakkaiseen huolimatta, lähinnä tämä näkyy kriittisenä suhtautumisena amerintiaanien syrjintään ja länsimaiseen uskonnolliseen ajatteluun. Edellä perustelen amerintiaanien kulttuurin massauttamista yhdeksi kokonaisuudeksi. Tietysti heidän parissaan oli yksilöllisiä, heimollisia ja yhteisöllisiä eroja. Olisi silkkaa hulluutta yrittää väittää muuta. Osa oli kiinnostunut valkoisten opetuksista, osa ei. Selvää tässä yhtälössä oli kuitenkin se, että primitiivisemmän kansan kulttuuri jäi eurooppalaisperäisen akkulturaation jalkoihin ja sai pitää omanaan vain pieniä rippeitä ennen niin rikkaasta kulttuurista. Se on se kuva, jota aikalaisille ei koskaan välittynyt ja jonka nimenomaan olisi pitänyt välittyä.

Lähdeluettelo:

Alkuperäislähteet:

Cooper, James Fenimore, *Viimeinen Mohikaani*, Suomentanut J.V. Lehtonen. Helsinki: WSOY, 1968.

Grattan, Thomas Colley, *Civilized America*, Julkaistu sähköisessä muodossa, <http://hdl.loc.gov/loc.gdc/lhbtn.2416a>. Alunperin: London: Bradbury and Evans, 1859.

Heart, Bear ja Larkin Molly, *The Wind Is My Mother – The Life And Teachings Of A Native American Shaman*, London: Penguin Books Ltd., 1998.

Israel, Fred L. ed., *Major Peace Treaties of Modern History 1648–1967*. vol. 1, New York: Chelsea House Publishers, 1967.

Jackson, Andrew, "Removal of southern indians to indian territory". In *Documents of American History 5th ed.* Ed. Henry Steele Commager. New York: Appleton-Century-Crofts Inc., 1949.

Kent, James, "Chancellor Kent on Universal Suffrage". In *Documents of American History 5th ed.* Ed. Henry Steele Commager. New York: Appleton-Century-Crofts Inc., 1949.

Kipling, Rudyard, "The White Man's Burden". In *Modern History Sourcebook*. <http://www.fordham.edu/halsall/mod/kipling.html> 7.9.2010.

Longfellow, Henry Wadsworth, *The Song of Hiawatha*, New York: Peter Pauper Press, 1937.

Seaver, James E., *A Narrative of the Life of Mrs. Mary Jemison*, NuVision Publications, LLC., 2007. Alkuperäinen: Canandaigua, J. D. Bemis and CO., 1824. Viittaukset vuoden 2007 painokseen.

de Smet, P. J., "Letters and Sketches: With a Narrative of a Year's Residence Among the Indian Tribes of The Rocky Mountains". In *De Smet's Letters and Sketches, 1841-1842*. Julkaistu sähköisessä muodossa, http://hdl.loc.gov/loc.gdc/lhbtn.th027_0121. Alunperin: Philadelphia: M. ?thian[sic], 1843.

Story, J., ja Thomson, J., "Cherokee nation v. Georgia". In *Documents of American History 5th ed.* Ed. Henry Steele Commager. New York: Appleton-Century-Crofts Inc., 1949.

Tutkimuskirjallisuus:

Boorstin, Daniel J., *The Americans: the National Experience*, New York: Vintage Books 1965.

Henriksson, Markku, *Alkuperäiset Amerikkalaiset*, Jyväskylä: Gaudeamus, 1986.

Persico, V. Richard Jr, "Early Nineteenth-Century Cherokee Political Organization". In *The Cherokee Indian Nation – a Troubled History*, Ed. King, Duane H. Knoxville: The University of Tennessee Press: 1979.

Könönen, Janne, *Nuoren tasavallan kaitsemuksellinen tehtävä*, Jyväskylä: 2002.

La Capra, Dominick, "Rethinking Intellectual History and Reading Texts". In *History and Theory, Vol. 19, No. 3*. Blackwell Publishing, 1980.

Lewis, Jon E., *The Mammoth Book of Native Americans*, London: Constable & Robinson Ltd 2004.

Namias, June, *White captives: gender and ethnicity on the American frontier*, Chapel Hill: UNC Press Books, 1993.

Nyland, Waino, "Kalevala as a Reputed Source of Longfellow's Song of Hiawatha". In *American Literature Vol. 22, No. 1 (Mar., 1950)*. Duke University Press, 1950.

Peck, H. Daniel, "James Fenimore Cooper and the Writers of the Frontier". In *The Columbia Literary History of the United States*. Gen ed. Elliot Emory. New York: Columbia University Press.

Pratt, Julius W., "The Origin of "Manifest Destiny"". In *The American Historical Review*, Vol. 32, No. 4, American Historical Association, 1927.

Reynolds, David, *America – Empire of Liberty*, St. Ives, Penguin Books, 2010.

Waldman, Carl (ed), "Encyclopedia of Native American Tribes, Third Edition", New York; Checkmark Books, 2006.

Sähköiset lähteet:

Avery, Nan C., "An assessment of "The Song of Hiawatha" by Henry Wadsworth Longfellow", Julkaistu sähköisessä muodossa: <http://www.helium.com/items/1687271-an-assessment-of-the-song-of-hiawatha-by-henry-wadsworth-longfellow>, 19.12.2009. Viittaus: Avery (WWW).

Bills and Resolutions, House of Representatives, 24th Congress, 2nd Session, Mr. Cambreleng, Dec. 21. 1836. Century of Lawmaking, Library of Congress. <http://memory.loc.gov/cgi-bin/ampage?collId=llhb&fileName=024/llhb024.db&recNum=1813>, 16.1.2007. Viittaus: Law 1 (WWW).

Bills and Resolutions, House of Representatives, 25th Congress, 3^d Session, Mr. Tipton, Jan. 18. 1839. Century of Lawmaking, Library of Congress. <http://memory.loc.gov/cgi-bin/ampage?collId=llsb&fileName=021/llsb021.db&recNum=431>, 15.1.2007. Viittaus: Law 2 (WWW).

Bird, Robert M., "Nick of the Woods", Julkaistu sähköisessä muodossa: <http://www.gutenberg.org/etext/13970>, 7.11.2004. Alunperin: Philadelphia: Carey, Lea & Blanchard, 1837.

Cooper, James Fenimore, "The Last of the Mohicans", Julkaistu sähköisessä muodossa: <http://www.gutenberg.org/ebooks/940>, 5.2.2006. Alunperin: Philadelphia: H.C. Carey & I. Lea, 1826.

Enotes (WWW), Supreme Court Drama – Cherokee Nation v. Georgia
<http://www.enotes.com/supreme-court-drama/cherokee-nation-v-georgia>, 7.2.2011.
Viittaus: Enotes (WWW).

Flavin, Francis, *Native Americans and American History (2005)*, http://www.nps.gov/history/history/ressedu/native_americans.pdf, 24.5.2012.
Viittaus: Flavin, 2005, (WWW).

Gonya, Lenna, "An assessment of "The Song of Hiawatha" by Henry Wadsworth Longfellow", Julkaistu sähköisessä muodossa: <http://www.helium.com/items/1689761-the-song-of-hiawatha-by-henry-wadsworth-longfellow>, 22.12.2009. Viittaus: Gonya (WWW).

Illinois Genealogy (WWW), "*Sac and Fox Treaties*", http://www.illinoisgenealogy.org/rock-island/sac_and_fox_treaties.htm, 7.1.2011. Viittaus: Illinois Genealogy (WWW).

Journal of the House of Representatives of the United States, 1821-1822. Washington D.C.: Gales and Seaton, 1821[sic]. Century of Lawmaking, Library of Congress. [http://memory.loc.gov/cgibin/query/r?ammem/hlaw:@field\(DOCID+@lit/hj0151\)\)](http://memory.loc.gov/cgibin/query/r?ammem/hlaw:@field(DOCID+@lit/hj0151))). 15.1.2007. Viittaus: Journal (WWW).

Kipling, Rudyard, *The White Man's Burden*, Julkaistu sähköisessä muodossa, http://www.psd1.org/cms/lib4/WA01001055/Centricity/Domain/37/White_mans_burden.pdf, 1.1.2011. Viittaus: Modern History Source Book (WWW).

McElroy, Caitlin A. (WWW), "Uranium Mining on the Navajo Indian Reservation: An Environmental Examination of the Process and Impact", University of Pennsylvania, 2006, <http://repository.upenn.edu/curej/74>, 1.6.2011. Viittaus: McElroy (WWW).

Means, Russel, in ""American Indian" or "Native American"?" by Dennis Gaffney, http://www.pbs.org/wgbh/roadshow/fts/bismarck_200504A16.html, 28.3.2012. Viittaus: Means (WWW).

Said, Edward, "Blind Imperial Arrogance". In Los Angeles Times, July 20, 2003. Saatavilla sähköisesti osoitteessa: <http://articles.latimes.com/2003/jul/20/opinion/oe-said20>. 28.3.2012.

Ushistory.org (WWW), "The Declaration of Independence", <http://www.ushistory.org/declaration/document>, 7.1.2011. Viittaus: USHistory (WWW).

Ourdocuments.gov (WWW), *Monroe Doctrine*, <http://www.ourdocuments.gov/doc.php?flash=old&doc=23>, 7.1.2011. Viittaus: Our Documents (WWW).

Walbert, Kathryn, American Indian vs. Native American: A note on terminology in "Teaching about North Carolina American Indians", <http://www.learnnc.org/lp/editions/nc-american-indians/5526>, 28.3.2012. Viittaus: Walbert (WWW).

Yellow Bird, Michael, "Indian, American Indian, and Native Americans: Counterfeit Identities", <http://www.aistm.org/yellowbirdessay.htm>, 28.3.2012. Viittaus: Yellow Bird (WWW).